

- e-İmza Yaşamımızda...
- TBD Yüksek Danışma Kurulu Toplandı
- TBD Eskişehir Şubesi Kuruluyor...
- Akademik Bilişim'05 Gaziantep'te Yapıldı...
- 1. Kobiler ve Bilişim Zirvesi Eskişehir'de Yapıldı...
- e-Devlet Uygulamaları Konferansı ve Sergisi Ankara'da...
- BİMY - 12 Antalya Kemer'de...
- 2. Polis Bilişim Sempozyumu Ankara'da
- BTİE'2005 Ankara'da
- TBD KAMUBİB Verimlilik Platformu VII Antalya - Belek'te...
- BİLTEK'2005 Uluslararası Bilişim Kongresi Eskişehir'de...

Oracle Grid

64 küçük sunucuyu dev bir ana bilgisayara dönüştürür.

Hızlı...
Ekonomik...
Asla kesintiye uğramaz...

ORACLE®

www.oracle.com/tr
0800 211 0 444

CEBIT BİLİŞİM EURASIA
STAND NO: 4-212 H

THE POWER OF PROGRESS

*“İş Uygulamalarında
Teknoloji
Partneriniz”*

<http://www.progress.com.tr>

BİLİMKURGU ÖYKÜLERİ

Yazarı : TBD Bilişim Dergisi Öykü Yarışmasında dereceye giren öykücüler
Yayıncı : Remzi Kitabevi, 2005
Sayfa Sayısı : 270
ISBN : 975-14-1028-2

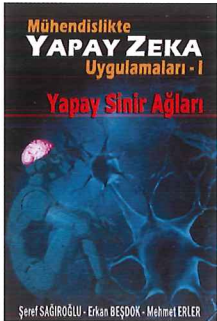

Yayıncı: Remzi Kitabevi

Remzi Kitabevi

MÜHENDİSLİKTE YAPAY ZEKA UYGULAMALARI - 1 : YAPAY SİNİR AĞLARI

Yazarları : Doç. Dr. Şeref SAĞIROĞLU, Y.Doç. Dr. Erkan BEŞDOK, Dr. Mehmet ERLER
Yayıncı : YKY, 2. basım,
Yayın yılı : Ağustos 2003
Sayfa sayısı : 422

BİLİMKURGU ÖYKÜLERİ

1998-2004 yılları arasında TBD Bilişim Dergisi Bilimkurgu Öykü Yarışmalarında dereceye giren eserlerden seçilen öykülerden oluşan bu kitap için kimler neler söyledi:

Umut dolu yarınlar için kaleme sarılan bilimkurgu aşığı bu arkadaşların çabaları Türk bilimkurgu yazınına güç verecektir. Kendilerini içtenlikle kutluyorum.

Bülent AKKOÇ

TBD nin 6 yıldan beri sürdürmekte olduğu "Kısa Bilimge Öyküleri Yarışması'nın çorak bilimge edebiyatımıza yadsınamayacak edebi değerler kazandığına inanıyorum. Bu yarışma, bazı internet sitelerindeki "naiv" yarışmalar bir kenara bırakılacak olursa, kapsamının genişliği bakımından Türk bilimge edebiyatındaki tek yarışma olma özelliğini hala koruyor. Bu antolojide okuyacağınız öyküler, bilimgeye Doktor Karl Sagan gibi: "1 yaşam biçimi, bir yaşam felsefesi," tavrı içinde yaklaşmayı becerebilmiş genç değerlerin ürünü. Remzi Kitabevi'nin genç Türk bilimge edebiyatına yepyeni ivmeler kazandıracak nitelikteki birbirinden güzel bu öyküleri kitaplaştırması ise bir değerlilik örneği."

Zühtü Bayar

Okuyacağınız öykülerde kimi fizik yasalarının değiştiğini, geleceğe gidilip gelindiği veya gidilen yer ve zamanda kalındığını göreceksiniz. Hüznü bir yüzük gibi okuyanın parmağına takan bu öyküler, özgürlüğün insan yaşamındaki izdüşümü olan düşgücünü edebi tadar vere vere ama ille de koşulsuzca kullanarak sizi şu anınızdan rehin alacak... Artık torunlarımızın yaşayacağı yüzyılları düşünme zamanı ve bugün bişeylere başlamak için güzel bir gün...

Koray Özer

MÜHENDİSLİKTE YAPAY ZEKA UYGULAMALARI - 1 : YAPAY SİNİR AĞLARI

Bilgisayarların gelişmesiyle hız kazanan yapay zeka (YZ) çalışmaları, çeşitli problemlerin çözümünde bilim adamlarına destek verirken bir yandan da beynimizin çalışma sisteminin beyne gelmesi kaçınılmazdı zaten...

YZ üzerine yazılmış bu kitap, öncelikle ileri teknoloji alanında çalışan veya bu alanda çalışmaya hazırlananlara seslenmektedir. Ancak, YZ konusuna yeni başlayan, kendisini geliştirmek isteyen, farklı uygulamaların nasıl yapıldığını öğrenmek ve bilmek isteyenler de bu kitapta pek çok istediklerini bulacak. Ayrıntılı bilgi için <http://mf.erciyes.edu.tr/mzu> bağlantısından yararlanmak mümkün.

karikatür

Atilla ÖZER

başyazı

sayfa 4

Avrupa Birliği Süreci ve Türkiye'nin Özgün Değerleri *Rahmi AKTEPE*

söyleşi

sayfa 6

Onuncu köy'den mesaj var... *Coşkun DOLANBAY / Bilgehan YILDIRIM*

kurultay

sayfa 10

Bilişim'04 TBD 21. Ulusal Bilişim Kurultayı

TBD haberler

sayfa 12

haberler

sayfa 14

e-devlet

sayfa 16

E-Dönüşüm'ü kullanabilmek? İnsan Bilgisayar... *Dr. Kürşat ÇAĞILTAY*

yazılım

sayfa 18

Yazılımın tuzu biberi...

Naciye ÇAKIR

BT yönetimi

sayfa 20

Bilgi Teknolojileri (BT) Yönetim Stratejileri *Levent KARADAĞ*

dosya

sayfa 22

Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde...

Prof. Dr. Ziya SELÇUK

22

AB'ye Tam Üyelik Sürecinde Rekabet...

İsmail Hakkı KARAKELLE

24

IRC Anatolia

Meşut KÖSE

26

özgür yazılım

sayfa 28

Avrupa Birliği projelerinde açık yazılım

Görkem ÇETİN

güvenlik

sayfa 30

Altyapı'da Ağ Güvenliği - Güvenli Yazılım

N. Kaya KILAN

TBD eskişehir

sayfa 34

TBD Eskişehir Şubesi Gençlik Çalışma Grubu

e-söyleşi

sayfa 36

Robotlar: Gerçek mi, yoksa Bilimkurgu mu?

Koray ÖZER

36

Robot Teknolojisinin Kronolojisi

Doç. Dr. Vasif V. NABIYEV

40

e-imza

sayfa 42

Elektronik İmza Uygulamaları ve Düzenlemeleri

Doç. Dr. Mustafa ALKAN

kısa kısa...

sayfa 44

bir sanatçı

sayfa 46

Meriç Kara Kavramsal Tasarımcı, Fotoğrafçı

Yaman KAYIHAN

fotoğraf

sayfa 48

Foto Şipşak'ın Ölümsüz Serüveni

Haluk ÇOBANOĞLU

TBD haber

sayfa 49

TBD Bilimkurgu Öykü Yarışması Ödül Töreni...

bilimkurgu

sayfa 50

Sevgilim, Dans Edelim mi?

Aşkın GÜNGÖR

kitap

sayfa 56

Bilimkurgu Öyküleri

Koray ÖZER

Mühendislikte Yapay Zeka Uygulamaları - 1: Yapay Sinir Ağları

yüzüne. Öfkeli bakışlarını kocasına çevirdiği anda, Peker Ankaralı'nın, "Buradayız," dediğini duydu. "O bizi görmemeli, Flannery. Kapının ardındayız. O boş balon uyuduğu anda geleceğiz."

Flannery kan çanağına dönmüş bakışlarını mutfak dolabına çevirdi. Ayaklarını yere sürüyerek ilerledi. Hırsla çekip yere boşalttı çekmecelerden birini. Ağzı tırtıklı büyük bıçağı kavradı sıkıca. O boş balon uyuduğu anda... Ah, evet, bunun için fazla beklemeyeceklendi.

Thomas bu andan sonra olanlara anlam yüklemek şanslı bulamadı. Flannery'nin artık asla kendisine ait olmayan çarpılmış bir yüzle, ağzından tükürükler saçarak üzerine atıldığını gördü hayal meyal. "Burnuma vu..." Cümle de, acı da, anlamlar da burada sona erdi. Boğazından dışarı sıcak bir şeylerin oluk gibi boşaldığını hissetti. Nedense, sanki kendisine ait olmayan bir şey, nefes alması için zorladı onu kısa bir an; bu dilekle havaya kalkarak açılan ağzının kenarlarından kan sızdığındaysa artık madde dünyasının bilinen kuralları içinde var olan bir bilinç değildi.

Flannery, Thomas'ın gırtlığına gömdüğü bıçağı iki eliyle kavrayarak birkaç kez çevirdi. Soluk borusunun parçalanmasıyla oluşan sesleri dinledi huzur içinde. Bu kehaneti kocasının çok kısa süre önce öngördüğünü bilmeden, "Bitti," dedi. Dönüp seslendi kapıya doğru. "Hey! Bittit! Gelebilirsiniz."

Peker Ankaralı'nın sesini duydu, çok uzaklardan gelir gibi. "Hayır," diyordu. "Daha değil, Flannery... O beden oradayken nasıl sevişebiliriz?"

"Kahrolun, köpekler!" diye hırladı Flannery. Söylenerek iteledi tekerlekli sandalyeyi. Barakanın arkasına yöneldi. Çok uzun zamandır kullanılmadığı için oksitlenmeye başlayan küreklardan birini aldı ellerine. Yumuşak toprağı kazmaya koyuldu. Hatırı sayılır bir derinliğe inmişti ki, yaptığı iş anlamını yitirdi. "Neden ben uğraşıyorum?" dedi öfkeyle. "Hey! Orosu çocukları! Peker! Yamamoto! James!... Gelin de siz bitirin şu işi!" Hiçbir yanıt gelmedi. Söylenerek devam etti kazıya. Uygun derinliğe ulaştığını düşündüğünde ufuktaki dağların ardında gün ışılıyordu.

Her santimine terini akıttığı mezarın kıyısına oturarak Thomas'ın kaskatı kalmış olan bedenini izledi Flannery. Gülmüsedti. Ayağa kalktı. Arkasından iterek mezarın içine yuvarladı tekerlekli sandalyeyi. Küfür üstüne küfür savurarak üzerini örttü toprakla. Koşar adımlarla gölete gitti. Günün taze ışıklarını yansıtmaya koyulan sulara yıkandı aceleyle. Artık hazırıldı.

Yürüyüşünün bir merasime çevirerek, bu kez ağır adımlarla barakaya döndü. Başını uzattı kapıdan. Mutfak dolabının ardındaki koyu gölgelerin

gizlediği karaltıları seçti gözleri. Kasıklarında aynı yangın kıvılcımlandı. İsterik bir gülüş savurarak girdi içeri. Bir oyuna dahilmiş gibi parmak uçlarına basarak gölgelere doğru ilerledi. Dolabın arkasına dolaştığında kesik bir hırıltı yükseldi boğazından. Gözleri şaşkınlıkla büyüdü. "Hayır!" diye inledi. Çok da farkına varmadan tedirgin bir iki adım attı geriye doğru. "Bu.. Bu olamaz!"

Ama olmuştu. Birkaç saat önce ortak alevlerle sarmalandığı bedenler karmakarışık bir öbek halindeydi baktığı yerde. James ile Jonathan'ın parmaklarını tanıdı Flannery; Peker Ankaralı'nın sağ bacağı; Yamamoto'nun ezilmiş kafasını; ihtiyar Hewitt'in kalın bacağı... Kötu kokulu beyaz bir bataklik gibi fokurduyor, kaynıyor, her saniye ezilmiş organlardan birini daha eriterek sıvısal bütünlüğüne dahil ediyordu öbek.

Sendeleyerek de olsa gerilemeyi sürdürdü Flannery. Fokurdayan iğrenç öbek görüş alanından çıkmadan az önce sadece erkeklerin değil, kadınların, kızların ve çocukların, kısaca, çok da fazla olmayan bir süre önce maddesel hayaletler formunda çevresini kuşatmış olan tüm varlıkların orada birbirlerine kaynaşmakta olduklarını anladı. Peker Ankaralı'nın kızlarından birinin dehşet içinde bir şeyler söylemeye çabalayarak açılıp kapanan ağzından dökülen toprak parçaları ve şimdi, sessizlik en azametli halini aldığı an duymaya başladığı korku çılgınlıkları... "Ar... Arkada!... Arka... da... Flannery!"

Elini ağzına bastırdı Flannery. İğrenç kokulu bir safranın ince parmaklarını da aşarak yere damlamasını engelleyemedi. Bir adım... Bir adım daha... Geriledi... Geriledi... Tamam artık! Buraya kadar! Bitmişti! Şimdi bu lanetli barakayı terk edecek ve dışarıda öleceğini de bilse bir daha geri dönmeyecekti.

Dolabın ardındaki öbekten yükselen fokurtular arttı. Yoğun, neredeyse o eski bedenler gibi yarı maddesel bir duman kendi uzuvlarıyla kendini besleyerek yükseldi. O tanıdık suretlerin her birini gördü Flannery dumanın içinde ve korkuyla açılan ağızlarından gelen sözcükleri tüm varlığıyla hissetti: "Arkanda, Flannery!"

Flannery aynı anda zemindeki gölgesiyle bütünleşen iri gölgeyi fark etti. Dehşetle döndü. "Thomas!"

Adam, uzun kuvvetli bacaklarının üzerinde, güneş ışıklarından yontulmuş bir ikona gibiydi. Kapının önünde, eşğin üzerindeydi. Ne şışık, ne morluk, ne de kurumuş kan vardı yüzünde; tertemizdi. Sadece boynuna saplı duran kocaman bir bıçak tezat oluştuyordu bu sağlıklı görünüme -ah, tabii bir de, saçlarına dek her yanına sinmiş olan o kirli beyaz renk. Yine de, kendinden emin,

mağrur bir gülüş yerleşmişti yüzüne. Elini uzattı. "Flannery," dedi. "Sevgilim, dans edelim mi?"

Çığlıklar atarak geriledi Flannery. Thomas'ın boynuna saplı olan bıçağı ağır hareketlerle çıkarışını izledi. "Yapma!" dedi, ağılamaklı. "Thomas, yapma!"

"Ne yapıyorum ki, Flannery?"

"Yaklaşma! Bı... Bıçağı uzak tut!"

"Ah, çok tatlısın, Flannery... Müziği duymuyor musun?... Müziği, Flannery... Müziği dinle!"

Flannery, sırtı mutfak dolabına yaslanana dek gerilemeye devam etti. Kaçabileceği hiçbir yer yoktu. Bunu anlıyordu. Sımsıkı kapadı gözlerini.

"Ah, Flannery," diye fısıldadı Thomas. Sadece bir adım ötedeydi. Nefesine bulaşmış olan bataklik kokusu çarpıyordu kadının yüzüne. "Benimle çok beslendi," diye söylendi. "Anlıyor musun, Flannery? Benim korkularıyla çok beslendi."

Bıçağın soğuk ucunun göğsünde daireler çizdiğini hissetti Flannery. Titredi. "Kim?" dedi. "Kim seninle beslendi, Thomas?"

"Bu işte! Gezegen!... Şimdi seni istiyor, Flannery! Ama buna izin vermeyeceğim. Seni öyle çok seviyorum ki..."

Kısacık bir an gözlerini açtı Flannery. Thomas'ın gülen yüzünü gördü. Barakaya sökün eden gün ışığının bıçağın keskin yüzündeki sıçramasını gördü. O sıçramanın kendini yineleyerek ve bıçağın devrimine uygun şekilde hızla aşağı inerek yanılan karnından sızan kanlara bulaştığını gördü. Aynı bir bilinç olarak bedeninin dışına çıktığını, iki eliyle sımsıkı kavradığı bıçağı "Yapma Thomas! Yapma Thomas!" diyerek kendi karnına defalarca sapladığını, yan düştüğünü, kanlarından oluşan birikinti içinde denizden koparılmış bir balık gibi çaresizce çırpındığını gördü.

Neden sonra, mutlak bir sessizlik hakim oldu her yana. Flannery doğruldu. Algısı aydınlandığı anda, aslında doğrulmadığını, çünkü artık böyle bir eyleme gereksinim duymayan bir yapıda olduğunu gördü. Dalgalandı. Barakanın her yanına aynı anda değişimini, yapıları meydana getiren tüm moleküllerle arasında ilginç bir bileşimin meydana geldiğini düşündü. Bu düşüncenin bizzat kendisi olduğunu, ait olduğu bir bütün tarafından soğurulduğunu hissetti. Yayıldı. Barakanın dışına taşı. Thomas'a, Yamamoto'ya, Peker'e, James ile Jonathan'a ve tüm diğerlerine karıştı. Çıktığı noktayı belirleyemediği bir müzik sesi duydu ansızın. Ait olduğu bütünlüğe sarılarak dans etmeye başladı.

ağladığını başka biriymiş gibi izledim. Üstelik, gariptir, tüm bu olan bitenler içinde, biraz da şaşırarak, Flannery'yi her zamankinden fazla sevdiğimi fark ettim. Çünkü o, kutsal bir görevi ifşa eder gibi, beni yumrukladığı anda çevresine beyaz bir ışık yayıyordu ve sevgiliye ait acı dolu öyküyü sonlandıran adımı atmanın hiç dinmeyecek vicdan ağrısını kahramanca üstleniyordu."

Flannery, maddeleşmiş bir hayalet gibi bıraktı Thomas'ı koltuğunda. Ağlayarak ayağa kalktı. "Ne hale getirdin kendini böyle?" diye inledi. "Ah, Thomas... Ah!..." Mutfağa yöneldi. Islattığı bir bezi alarak geri döndü. Eğildi. Adamın şişmiş, morarmış yüzünü dikkatle temizlemeye koyuldu. Odada, var olmayan mekanik bir saatin baş çatlatarak denli şiddetli olan tıkırtıları duyuluyordu.

"Flannery!"

Kanlı bez kadının ince parmaklarından kayarak bir daha asla kaldırılmayacak olduğu yere düştü.

"Biz geldik, Flannery. Kapiyı aç!"

Heyecanla titremesine engel olamarak kalktı Flannery. Koşar adımlarla aynanın karşısına geçerek üstünü başını alelacele düzeltti. "Geliyorum," diye seslendiğinde zaten kapiyı açmış, karanlık boşluğa bakarak eşikte dikiliyordu. Kaşlarını çatı. "Kimse yok... Ama?..."

"Buradayız, Flannery, sevgilim."

Hızla arkasını döndü. Dehşetle büyüdü gözleri. James Reeves, kardeşi Jonathan'la yan yana, odanın ortasında oturuyordu. Gri yosun parçaları sarkıyordu üstlerinden. Canlılara özgü olamayacak kirli beyaz tondaydı tenleri, saçları, elbiseleri, gözleri... Sadece parmak uçları kırmızıya çalar tonda morarmıştı ve o mor tümseklerin ucunda taşıdıkları uzun kırık tırnaklarıyla birbirlerinin yarılmış olan karınlarını kurcalıyorlardı.

Alabiliğine geniş bir gülümsemeyle "Merhaba, Flannery," dedi James. Kalın bağırsağı iğrenç bir ses çıkararak döşemeye yayıldığında duraksadı. Sertçe vurdu kardeşinin ensesine. "Dikkat etsene, salak!" diye söylendi. "Toplamak ne kadar zaman alıyor, biliyorsun!"

"Affedersin," dedi Jonathan. "Ama sen de karaciğeri deldin az önce." Sitemkâr bir edayla kaldırdığı eline bulaşan gri irinleri gösterdi.

Flannery, biraz da şaşkınlıkla, dehşetten çok hayal kırıklığı yaşadığını fark etti. "Siz miydiniz?" dedi inleyerek. "Sadece ikiniz mi?"

"Beğenemedin mi?" diye terslendi Jonathan. "Buraya gelmenin ne kadar zor olduğunu bilseydin

"Bok kafalı! Bir delik daha açtın!" diye inledi ağlamaklı bir sesle.

Flannery gürültüyle yığıldı dizlerinin üzerine. "Nasıl?... " dedi. "Nasıl olur?"

"Komik, değil mi? " diye güldü James. "Bu salağa defalarca söyledim gezegenin hayalleri çarpıtan ve korkulardan beslenen bir gücü olduğunu. Şaka yaptığımı sandı. "

"Nerden bilebilirdim, geri zekalı!" diye bağırdı Jonathan. "Sadece on bir yaşındaydım."

"Kim olsa anlardı," diye directti James. "Oysa korktun! Korkun karabasanlar doğurdu ve bu düzülmuş gezegende bütün kâbuslar gerçek oldu. Sadece korkuna gem vurabilen yeterli olacaktı aslında, salak! O zaman gezegenin gücü harika hayallerin gerçek olmasını sağlayacaktı."

"Yani, ikiniz mi?... " diye inledi Flannery. Dizginlemekte zorlandığı bir kusma isteği duyuyordu. "Sadece ikinizin korkuları mı yarattı onca dehşeti?"

Çocuklar iç organlarının yere saçılmasına aldırmadan kahkahalar attılar. "Ah, hayır, bizi o kadar da önemseme," dedi küçüğü. "Yaratılmış olanı dönüştürmekle sınırlıdır yaratılmış olanların kudreti. Bizim yaptığımız, belki de sadece, dönüşümü başlatmak oldu... Ama sana bir sır vereyim mi?... " Elini ağzına siper ederek, çok gizli bir şeyler söyleyecekmiş gibi öne eğildi. "Hatırla," dedi, "can alan hayaller değildi. Çünkü, madde maddeyi imha eder, hayal hayali."

Gözlerini sımsıkı kapattı Flannery. Kollarını karnına bastırdı. Kustu. Kapalı gözlerine rağmen başı deliler gibi dönüyordu. Eğildi. Kusmuşuna yasladı alınını. "İşte, geldiler," diyordu. "Geldiler, Thomas... Ah, Thomas, seni gidi orospu çocuğu!..." Kendisine ait olmayan uzantılarını, neredeyse fizik kurallarına başkaldırarak yanlara açıldı kolları. "Sen o düzülmuş gemiyi kaldıracıydın..." diye hırladı. "Eğer kaldıracıydın... Ya da, hiç değilse, kalkabilen bir şeylere sahip olabilseydin... Thomas..."

Kahkahaların arasında duyuldu James'in sesi. "Hah, işte böyle," diyordu. "Başka bir bedene yönlendiğinde öfke ve tatminsizlik, beslenen çıplak korku oluyor. Ah, Flannery, sevgilim, bilemezsin, bu nasıl da lezzetli hale getiriyor düşleri..."

Flannery bu cümle beyinde çınlamaya başlamadan az önce kavramıştı gerçeği. Ardındaki kapıda hisriklı yeni ayak sesleri duyunca ne göreceğini bilerek döndü. Yamamoto Anjiru, elinde atarlardan yadigar uzun kılıcı, dudaklarında kendi ayak baş parmağı olduğu halde, bembeyaz yüzüyle gülümsüyordu. Karısının yüz kırk iki parçalık

cesedi bütünlenebilmek amacıyla kıvrılıp duruyordu ayaklarının dibinde. Yüz kırk üçüncü parça olan kafayışsa uzun saçlarından tutmuş, oral seks amacıyla kullanıyordu.

Parmağını yere tükürerek, "Merhaba, Flannery," dedi Yamamoto. "Ben de kaç zamandır taze bir beden diliyordum." Fırlatıp attı karısının on yedi yıl boyunca önünde saygıyla eğilen kafasını. Azametini uzattı Flannery'nin yüzüne. Emreden bir sesle "Ali!" dedi. James ile Jonathan kıkırdadılar bu sahne üzerine. Flannery yutkundu. Bu nasıl işti? İçinde bir ateş geziniyor, kalbi kasıklarında atıyordu. Boynunu uzattı. Uzun zamandır dilemekte olduğuna temas etmeden önce gözü kapıdan giren diğer tanıdıklara takıldı: Erkekliğini elinde taşıyan Peker Ankaralı ile boşgazlarına dek tikiştirilmiş toprak ve yaprak karışımını yutmaya çalışan karısıyla yarı çıplak iki kızı; hemen arkalarında kalın bağırsağı bir boyunbağı gibi ensesine dolanmış olan ihtiyar Hewitt ve uzun zaman ortak kaderi paylaştıkları diğer Olmayan Diyar yaşayanları... Her biri, gizli bir ressam tarafından beyaza boyanmış elastikiyet sahibi heykeller gibi, daha doğru bir tanımla, sahiplendikleri cisimler zaman zaman iç içe geçen yarı maddesel hayaletler gibi odaya aktılar. Kadınlar, kabullendiklerini izlemek için duvar diplerine dizilirken, Jonathan ile James de dahil tüm erkekler ağır adımlarla çevirdiler Flannery'nin çevresini.

Flannery kasıklarındaki alevin tüm barakaya yayıldığını, kendisine dokunan tüm erkeklerin alevden oluşmuş gıysiler kuşandığını ve bu alevlerin birbirleriyle temas ettikçe azdığını fark etti. Kalabalık bir yangındılar şimdi. Hayat sürdürükçe böyle yanacaklardı. Bedeni hasret kaldığı kasılmaları tekrarladı defalarca ve defalarca hayatın sıradanlığının kabullenemeyeceği çığlıklar attı. Sonra birden, o yangın bu gerçekliği inkâr ederken, tanıdık bir ses duydu, iniltiye benzeyen: "Flannery," diyordu. "Kahrolası! Ne yapıyorsun orada?"

Üzerinde gidip gelen alev-bedenleri iteleyerek doğruldu Flannery. Öfkeyle ayağa fırladı. "Zıbarsana sen!" diye bağırdı tekerlekli sandalyedeki biçimsiz bedene. "Karını nasıl düzdüklerini izlemek mi istiyorsun, it?"

Thomas şiş gözlerinin sunduğu incecik aralıktan baktı. Güçle yutkundu. Dişlerinden biri de kaydı boğazından aşağı. "Tanrı aşkına," dedi. "Ne saçmalıyorsun, Flannery? Burada kimse yok!"

"Kimse yok mu! Kimse yok mu! Peki bunlar..." Cümleyi tamamlamadı Flannery. Kendisi ve Thomas'tan başka kimsenin olmadığı odaya bakakaldı. Dehşetle döndü çevresinde. Çığlıklar attı. Kapiya koştu. Geceye özgü karanlık sırttı

Türkiye Bilişim Derneği Adına
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Müdür
Rahmi AKTEPE

Yayın Kurulu Başkanı
İnci Pekgüleç APAYDIN

Yayın Kurulu
Buket AKKOYUNLU, Yasemin ALTUN,
Ali ARİFOĞLU, Ahmet AYVALI,
Ertan BARUT, Coşkun DOLANBAY,
Selçuk KAVASOĞLU, Necdet KESMEZ,
Ş. Nezi KULEYİN, Koray ÖZER,
İbrahim PAMUK, İ. İlker TABAK,
Levent KARADAĞ, Ersin TÖRECI,
Ferhat YALIN

TBD Yönetim Kurulu
Rahmi AKTEPE (Başkan)
İ. İlker TABAK (İl. Başkan)
Selçuk KAVASOĞLU (Genel Yazman)
Ekrem YENER (Sayman)
Ahmet AYVALI (Veznedar)
Cemal AKYEL (Üye)
Ümit ATALAY (Üye)
Levent BERKMAN (Üye)
Abdullah KÖRNES (Üye)
Ömer ÖZTÜRK (Üye)
Nükhet SÜMER (Üye)

Yayın Koordinatörü
Bilgehan YILDIRIM
(TBD Genel Koordinatörü)

**TBD DERGİSİ TBD ÜYELERİNE
ÜCRETSİZ OLARAK GÖNDERİLİR.
YAYINLANAN YAZILARDAN
YAZARLARI SORUMLUDUR.
YAYINLANAN YAZILAR KAYNAK
GÖSTERİLMESİZİN BAŞKA BİR
YERDE YAYINLANAMAZ.**

Yönetim Yeri : TBD Genel Merkezi
Çetin Emeç Biv., 4. C. No: 3/11-12
06450 A. Öveçler - ANKARA
Tel: (312) 479 34 62
Faks: (312) 479 34 67
e-posta: tbd-merkez@tbd.org.tr
www.tbd.org.tr

TBD İstanbul Şubesi
Hasanpaşa, Fahrettin Kerim Gökay c.,
No: 4, Ertogay İş Mrk., Daire 26-27
Kadıköy - İSTANBUL
Tel: (216) 345 65 11, 345 50 40
Faks: (216) 345 32 70
e-posta: tbd-istanbul@tbd.org.tr
www.tbd.org.tr

TBD Bursa Şubesi
Kükürtlü Mah., Mudanya Cad. No:111
Arzu Apt. Daire 5 Osmangazi / Bursa
Tel: (224) 211 31 51
Faks: (224) 211 31 54
e-posta: tbd-bursa@tbd.org.tr

Yayın ve Tasarım
Elif Tasarım Tanıtım Ltd. Şti.
İvedik Organize Sanayi Ağaç İşleri Sitesi
21. Cad. 524. Sk. No:30 06370 İvedik / ANKARA
Tel: (0 312) 395 06 80
Faks: (0 312) 395 06 81
www.eliftasarim.com.tr
elif@eliftasarim.com.tr

Baskı
Güner Matbaacılık Ltd. Şti.
İvedik Organize Sanayi Ağaç İşleri Sitesi
21. Cad. 524. Sk. No:30 06370 İvedik / ANKARA
Tel: (312) 395 06 76
Faks: (0 312) 395 06 71

Merhaba,

Sizlere yeni bir sayı daha ulaştırmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Bilişimle'Dönüşüm' ana teması ile 4-6 Ekim 2004 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirdiğimiz *TBD 21. Ulusal Bilişim Kurultayı'nın* yankıları sürerken, yine Ankara'da 2-3 Aralık 2004'te *Yapı ve Kentte Bilişim* etkinliğini gerçekleştirdik.

TBD Eskişehir Şubesi'nin kuruluş çalışmalarının da hız kazandığı bu dönemde, Eskişehirli bilişimcilerle düzenlenen çeşitli etkinliklerde buluştuk. Bu konular ve diğer haberleri dergimizin sayfalarında bulabilirsiniz.

Gazeteci Bekir Coşkun ile bilişim ve *Avrupa Birliği Süreci* konusundaki söyleşiyi keyifle okuyacaksınız. 17 Aralık 2004'te biraz daha açılan AB kapısının ardında bizi neler bekliyor? Dosya konumuz: AB'ye tam üyelik sürecinde "Eğitim Sistemi" ve "Rekabet Hukuku" konusundaki yazılardan oluşuyor. Konuya bir de AB Projelerinde açık kaynak kodlu yazılımın yerinin irdelendiği "Özgür Yazılım" bölümümüz ile katkı verdik.

e-İmza Uygulamaları ve Düzenlemeleri, BT Yönetim Stratejileri, Ağ Güvenliği ve Güvenli Yazılım gibi stratejik ve teknik içerikli yazıların yanı sıra, Fotoğraf bölümümüzde "Şip Şak" lakaplı H. Cartier Bresson'un ölümsüz serüvenine sayfalarımızda yer verdik. Ayrıca, Bir Sanatçı bölümümüzde kavramsal tasarımcı ve fotoğrafçı Meriç Kara'yı tanıyacaksınız.

Otomotiv fuarında ziyaretçilerle buluşan *Robot ASIMO* gerçek mi, yoksa bilimkurgu mu? Bu sorunun yanıtını Doç. Dr. Vasıf Nabiyeve ile yaptığımız e-Söyleşi bölümümüzde bulacaksınız.

Bilişim Dergisi olarak altıncısını düzenlediğimiz Bilimkurgu Öykü Yarışması'nda birinci olan, Aşkın Güngör'ün "*Sevgilim, Dans Edelim mi?*" adlı öyküsü de ilginizi çekecektir.

Kitap Tanıtımı, Karikatür ve Haberler bölümlerimiz dergimizin vazgeçilmezleri arasındaki yerlerini koruyorlar.

Geleceğiniz için Sözlünüz ve İmzanız olması dilekleriyle hepimizi saygı ve sevgiyle kucaklarım.

AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİ VE TÜRKİYE’NİN ÖZGÜN DEĞERLERİ

Sevgili Bilişimciler,

2005 yılı Türkiye için önemli yenilikler ve somut umutlarla başladı.

Yeni Türk Lirası uygulaması bu yıla damgasını vuracak en önemli gelişmelerden biriydi. Ekonomik gelişim kriterlerimiz açısından çok önemli olan YTL ile Türkiye’nin ekonomik dengesinin ve para değerinin korunması amacını tutundurmak için elbette çok dikkatli yaşanması gereken bir süreç içerisindeyiz. Bu yolda geçmişte yaşanan hatalara yer olamayacağı açıktır, aksi takdirde yaşanacak sorunlar çok ağır olabilir. Ülkemizin böyle bir geri dönüş yaşamaması en büyük dileğimizdir.

Öte yandan oluşum biçimini beğenelim veya beğenmeyelim 17 Aralık 2004’te Türkiye, Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinde önemli bir dönüm noktasından geçmiş, 2005 ve sonrası için ülkemiz yeni bir pencere açmıştır.

Avrupa Birliği’ne üye olalım ya da olmayalım, Türkiye’nin küresel rekabet koşullarında gelişmiş ülkelerle eşdeğer rekabet gücüne sahip olması için ulusal özellik ve değerlerini koruyarak, kendi özgün niteliklerinden yararlanmak süreçlerini yenilenmesi, standartlarını yükseltmesi gerekiyor.

Bunun için ne yapılması gerektiğini de siyasi irade ve aydın Türk insanları çok iyi biliyor. Bugün bilişim teknolojilerini etkin kullanmayı kalkınma çabalarına hız ve güç kazandırmak için değerlendirebileceğimiz tarihsel bir fırsata sahibiz.

Ülkemizi ve bizleri bugünlere taşıyan Anadolu kültürü, gerçekten farklı özellikleri ve çok yüksek bir dinamizmi içinde taşıyan, çok özel bir kültür. Bu anlamda tarih boyunca tüm medeniyetleri etkilemiş ve hala etkilemeye devam eden, Pir Sultan Abdal’ı, Yunus’u, Mevlanayı, büyük bilimadamları ve düşünürleri içinde barındırmış bir kültür. Antik çağda Mısır medeniyetinde bile “Güneş Ülkesi” olarak özlemle bahsedilen bir Anadolu’nun çocuklarıyız bizler...

Bugün yine Anadolu’nun çağdaş toplumu olarak taşıdığımız bu dinamizmle bize yepyeni fırsatlar sunabilecek bir sürece doğru ilerliyoruz. Farklılıklarımızın getirdiği birçok üstün ve güçlü yönümüz var. Bunu kullanarak kendimizi yenileyeceğimiz bir eşik noktasındayız ve bu eşiği aşabilecek durumdayız. Ancak bir şey var ki, bu gücümüzün farkında değiliz. Ya da bazı geçmiş önyargılarımızla kendi kendimizin üzerinde yarattığımız baskıyı kaldıramıyoruz.

Oysa Anadolu’nun en baskın özelliklerinden biri de yurt olduğu birçok değişik medeniyetin özelliklerini ve enginliğini bizlere sunmasıdır.

İşte bu engin birikimle, yeni ekonomik ve sosyal bir yapılanma içine giriyor, Avrupa Birliği’nin bir parçası olma tercihimizde yine Anadolu’nun bize sunduğu dinamizmden güç alıyoruz.

2000’li yılların başlangıcında ekonomik krizler, doğal afetler, çevremizde oluşan savaşlar gibi bir çok olumsuzluklar yaşadık. Siyasi istikrarsızlıklar, aldığımız ivmeyi biraz yavaşlattı. Ancak bir süredir toplum olarak özlediğimiz daha mutlu ve daha güçlü bir ülke olmak yolunda çok samimi adımların atıldığı bir dönem yaşıyoruz. Bunun olumlu etkilerini görmek için belki henüz erkendir, mutlaka bu süreçte bizleri bazı zorluklar, sıkıntılar da beklemektedir.

Bundan sonrası için asıl önemli olan şudur: Bu konuda oluşacak sorunları hepimizin dışında birileri, biryerlerden gelip çözüm bulsun yaklaşımı ile zaman kaybetmemek gerekiyor. Bu anlamda yeni bir yıl başlarken sektördeki herkesin kendine görevler çıkarıp, çözümün bir parçası olması gerektiğini hissetmesi çok büyük farklılıklar yaratabilir. Aynı şekilde şu anda yapılanların özünde ülke çıkarları olduğunu unutmaksızın ele almalı, ancak bize hazır verilecek stratejiler içinde kalmak zorunluluğu hissetmeden, farklılıklarımızdan kaynaklanan bize özel stratejileri benimseyerek yola devam etmeliyiz. Bu süreçte beğenmediğimiz

bu! Heyecandan ölecekti. "Akşam!" dedi. "Mucize gibi... Akşam..." Telaşa koşturarak yemeklik bitkilerden doldurdu eteğine. Başını kaldırarak dal karmaşası ardında sırtan güneşe baktı; akşam saatlerine çok vardı daha. Yine de, ne olur ne olmaz, acele etmeliydi. Eteklerindeki bitkilerin yerlere saçılmasına aldırmayarak koşmaya başladı. Yamalı bir gölge olarak sürtündü ağaçlara. Ormandan çıktı. Soluk soluğa vardı barakaya. Mutfak tezgâhına boşalttı eteğindeki kileri. Aklındaki müziğe eşlik ederek döndü ekseninde. Geniş adımlarla giysi dolabına doğru seçirtti. Tek parçadan oluşan ateş kırmızı elbisesini aldı eline, üzerine tutarak aynanın karşısına geçti.

"Neler oluyor, Flannery?"

Müzik sustu; sessizlik genişledi kadının aklında. Kaşlarını çatarak sesin sahibine baktı. Yüzü şişmiş bu adamı tanımaya çalışmak çok değerli birkaç saniyesine mâl oldu –o kadar acelesi vardı ki!... Yine de, kaybettiği zamana rağmen gülümseyerek, "Thomas," dedi. "Ah, Thomas... Geldiler, sevgilim."

"Kimler geldi, Flannery?"

"Kimler mi?" Bu sorunun bir cevabı yoktu ki... Hoş, önemi de yoktu. Kim ya da ne olduğu önemli değildi gelenin. Gelmişti işte!... Bunu Thomas'a hangi sözcüklerle anlatması gerektiğini bilemedi. Tüm bu düşündüklerini ifade etmek çok zordu... Susmayı tercih etti. Yüzüne gizemli bir tebessüm oturduğunu fark etmeyerek aceleyle kurtuldu yamalı gündeliğinden, kırmızı gece elbisesini giydi.

Thomas pencerenin izin verdiği ölçüde gözledi dışarıyı. Uzun zamandır kanıksadığından farklı bir şey göremedi. "Flannery, kimler geldi?" dedi bir kez daha. "Kaç kişi? Bizi alabilecek bir araçları var mı?... Flannery!..."

Oysa Flannery onu duyacak durumda değildi. Dehşetle büyüyen gözlerini barakanın tavan kirişlerine dikmiş hırıldıyor, neredeyse hastalıklı bir şekilde titreyip duruyordu. "Ah şu örümcekler!" dedi hırıltılar arasında. "Yemyeşil ağları her yerden sarkıyor! Tam da konuklar geleceken... Tam da..."

"Örümcekler mi?" Thomas tam da o anda anladı her şeyi: Bu gezegende örümcek ya da onlarla benzer familyadan bir eklem bacaklının var olmadığını bildiğinden; tavan kirişlerinde birikmiş kir topakları olduğunu, ama asla yemyeşil ağların sarkmadığını gördüğünden... "Ah, Flannery," diye inledi. Çaresiz bedeninde gezinen korkuyu ayırmıyordu ansızın. Bunca zaman içinde, hayatın layık gördüğü bunca rezilliği bile öyle ya da böyle kabullendiğinden; sonuna kadar anlamsız da olsa bir umuda sarılabılmenin her durumda mümkün

olduğunu öğrendiğinden; "Bitecek," sözleriyle kendine yineleyip durduğu tüm çıksızlıkların aslında böylesi bir finale ulaşmasını gerçekte hiç de istemediğini başına bir darbe yemişçesine ansızın fark ettiğinden titremeye başladı. Geriye doğru iteledi arabasını, Flannerysinin mümkün olduğunca uzağına. Ellerini kucağına koyup izlemeye koyuldu:

Genç kadın kırmızı gece elbisesinin kırışmasını, ıslanmasını, lekelenmesini hiç önemsemeyen yerleri, kırışları, uyduruk tüm eşyaları ve tavanın ulaşabildiği her yerini siliyor, siliyor, siliyordu. Öyle bir mücadeleyle ki bu, sona ulaşıldığı anda her şeye yeniden başlamayı gerektiriyordu. Saatlerce hiç bıkmadan, bir an bile durmadan sürdürdü Flannery temizliği. Neden sonra, akşamın sıkıcı karanlığı pencere pervazlarından sızarak odaya dolduğunda, Thomas'ın neredeyse kutsal bir ayine dönüşen çabayı izlemekten yorulan gözleri usulca kapanmaya başladığında duraksadı. Ellerini beline dayayarak eserine baktı. Artık tamamdı. Mutlulukla gülümsedi. Biraz kuvvetlice basarsa kırılacak bir düşün üzerinde yürüyormuşçasına ağırlığını parmak uçlarına vererek ilerledi. Başı göğsüne düşmüş halde uyuklayan kocasının tekerlekli sandalyesine sokuldu iyice. "Thomas," dedi. "Sevgilim?" Adamın kıvrıkcık saçlarını iledi.

Thomas korkuyla sıçradı yerinde. Ani bir refleksle yüzünü korumak için kalktı kolları. "Burnuma vurma, Flannery, burnuma vurma!" Sese dönüştürmediği bu cümle, sanki eylem gerçekleşmişçesine sızlattı yüzünü. Kısacık bir an, yüzü kollarının korumasında, tedirgin bekledi. Çok geçmeden anladı saçında dolaşan parmakların samimi hassasiyetini. Yüzünü açığa çıkardı. Flannery'nin dünyalar güzeli yüzündeki gülümseyişe baktı. "Flannery," diye fısıldadı rahatlayarak. "Oh, Flannery, sevgilim..."

Flannery, derinlerinde tanımsız bir sevgi olduğundan şüphe duyulmayacak gözlerini adamın yüzünde gezdirdi. Öyle bakıyordu ki, Thomas, bu hayatı tekrar yaşama şansı bulsa bilse kendisini bu güzel kadın kadar çok sevecek birine rastlayamayacağını anladı –ve, evet, bu kez gerçekten her şeyin bittiğini... Flannery, bakışlarının dokunduğu yerlerin bile incinmesinden korkar gibiydi. Gözlerinin değdiği her yere bir su damlası kadar ağırlıklı parmaklarıyla da temas ediyor, doğma ihtimali olan bir sızıyı pozitif enerjisiyle alt etme yetisine sahipmiş gibi görünüyordu. Sonra, gecenin güne dönüşmesi (ya da tam tersi) gibi, ağır ağır değişti bakışlarındaki anlam. Aynaya bakan ve gördüğü karşısında şaşkınlığa düşen küçük bir kız çocuğunun meraklı gözleri gelip yerleşti yüzüne.

Tebessümünün yaşı da küçüldü. Şen şakrak bir sesle, "Thomas," dedi. "Müziği dinle, sevgilim..." Birkaç adımla tekerlekli sandalyeden uzaklaşarak kendi ekseninde dönmeye koyuldu.

Thomas, midesine komşu boşluktan yola çıkarak genzine ulaşan, gözlerini kurcalayarak acı veren yaşlar haline gelen o tuhaf ahşap kokusuna buladı öfkesini. Ah, hayır, her şeyin bittiğini kabulleniyordu; ama ömrünün en değerli varlığının tanımlanamaz ruh metamorfozuyla mı olmalıydı bu? Hayır! Ölümün bir şekli olduğunu biliyordu; en küçük yaşlarından beri bu şekle Azrail diyordu; ama, çevresinde olagelen bir yığın garip olaya rağmen, Flannery'nin yüzünde yer değiştirip duran farklı simalara şahit olana dek, bu şeklin en sevdiği varlığa dönüşeceğine imkan vermiyordu. Oysa şimdi, ne kadar kaldığını tahmin bile edemediği zamanda hem anlamak, hem de kabullenmek durumundaydı: Ölüm farklı kuralları olan yeni bir hayata taze bir adım atmak mıydı; tüm anlamı üç yüz altmış derece içine şifrelenmiş madde dünyasını önyargılardan sıyrılarak asıl olan yapıyla algılamak mıydı; hiç var olmamışçasına yok olmak mıydı? Yoksa ölüm, sızabildiğin ömürlere aktardığın bilinç yardımıyla, son nefesi verdikten sonra da, başka akıllara nüfuz eden gizli bir enerji olarak yaşamak mıydı?

Flannery yüzündeki çocuğu koruyarak sokuldu. "Thomas," dedi neşeyle. "Sevgilim, dans edelim mi?"

"Ama, Flannery..."

"Hadi sevgilim, nazlanma... Müziği dinle."

Thomas sadece Flannery'ye hitap eden ezgileri duyduğunu farz etti. Koltuğun kenarlarını kavradı elleri. Kalkmaya yeltendi. Söz verilmiş bir mucize gerçekleşmemiş gibi şaşkınlıkla sendeledi. Geriye bıraktı bedenini. İnledi. "Ah! Yapamam, Flannery!..."

Kadının yüzündeki dönüşüm çok ani oldu. Thomas belki bu yüzden, belki de artık her şeyi anlayıp kabullenmiş olduğundan, kendini koruma gereği hissetmedi. Yüzüne inen yumruğun yarattığı çatırdı beyinde defalarca yankılandı. Zihni duyulan acıyı tarif edemedi ve tarifti yoksun kalan her zihin gibi kendini kilitledi. Thomas, ayıldığında bu durumu biriyle konuşabilme şansına erişseydi, "Sanki," diyecekti, "biliyorum, inanması güç, ama sanki bedenimin dışına çıktım ve yabancı biriyim gibi izledim maruz kaldığım işkenceyi. Flannery'nin yüzümü çarmadağın edene dek attığı yumrukları; küfürler ederek apış arama indirdiği tekmeleri; kulağımı ısıarak kopardığını; hırsını alamayarak, kan irin karışımı saframı tekrar ağzıma tıktığını, sonra hareketsiz kalan bedenime sarılarak, "Thomas, ah, Thomas, dans edelim mi?" diyerek

Önce söylediklerini dikkate almış, bu gezegenin insan korkularını yoğun bir enerji olarak soğurduğunu ve bir çeşit delilik silahı olarak kullandığını düşünür olmuşlardı.

Yapacak tek şey kalıyordu: Göçü yinelemek... Yaşanabilecek yeni ve bu kez iradesiz bir kara parçası bulmak...

Thomas, JFK kapasitesindeki bir geminin enerji ünitelerine ani yüklemeye yapılmaması gerektiğini söylediğini hatırlıyordu. Oysa Flannery daha sonra bunun tam aksini iddia etmiş, bıkmadan usanmadan kocasını bir felakete yol açmakla suçlamıştı. Kim bilir, belki de haklıydı. Çok fazla şey hatırlamıyordu Thomas o günle ilgili. Pilot kabinine girmiş, biricik Flannery'sini de yanına almış olmanın keyfiyle motorlara güç vermişti. Sonra...

Sonrası daha da belirsizdi. Kulaklarında yankılanan kuvvetli patlamanın beynine uyguladığı basıncı hatırlıyordu; saniyenin onda biri kadar bir zamanda duyduğu (ya da duyduğunu sandığı) çığlıkları; kontrol panelinin gürültüyle bacıklarını ezdiği âni ve karanlığı...

Gözlerini açtığında ne kadar baygın kaldığını tahmin edememişti Thomas; defalarca sormasına rağmen Flannery yanıtlamamıştı bunu; kendilerinden başka herkesin öldüğünü söylemekten başka söz de çıkmamıştı kadının ağzından günlerce ya, o da ayrı konuydu. Patlamadan haftalar (belki de aylar) sonra bölük pörçük bir şeyler anlatmıştı Flannery. Thomas ancak o zaman bu minik anlatı parçalarını birleştirmiş, (karısının neredeyse insanüstü bir gayret göstererek kendisini kontrol panelinin altından çıkarışını, sırtına alarak taşıyışını, gözlerini açtığı güne kadar başucunda sabahlayışını...) olayları dışarıdan izleyen üçüncü bir şahısmışçasına zihin görüntülerine dönüştürebilmişti.

O patlama gününden beri, bir buçuk yıldır, Flannery'nin imalatı olan uyduruk tekerlekli sandalyesinde oturuyor, yiyecek diliyor, altını pisletiyor, temizlenmeyi bekliyor, karısının şehvetli dokunmalarının sertleşmesine yetmemesiyle kahroluyordu. "Hiç değilse..." diye hayıflanıyordu zaman zaman. "Hiç değilse... Hiç değilse..." Oysa hiçbirinin ve değillerinin, dahası, kurulan hiçbir cümlelerin etki edemediği bir gerçeklikle çevriliydi ve tüm bu çıkmazlıktan beten olan, biricik Flannery'sinin bakışlarının her geçen gün biraz daha karanlığa bulandığını izlemekte.

Tüm can sıkıcı hatıraları zihninden kovalayarak gözlerini araladı Thomas. "Flannery," diye soludu.

Kadın kocaman, ışıltılı bir gülümseyişle karşıladi bu sesleniş. Adamın alına yapışmış olan uzun

saç tellerini iteledi geriye doğru; usulca eğilip, bir bebeği öpercesine şefkatle kondurdu dudaklarını sakallı yüze. "Uyandın mı?" dedi. "Of Thomas, gene düşmüşsün. Aklım gitti yerde yattığını görünce." Usulca kaldırdı adamın başını, dizine koydu. "Neyse ki bir şeyin yok," diye mırıldandı. "Daha dikkatli olmalısın, bebeğim."

Uzanıp Flannery'nin güzel yüzüne dokundu Thomas. "Olurum," diye fısıldadı. "Daha dikkatli olurum, Flannery."

Eliyle yerden destek alarak doğruldu kadın. Koltuk altlarından tutarak kaldırdı adamı, tekerlekli sandalyesine oturttu. "Olurum, olurum," diye söylendi. "Hep aynı şey... Her seferinde böyle söylüyorsun, sevgilim. Düştüğünde bir yerini inciteceksin diye korkuyorum artık." Ellerini beline dayayarak baktı kocasının yüzüne. "Şu haline bak," dedi. "Ne kadar kötü görünüyorsun."

"Geçer," diye mırıldandı Thomas. "Biraz dinlenirsem bir şeyim kalmaz, Flannery."

Kadın dans eder gibi geniş adımlarla döndü arkasını. "Sen biraz uyumaya çalış," dedi. "Ben de yemeklik bir şeyler toplamaya gideyim ormana. Uyandığında enfes bir masa karşılayacak seni, sevgilim." Aralık kapıdan dolan gün ışığına karışarak dışarı attı kendini.

Thomas, ancak baraka mutlak sessizliğe büründükten sonra fark etti burnunun zonkladığını. Yavaşça dokundu yüzündeki yabancı tümseğe; daha şimdiden görüşünü engelleyecek kadar şişmişti. Sandalyesini güçle yürüterek barakanın mutfak olarak kullanılan bölümüne yöneldi. Eline geçen bir paçavrayı ıslatarak yavaşça bastırdı burnuna. Derin derin soluk alıp verdi. "Acımıyor," diye mırıldandı. "Acımıyor." Ama bu telkinler acıyla bağırmasını önleyemedi.

Flannery, ormanın sık ağaçları arasına girmek üzereyken duraksayarak geriye baktı. Thomas'ın bağırışı mıydı o? Barakanın yan cephesinde dolaştı sorgulayan bakışları. Öylesine sakın bir tahtalar yığınıydı ki bu... Yaklaşık elli metre ötede, kendi halinde, simgelediği her şeyden habersiz dikiliyordu. Bu mütevazılıktaki bir yapının sınırlarında olağan dışılığın var olabileceğine ihtimal vermedi Flannery; bu nedenle duyulanın bir çığlık olmadığına, hele ki bunun Thomas'ın dudaklarının arasından kurtulmadığına emin olarak girdi ağaçların arasına.

Orman davetkardı –fazla gelişmiş bitkiler yığının davetkâr olması nasıl bir şeyse artık... Flannery parmaklarının ucuna basarak, unutulmuş bir rüyada gezer gibi ve kalın kabuklu, budaklı yüzeylerinde ince uzun parmaklarını gezdirmekten asla vazgeçmeyerek ağaçların arasında gezindi.

Her dokunuş yeni kıvılcımlar yarattı içinde –unuttuğu ya da unuttuğunu farz ettiği kıvılcımlar... Diğerlerine oranla daha ince gövdeli olan bir ağaca sırtını yaslayarak oturdu. Yerde bulduğu bir dal parçasını dolaştırdı ellerinin arasında; çok farklı anlamlar yüklediği nesneyi dudaklarına götürdü, göğüslerine doğru indirdi boynuna da sürterek. Kasıklarında başlayan yangın karnını da ele geçirdiğinde yamalı eteklerini avuçladı, yukarı doğru sıyırdı. İnleyerek yana devrilmeden önce bir ormanın davetkârlığının nasıl bir şey olduğunu ancak uzun zamandır sevilmemiş kadınların bilebileceğini düşündü.

"Flannery!"

Elindeki ıslak dal titredi Flannery'nin. Sımsıkı kapadığı gözlerini araladı. Başını dikip baktı merakla: Yumuşak dokuları dışında dünyadakinden pek de farklı olmayan ağaçlar, hemen hepsi pembenin tonlarında olan çiçekler, maviye çalar yeşil renkteki yapraklarla çimenler ve tüm bu doğal örtüyü sarmalayan gölgeler... Doğrulup oturdu. Thomas olabilir miydi seslenen? Tanrı aşkına! Başka kim olabilir? Ama... barakadan bu kadar uzakta... kulaklarına bir fısıltı gibi çarpan sesleniş?...

"Flannery!"

Ah, işte yine... Sesleri üzerine renkli bir giysi gibi çekerek maharetle taşıyan rüzgârın bir oyunu muydu bu?

Flannery, koşar adımlarla dolaştı ağaçların çevresinde. Kalın gövdelerin ardına, sık dalların birbirlerine geçtiği yapraklı çatıya baktı heyecanla.

"Flannery! Geldik, Flannery!"

Kalbi boğazında gümbürdüyordu kadının. "Kimsiniz?" dedi güçle. "Kim... Kim konuşuyor?"

"Biziz, Flannery... Bekledikleriniz biz... Geldik.."

"Ne... Neredesiniz?"

"Her yerdeyiz, Flannery..."

Bakışlarını bir silah gibi çevirdi Flannery. Sesin geldiği noktayı bulmaya çabaladı. Ne yöne baksak aksi yönden duyuluyordu ses. Ekseni etrafında deli gibi döndü. "Ortaya çıkın!" dedi inleyerek.

"Akşama, Flannery," dedi ses. "Akşama görüşeceğiz."

"Hayır! Şimdi!"

"Akşama, Flannery..."

Başka hiçbir seslenişine yanıt alamadı kadın. Durup dinledi: Gümbürdeyen bir şey vardı –ah, kalbiydi

gelişimler hakkında şikayet etmekle yetinmek yararıma olmayacaktır. Aktif olmalı, sonuçları ülkemiz yararına etkileyecek bir toplumsal bütünlük içerisinde hareket edebilmeliyiz

Toplumumuzun entellektüellerine, bu anlamda yine önemli görevler düşüyor. Bu süreçte kendi üzerimizde oluşturduğumuz baskıların etkisine fazla kapılmak, bazı yanyollara fazla zaman ve enerji vererek, özdeki amacımızı kaybetmek en büyük risklerimizdir. Bu, her anlamda daha dikkatli olmamız gereken günler, yıllar yaşayacağımız anlamına gelmektedir. Dikkatimizi yoğunlaştıracığımız alanda en çok güçbirliği içinde olmak çabası ve ortak akıl yer almalıdır.

Hep birlikte atacağımız adımların sonuçlarını yine hep birlikte yaşayacağız. Burada bireylerin alacağı rol çok önemli. Çünkü süreçleri bizler yaşıyoruz ama sonuçlar aslında çocuklarımız için, bizim ülkemiz içindir. Bu sorumlulukta bir başkasına suç yüklemeyi ya da başarıyı başkalarından beklemeyi düşünmeden, yarının mimarının kendimiz olduğunu bilerek, etki ve enerjimizi Anadolu'nun yarınlara nakşetmeliyiz.

Dönüşümde temel adım:e-Devlet

Değerli Bilişimciler,

Bir taraftan az önce geniş açıdan bakışla paylaşmaya çalıştığım AB süreci gibi makro alanlarda yaşanan gelişmeler süregelirken, diğer yandan da bu gelişimleri ortaya çıkaran süreçlerde ve atılan adımlarda, dünyadaki yerimizi ve başarıımızı ülke olarak çok dikkatlice izlememiz ve geri sıralara düşmememiz çok önemlidir.

Bu süreçlerden dönüşüm felsefesi açısından en önemlilerinden biri de bildiğiniz gibi e-Devlet alanında izlenen ve bilişim teknolojilerine dayalı hizmetlerin ve kamu çalışma yöntemlerinin gelişmesiyle vatandaşın yaşam kalitesini yükselten, verimliliği her anlamda arttıran iş yaklaşımlarıdır.

'e-Dönüşüm Türkiye Projesi'nin hayata geçirilmesinde ilgili tüm tarafların bütünsel ve etkin bir çaba içinde olmasının ülkemizin bilgi toplumuna geçişi açısından yaşamsal önem taşıdığına yürekten inanıyorum. Bildiğiniz gibi TBD olarak kuruluş amacımız olan "Bilişim teknikbilimini kalkınmada önemli bir araç durumuna taşımak" ilkesi çerçevesinde, bu yönde çabalarımızı kesintisiz olarak sürdürmekteyiz.

Bu amaca ulaşmanın, çok yoğun uğraş vermeyi gerektirdiği ve kolay olmayacağı, internet kullanımının ülkemizde yalnızca %10'lar düzeyinde, e-Devlet hizmetlerinden yararlanma oranının ise henüz %9 oranında olduğunu gösteren istatistik veriler bağlamında açıktır.

Bugün gelişmiş ülkeler yaşam kalitesini, başta e-Devlet hizmetleriyle, vatandaşın sanal ortamda her türlü iş ve sorununu çözme düzeyinde ele almaktadırlar. Ülkemiz de; özellikle 2001 yılında başlayan e-Türkiye Projesi ve 2003'te başlayan e-Dönüşüm Türkiye projeleri ile bu hizmetleri çağdaş e-Devlet kriterleri içerisinde sunmayı hedeflemekte ve bu konuda kamu sektörümüzde birçok değerli çalışma ve proje yürütülmektedir.

Bu süreçler doğrultusunda artık tüm kararlarımızda dikkate alınacak boyutlar değişmekte, çoğalmaktadır. Az önce vatandaşın yaşam kalitesinden söz ettim. Bu noktadan hareketle, geçenlerde yaşanan önemli bir tecrübeyi, e-Devlet uygulamalarının temel kriterleri açısından değerlendirerek, sizlerle paylaşmak istiyorum.

SSK sağlık hizmetlerinin Sağlık Bakanlığı'na devredilmesi sırasında biliyorsunuz önemli sorunlar yaşandı ve hizmetler hayli aksadı. Bu sorunların, yapılan organizasyonda, Bilişim altyapısının gereken ölçüde dikkate alınmamasından kaynaklandığı açıktır. Sistemlerin yeni duruma uyumlu olarak çalışabilirliği bu anlamda yaşamsal rol oynamaktadır.

Benzeri ve bu gibi konularda karar verilirken artık yalnızca ekonomik ve sosyal boyutlar

değil, bilişim altyapısı boyutunun da aynı ağırlıkta dikkate alınması gerekmektedir.

Bu yaşananlar, Türkiye Bilişim Derneği olarak uzunca bir zamandır her fırsatta tekrarladığımız, kamunun yeniden yapılanması süreçlerinde Bilgi İşlem Merkezleri yönetici ve çalışanlarının kritik önemi üzerinde tekrar düşünülmesi gerektiğini de bir kez daha ortaya çıkarmıştır.

Bilgi işlem merkezlerinin en üst düzey karar verici noktalarda etkin bir şekilde yapılanması ve bu anlamda Kamunun Yeniden Yapılanması kanununun da tekrar gözden geçirilmesinde büyük önem görüyoruz.

Tüm bu önemli ayrıntılar ve özellikle ortaya çıkan projelerde birlikte çalışabilirlik gibi artık çok dikkatle ele alınması gereken yönetsel konular çerçevesinde bu yıl e-Devlet Konferans ve Sergisini 3. kez gerçekleştirdik. Kamu kuruluşlarımızdan, özel sektörden ve dünyada e-Devlet tecrübeleri konusunda zengin bir değerlendirme sunan OECD'den sağlanan üst düzey katılım ve izleyicilerin yoğun ilgisi, bu alanda Türkiye'nin artık gelişmiş ülkeler arasında en başarılı uygulamalara denk bir sonuca doğru ilerlemekte olduğunu açık bir şekilde bizlere kanıtladı. Çok mutluyuz, bu platforma verdiğimiz çabalar anlamını bulduğu için kıvançlıyız.

Karşımızda daha çok çaba gerektiren bir süreç olduğunu biliyoruz ancak Türkiye'nin bilişimcilerinin bu süreçte hiç bir engel tanımayacağını görmek bizler için yeterli bir umut kaynağıdır.

Türkiye'nin Bilişim Toplumu hedefine ulaşmasında tüm bilişimcilerimize güveniyor, birlikte verdiğimiz çabalarda çok daha başarılı olacağımız inancını bir kez daha ifade etmekten sevinç duyuyorum. Çocuklarımız için daha mutlu yarınlar bizlerin emeği ve gayretinin tek nedenidir.

Hepinizi sevgiyle selamlarım.

B.YILDIRIM- Biz bu işlevimizi bir adım daha ileriye götürmek için uzun süredir dünyanın ve Türkiye'nin de üzerinde durduğu e-devlet, elektronik iş, yani teknolojiyi kullanarak daha iyi yönetme ya da teknolojiyi kullanarak daha iyi iş yapma yöntemlerinin Türkiye'de benimsenmesi. Bu hedeflere ulaşmak için Türk toplumu neler yapmalı sizce? Yani sonuçta bakıyorsunuz, yalnızca yüzde 15'imiz interneti kullanıyor.

B.COŞKUN- Şimdi, burada sorun Türk insanının teknolojiye uyup uymamasında. Yani, ben dünyanın hiçbir milletinin teknolojiye bu kadar çabuk uyduğunu görmedim, duymadım da, ayrıca kitaplarda falan da böyle bir şey yok. Yani şimdi şöyle diyelim: Bir İngiliz'in, İtalyan'ın veyahut da Fransız'ın dedesinin dedesi, dedesinin babası traktör ve otomobile binmiştir, kendisinin otomobili vardır, böyle bir dört kuşakta artık insanların otomobili var ve otomobil kullanıyor insanlar. Halbuki benim babama bakın şimdi. İlk yıllarında eşeğe binmiş. Ondan sonra atı olmuş, ata binmiş. Ondan sonra bir kamyon almış binmiş. Otobüse binmiş, şimdi son yıllarda da kendi otomobili var, biniyor. Şimdi, Avrupa'daki beş kuşağın yaptığı gelişmeyi babamın tek başına şahsında düşündüğümüz zaman müthiş bir uyum. Babam araba da kullanıyor. Hatta volan kayışı kırıldığı zaman hiçbir Avrupalının aklına gelmeyecek şekilde ona bir kadın çorabı bulup volan kayışını bağlayabiliyor, o buluşçuluğu var veyahut da arabanın mikalarından birisi bozulduğu zaman röntgen filmi üzerindeki siyah şeyi çıkarıp onu takabiliyor onun yerine. Böyle Türk insanının müthiş bir uyumu vardır. Ben gözümle gördüm; adamlar, kuyudan su çeken İtalyan pancar motoruna dört tekerlek, bir de direksiyon takmış, üzerine binmiş gidiyorlardı. Bunu Ankara'nın Güdül ilçesinde gördüm. Gidip siz de görebilirsiniz. Bunlara "pat pat" diyorlar ve yüzlerce var. Orada

8 bir Osman usta var, bunları yapıyor. Yani aslında

su pompası bu. Suları çekmek için yapılmış. Buna dört tane tekerlek takıyor ve direksiyon takıyor, bir de pedal yapmış durması için, akasında ufak bir kasa var, içine çoluk çocuk binip gidiyorlar. Ama su da çekiyor, yolda da gidiyor. Pervaneli çamaşır makineleri vardı, ondan yayık yaptılar Kayseri'de. Yani bütün bunlar gerçektir. Nitekim başka enteresan bir olay, Urfa'da adam, (tabii elektriği kaçak kullandığı için bedava) somyayı tavana asmış, elektrik vermiş, onunla evi ısıtıyor. Şimdi bunu uzmanlar kabul etmediler önce, elektrik mühendisleri, hayır, somya ısınmaz dediler, somyayla ev ısınmaz diye. Resmi kayıtları da var. Somya elektrik akımıyla ısıyor, evi ısıtıyor. Yani bütün bunlar Türk insanının beceri ve zekasını gösterir aslında. Türk insanı aptaldır diyenler var, ben o lafa hiç inanmam, müthiş zekidir Türk insanı. Ama sorun da yine burada. Bu zekasını, bu uyumunu olumlu yerde mi kullanacak, yani etik değerlerle donatıp mı kullanacak, yoksa çalmak çırmak mı kullanacak; sorun burada.

C.DOLANBAY- Şunu anlıyoruz: Düzgün bir hizmet sunulduğu zaman almayı ve kullanmayı bilen bir toplumuz, doğru mu? Örneğin üç tane duy almak zorunda bırakmadığınız zaman, o duy en iyi şekilde kullanan toplumlardan bir tanesiyiz.

B.COŞKUN- Evet, tabii. Yani bizim sermaye kesiminin yaptığı bir eksik vardır. Mesela zamanında trene karşı çıktı sermaye kesimimiz. Halbuki tren uygarlıktır. Yani, toplu taşımacılığın, yoksul kesimlere ulaşmanın en kolay, en kestirme yoludur. İşte bütün bu sermaye kesimi bunu yaptı. Şimdi, dünya etme bulma dünyasıdır, bugün sermaye kesimi Avrupa Birliği'ne gireceğim diyor, ben Avrupa'nın bütün nimetlerinden yararlanmak istiyorum diyor, oraya mal satmak istiyorum, oradan mal almak istiyorum diyor. Fakat geçmişteki hataları nedeniyle arkasında hantal kalmış bir toplum buluyor. Bu sorunu görmek önemlidir diyoruz.

B.YILDIRIM- Bir de şu var, biz bu teknolojileri, çok iyi kullanıyoruz, ama üretmediğimiz süreç de ondan gerçekten bizi dönüştürecek, ekonomik ve toplumsal verimi almamız pek mümkün görünmüyor. Türkiye üretebilecek mi bu teknolojileri acaba; hepimiz şimdi bunu soruyoruz. Örneğin Bilişim alanında birçok ürünü dışarıdan alıyoruz ve en iyi şekilde kullanıyoruz ama üretmediğimiz bir teknolojiye tam anlamıyla hakim olabilir miyiz?

B.COŞKUN- Şimdi, tabii burada şu çok önemli: Aslında, üniversitelerden yeterince becerili insan gücü yettiğini düşünüyorum. Yani ne kadar, ne düzeyde yetiştiklerini bilmiyorum ama sayı olarak yeterli olduklarını düşünüyorum. Bizim artık sermayemiz de var, yani birikimimiz, sermaye birikimimiz de var. Bence burada bunu üretmek isteyen Türk işadamlarının bu piyasa ekonomisi koşullarını, küresel rekabeti çok kavrayamamış olmaları bir engel gibi geliyor bana. Piyasa ekonomisinde bir ürünü ortaya koymak yeterli değildir, toplumun bütün duyularına hitap ederek o ürünü aranır, istenilen, tüketilen hâle getirmek çok önemlidir. Tabii medyanın kullanılması... Bizim televizyonlarımızda, dikkat ediyorum, en iyi reklamları veren, medyayı en iyi kullanan hep yabancı sermaye. Otomobilde Japonlar çok iyi kullanıyorlar, haberleşme araçlarını tanıtmakta yine Amerikalılar çok iyi kullanıyorlar, Pencere doğramalarında bile yabancılardan ürünleri daha iyi tanıtılıyor, daha iyi yapıyor. Bu eksiğin giderilmesi gerektiğini düşünüyorum.

C.DOLANBAY- Bu eksiğin giderilmesi için bilişim sektöründe önemli çabalar var, özellikle üç-dört sene önce oluşturulan teknoloji geliştirme bölgeleriyle ilgili yasal düzenlemeyle birlikte teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösterecek bilgi teknolojileri şirketlerine vergi muafiyeti gibi dolaylı desteklerde hükümet, devlet üzerine düşeni yaptı. Bunun arkasından çeşitli üniversiteler bir

TBD Bilimkurgu Öykü Yarışması

Ödül Töreni ve Yeni yıl Kokteyli

Türkiye Bilişim Derneği Bilişim Dergisi'nin düzenlediği Bilimkurgu Öykü Yarışması 2004 Ödül Töreni ve TBD yeni yıl kokteyli 22.12.2004 akşamı gerçekleştirildi.

Bilişimciler, kamu ve özel sektör yöneticilerinin yoğun bir katılım gösterdiği gecede TBD Yönetim Kurulu Başkanı Rahmi Aktepe, Bilimkurgu Öykü Yarışması ödülleri verilmesi öncesinde yaptığı konuşmada şunları söyledi:

"Anadolu kültürü gerçekten farklı özellikleri ve çok yüksek bir dinamizmi içinde taşıyan, çok özel bir kültür. Bu anlamda tarih boyunca tüm medeniyetleri etkilemiş ve hala etkilemeye devam eden, Pir Sultan Abdal'ı, Yunus'u, Mevlanayı, büyük bilimadamları ve düşünürleri içinde barındırmış bir kültür. Antik çağda Mısır medeniyetinde bile Güneş Ülkesi olarak özelemlenmiş bahsedilen bir Anadolu'nun çocuklarıyız bizler..."

Bugün yine Anadolu'nun çağdaş toplumu olarak taşıdığımız bu dinamizmle bize yepyeni fırsatlar sunabilecek bir sürece doğru ilerliyoruz. Farklılıklarımızın getirdiği birçok üstün ve güçlü yönümüz var. Bunu kullanarak kendimizi yenileyeceğimiz bir eşik noktasındayız ve bu eşik aşabilecek durumdayız. Ancak bir şey var ki, bu gücümüzün farkında değiliz. Ya da bazı geçmiş önyargılarımızla kendi kendimizin üzerinde yarattığımız baskıyı kaldıramıyoruz. Oysa

Anadolu'nun en baskın özelliklerinden biri de yurt olduğu birçok değişik medeniyetin özelliklerini ve enginliğini bizlere sunmasıdır.

İşte bu engin birikimle, yeni ekonomik ve sosyal bir yapılanma içine giriyor, Avrupa Birliği'nin bir parçası olma tercihimizde yine Anadolu'nun bize sunduğu dinamizmden güç alıyoruz."

Bilimkurgu konusunda Derneğin bu yarışmayı düzenleme nedenlerini de Rahmi AKTEPE şöyle özetledi:

"Bilimkurgu konusunda bu yarışmayı düzenleme ve sürdürme nedenimiz temel olarak özellikle genç kuşaklarımızda gelecek ve değişim kavramını oluşturarak, onların gelecekte olabilecek gelişmeler üzerinde düşünebilmelerini sağlamak, hayatları boyunca değişimin etkilerini algılama yeteneklerini arttırmak ve teknolojik gelişmelere onları hazırlamak amacını taşımaktadır."

Bilişimcilerimiz, yoğun çalışmalar nedeniyle pek kolay bulunamayan bir sohbet ortamında buluşmanın keyfini çıkarırken, bu yılın yarışmasının ilk üç ödülüne uygun bulunan Bilimkurgu Öykü Yazarları da ödülleri almanın coşkusunu yaşadılar.

Zühtü Bayar, Bülent Akkoç, Sönmez Güven, Levent Karadağ ve Ünsal Oskay'dan oluşan Yarışma Jürisinin 47 başvuru arasından seçtiği üç öykü, TBD 'den değerli ödüller kazandılar:

Dereceler ve verilen ödüller:

Birinci Aşkın GÜNGÖR'e Escort PC, İkinci Akın BAŞAL'a HP - iPAQ Avuçiçi Bilgisayar, Üçüncü Alper SEZENER'e Microsoft Office XP Yazılım Paketi

Törende yarışmacıların ödülleri ve sertifikalarını Ankara Milletvekili Reha DENEMEÇ, Başbakanlık Başmüşaviri Fikret ÜÇCAN, T. Zeka Vakfı Başkanı Emrehan HALICI verdiler

Adı Soyadı	Öykü Adı
1. Aşkın Güngör	Sevgilim, Dans Edelim mi?
2. Akın Başal	Hata Kanunları
3. Alper Sezener	Kayıp Şehir ve Hafıza

FOTO ŞİPŞAK'IN ÖLÜMSÜZ SERÜVENİ...

"Manipüle edilmiş ya da tasarlanmış fotoğraflar beni hiç ilgilendirmiyor. Önceden tasarlanmış fotoğrafları çekenler yanı sıra bir de görüntüyü keşfedip yakalayanlar var. Benim için fotoğraf makinası bir eskiz defteridir. Bir sezgi ve kendiliğindenlik aracıdır, -hem sorgulayan hem de yargıya varan bir anın egemenidir."

H.Cartier-Bresson, Türkiye ziyaretinde Ara Güler'in kendisine taktığı "Şip Şak" lakabını sanırım çok beğenmişti. Belki de önermesinin, doğulu bir dilde en nihayet özlü bir şekilde ifade edilebildiğini düşünerek için için sevinmişti.

Hayatı boyunca sıradışı, eşsiz anların peşinde koşan Henri Cartier-Bresson kendisi de fotoğrafları gibi sıradışı bir yaşam sürdü. 1908'de Fransa'da zengin bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Ailesinde Fransız ihtilalcileri olduğu söylenir. Öğrenimini Lise'de terk etti. Önce Ressam Andre Lhote'nin öğrencisi oldu. 1930'larda ise yoğun olarak fotoğraf ve sinema ile uğraşmaya başladı. Fotoğrafçı olarak Meksika'ya gitti. ABD 'de Paul Strand ve Fransa'da J.Renoir'a sinema asistanlığı yaptı. 1937'de İspanya'da Cumhuriyetçilerin safında "yaşamın zaferi" adlı belgesel filmi çekti.

2.Dünya savaşı arefesinde orduya katıldı.Fransa'nın işgalinde esir düştü.1943'te üçüncü denemesinde esir kampından kaçmayı başardı. Direnişçilere katılıp, savaşın sonunun belgelenmesine öncülük etti. 1946'da New York'ta Modern Sanatlar Müzesinde ilk büyük sergisini açtı. 1947'de H.Cartier-Bresson arkadaşları Robert Capa, G.Rodger, D.Seymour ile birlikte basın sektöründeki kirlenme ve tekelleşmeye karşı, fotoğraf ajansı (kooperatif) Magnum'u kurdular. Bu oluşum ile ajans üyesi haber fotoğrafçıların,

konularını ve "müşterileri" ni özgürce seçebilmesi birinci amaçları oldu.

1948-1966 yılları arasında Dünyanın her yerinde aktif fotoğrafçı olarak Magnum için çalıştı. 1968'de Türkiye'ye geldi, dönüşünde "Türkiye'den izlenimler"adlı bir sergi açtı. 1970'lerden itibaren resim'e geri döndü, nadiren fotoğraf çektiği söylenir oldu.

"Fotoğraf doğuşundan bu yana hiç değişmedi. Yalnızca teknik yönden değişime uğradı, bu da temelde beni ilgilendirmiyor."

H.Cartier-Bresson sadece siyah-beyaz fotoğraflar çekti. Hemen hemen bütün fotoğraflarını "normal" objektiflerle gerçekleştirdi.

Öyleki, yarattığı tarz nedeniyle, Leica markasının yaygınlığını direkt olarak etkilemiştir. Bresson için fotoğraf çekildiği anda bitmiştir, sonradan kadrıjlanamaz. Ona göre fotoğraf; sadece çekimlerden oluşur. Bresson'un fotoğraf baskıları başkaları tarafından yapılmıştır. Gençlik yıllarında aldığı resim ve sinema dersleri, fotoğrafları üzerinde çok etkili oldu. Sağlam ve çabuk kompozisyonlardan oluşan unutulmaz kareleri ile kendisinden gelen tüm fotoğrafçıları etkilediğini söylemek abartı sayılmaz.

"Benim ilgilendiğim kadarıyla fotoğraf çekmek başka anlatım yollarından farklı olmayan bir algılama biçimidir. Fotoğraf çekmek bir çılgılık atmadır, kendini özgürleştirmenin bir yoludur. Kendi özgünlüğünü kanıtlamak ya da onaylatmanın yolu değildir. Fotoğraf çekmek bir yaşam biçimidir."

Sadece görüneni anlatmakla yetinmeyen H.Cartier-Bresson ve Magnum ajansı fotoğrafçıları,

görünenin ardındaki hikayeleri anlatan foto-röportajları ile birer öncü olup, kendi ekollerini yarattılar. O zamana değin ve halen sadece "çarpıcı" ve "farklı" anları yakalamaya çalışan günlük basının ve onun foto muhabirlerinin anlayışından farklı olarak; kalıcı ve "klasik" olarak nitelenen fotoğraf "serileri" oluşturdular. Kendilerini mesleki bir zanaatkar olarak gören Magnum fotoğrafçıları "cari" sanat ve sanatçı tanımlamaları ile yaptıkları iş'in niteliği arasındaki mesafeyi korudular.

"Dünya'ya bir anlam verebilmek için insan vizörden bakarak çerçevelediği şeyle içli dışlı olmalıdır. Bu tavrı; kontrast, bir zihinsel disiplin, duyarlılık ve bir geometri duygusu gerektirir. Fotoğraflar konuya ve kendine en büyük saygıyı gösterip çekilmelidir."

H.Cartier-Bresson, 2.Dünya savaşında esir kampında, İç savaş'ta İspanya'da ve yaşamı boyunca hep direniş ruhunu korudu.

Toplumsal dönüşüm projeleri ve dünya'yı değiştirme çabaları onun için hep özel önemini korudu. İnsan ruhunu özgürleştirmeye yönelen ve baskıya uğrayan her tür düşüncenin yanında yer aldı. 1954'te SSCB'ne davet edildi, fotoğraf serileri yaptı. Son yıllarında toplumsal projeleri olmayan genç insanları eleştirmesi ile dikkat çekti.

"Son olarak, başarmak ne demek. Yaşamayı başarmak, ölmeyi başarmak. Başarmak."

Başardı. Acaba yitip giden, eşsiz anların fotoğrafçısı Bresson, Rumi'nin " Hayat bir an'dan ibarettir" deyişini hiç duymuşmuydu?

şekilde görevlerini yaptı, desteklemeye devam ediyorlar ve şimdi çeşitli sanayi kuruluşları, özel şirketler de fikri olan gençlere, fikri olan girişimcilere çeşitli olanaklar sunuyorlar. Bu konuda bilişim sektörü diğer pek çok sektörden daha aktif diye inanıyorum. Bir fikri olduğunda ve bunu nasıl yapacağı konusunda emin olan kişiler Ankara, İstanbul'da çeşitli özel şirketler tarafından bir kuluçkaya alınıp bekleniliyor, büyümeleri sağlanıyor.

B.COŞKUN- Ama, buna en büyük desteğin tüketiciden gelmesi gerekir. Tüketicinin güveni yok. Burada güven unsuru çok eksik. Yani işte benim üç fiş almamın nedeni o. Ben bir şey alacağım zaman, eğer param yoksa, çok zor durumdaysam, mecbursam yerli bir şey alıyorum. Ama, eğer imkânım varsa, param varsa ben mutlaka yabancı üretim bir mal almak istiyorum. Çünkü, ben biliyorum ki, o kablonun ucunu bağlarken, bizim evin parkesini döşerken yaptığı ihmalkarlığı yapacak.

B.YILDIRIM- Dünyada bilgisayarın ortaya çıkması 1949'lu yıllar, 60'lı yılların başında ilk bilgisayar Türkiye'ye geliyor, 1960'la 70 arasında ülkemizde oldukça seyrek bir bilgisayarlaşma oluşurken, 1971 yılında da Türkiye Bilişim Derneği kuruluyor. Yani, dünyada başka ülkelerde böyle bir şey yokken bu sektörde bir STK, yani Türkiye'deki STK'lar daha, Kızılay, Yeşilay gibi kurumlardan ibaretken böyle bir girişim oluşuyor ve bu dernek hiç kesintisiz olarak da bugüne kadar bütün

zorluklara ve sıkıntılara rağmen 33 yıl boyunca kendini yaşıyor.

B.COŞKUN- Demin sözünü ettik ya, bu Türk toplumu şanslı bir toplumdur aslında, Anadolu insanı şanslıdır. Çünkü, her zaman bir şey onu kurtarır. Nitekim toplumun liderleri vardır, bunlar zaman zaman, yapmışlardır, mesela 13'üncü yüzyılda inanılmaz bir aydınlanma sıçramasıyla Halk ozanları, düşünürler ortaya çıkmıştır, Pir Sultan Abdal, Mevlana, işte Aşık Veysel...Yunus... ve birden bire Anadolu Müslümanlığı diye farklı, sevgiye dayanan, barışa dayanan bir yapı oluşmuştur. Mevlana'yı düşünün siz, yani "kim olursan ol gel" demek o çağda nasıl mümkün olabilir düşünün. Şimdi ben bilişim dalında, sanayide, bizim medyada, sanat dünyasında, eğitimde çaba sarfeden öncülere de bu gözle bakıyorum. Bu kişilerin çoğu tanınmaz belki ama, kendi alanlarında birer örnek ortaya koyarak, tavır ortaya koyarak almış götürmüşler. İşte o modern Mevnalardan bir kısmı da işte o yıllarda demin sözünü ettiğiniz Bilişim Derneğini kuruyor. Dergileriniz var, etkinlikler yapıyorsunuz ve toplumun dönüşmesinin tohumlarını atıyorsunuz.

Toplumumuz yeniliklere direnmez. bir şey gelir, ben okuyup üfleyeceğim çocuğunuz olacak der, insanımız bunu benimser. Öbürü gider der ki, bilgisayar kullanmalısın der, ona da direnmez.

B.YILDIRIM- Mevcut durumla ilgili eleştirileriniz var, biraz süreçlere de ironik bakıyorsunuz, bu bakış açısıyla siz Avrupa Birliği'ne Türkiye'nin üyeliğini nasıl değerlendirirsiniz?

B.COŞKUN- Sorunuzun içinde gizli soru saklı, yani siz hep mi menfisiniz, müspet bir şey olmuyor mu Türkiye'de, yani hep eleştiriyorsunuz gibi. Aslında ben de güne güzel başlamak isterim. Yani, böyle uykudan kalkınca, işte kahvaltının hazır olduğunu, sıcak suyla yüzümü yıkamayı, pırıl pırıl giyinip sonra türküler söyleyerek işe gelmeyi, gökten müjeler yağmasını, işte Türkiye çağdaş, uygar bir ülke, işte Avrupa Birliği'dir, işte hastanelerimizde hastane mikrobundan ölüm oranı sıfıra indi gibi, öğlen yemeğine çıktığımız zaman böyle patlıcanlar, sebzelerimiz, meyvelerimiz hormonsuz olarak hazırlanmış filan, ben de bütün bunları isterim. Yemek yemeğe giderken herhangi bir arabanın altında kalacağım korkusunu taşımadan yaşamayı ben de isterim. Veyahut da, haber bültenlerini açınca ben de isterim ki o hırsızlık, vurgun, soygun haberleri olmasın. Mesela bankaların batmasını istememişimdir hiç. Ben mi dolandırdım?. O zaman benim olumlu yazı yazma şansım azalıyor.

Türkiye'nin bir gelişim sürecine girdiğini düşünüyorum. Ama bizim önümüzde zaman var. Bu zamanı, benim ödümlü koptu, hemen alacaklar diye Türkiye'yi, yani paniğe kapıldım. Eğer hemen alacak olsalardı, tamam, oldu, bitti deyip standartlarımızı yükseltme çabasında olmazdık belki de ....

B.YILDIRIM- Değerli ve ilginç görüşlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz....

Bilişim '04

Bilişim'le Dönüşüm

TBD 21. Ulusal Bilişim Kurultayı

Tüm Bakanlar,
konuşmalarında özetle
Türkiye'nin Bilişim'le
Dönüşüm sürecinde
girdiği yolda hızla
ilerlemesi gerektiği ve
e-dönüşüm'e Hükümet
olarak sonuna kadar
destek vereceklerini
kaydettiler.

Türkiye Bilişim Derneği'nin, en önemli etkinliği olan Ulusal Bilişim Kurultayları'nın 21.si 4-6 Ekim 2004 tarihlerinde Ankara ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi'nde gerçekleştirildi.

Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Doç Dr. Sayın Abdülatif ŞENER'in ilk günkü açılış konuşmasının ardından, ikinci gün açılış konuşmasını Devlet Bakanı Sayın Kürşad TÜZMEN ve üçüncü gün konuşmasını ise

Milli Savunma Bakanı Sayın Vecdi GÖNÜL gerçekleştirdiler.

Tüm Bakanlar, konuşmalarında özetle Türkiye'nin Bilişim'le Dönüşüm sürecinde girdiği yolda hızla ilerlemesi gerektiği ve e-dönüşüm'e Hükümet olarak sonuna kadar destek vereceklerini kaydettiler.

Yoğun programları nedeniyle Kurultay'a katılamayan Başbakan Sayın Recep Tayyip

Türk Telekom ADSL. Son sürat internet.

Türk Telekom ADSL tarifelerini inceleyin,
sizin için en uygun olanı seçin. Güle güle kullanın.

Hız	Bağlantı Ücreti	Limitsiz ADSL (aylık)	Yeni Limitli ADSL (aylık)	
256 Kbps	59 milyon / 59 YTL <small>12 x 5,75 milyon = 69 milyon 12 x 5,75 YTL = 69 YTL</small>	49 milyon / 49 YTL	29 milyon 29 YTL	Aylık 3 GB Limitli
512 Kbps	59 milyon / 59 YTL <small>12 x 5,75 milyon = 69 milyon 12 x 5,75 YTL = 69 YTL</small>	99 milyon / 99 YTL	49 milyon 49 YTL	Aylık 5 GB Limitli
1024 Kbps	59 milyon / 59 YTL <small>12 x 5,75 milyon = 69 milyon 12 x 5,75 YTL = 69 YTL</small>	169 milyon / 169 YTL	Limitli ADSL tarifelerinde limiti aşan her 1 MB, 10.000 TL / 1 YKr ile ücretlendirilir.	
2048 Kbps	59 milyon / 59 YTL <small>12 x 5,75 milyon = 69 milyon 12 x 5,75 YTL = 69 YTL</small>	269 milyon / 269 YTL		

Bilgi ve başvuru için:

444 1 444

www.turktelekom.com.tr

TÜRK
TELE
KOM

ADSL

SON SÜRAT İNTERNET

MERİÇ KARA

Kavramsal Tasarımcı, Fotoğrafçı

Meriç KARA, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü mezunu. Daha sonra Archizoom'un üyelerinden Massimo MOROZZI ile tezinde çalışma fırsatı bulmuş ve yüksek lisansını da bakış açısında büyük katkısı olan Jerszy SEYMOUR, Marc SADLER, Ezio MANZINI, Dante DONEGANI - Giovanni LAUDA, Setsu ITO'nun proje liderliklerinde Domus Academy (Milano, İtalya)'dan almış, ama henüz lise yıllarını yaşarken Pakistan'da (International School Of Islamabad) aldığı 'Best Geometrician' ödülü onun geleceğinin ipuçlarını çoktan veriyormuş .. Art.e School of Art- Design & Photography (Floransa, İtalya)'den ve Reklamcılık Vakfı'ndan da sertifikaları var.

Sergi: Macef, Milano Fuarı, "Il Dono, The Gift", Proje: "Recycled Gift", 2002

Şimdilerde ise katıldığı ">format D" grubu ile tasarımları ve fotoğrafları Floransa, Sydney, İstanbul ve Ankara'yı dolaşıyor..

Genç sanatçı Meriç KARA'nın tasarımları kavramsal yönden ağır basıyor ve o kendisini sadece ürün tasarımıyla kısıtlamayan bir tasarımcı .. Neler yapmıyor ki; kimi kez bir bira şişesinin ağzını ikiye bölüp paylaşımı anlatıyor, kimi kez de su şişelerinin içine naneli şeker atarak onları her zaman soğuk tutmak istiyor. Gıcır gıcır ayakkabılar ile dolaşmaktan utananlara ürünü hazır, "Ayakkabı Kirleticisi" .. Bazan alış-veriş tutsaklığını inceliyor tasarımlarında, bazan pilli el fenerlerine kablolar, fişler takıyor, bazan da televizyon esaretini ele alıyor, aynaya bakarcasına bakıyor televizyona.. Kolaylıktır diye sigara paketlerine kibrit de iliştiriyor, mumların fitillerini de o çok sevdiği kibritlerden yapıyor kimi kez..

Mesleği tasarlamak Meriç KARA'nın ama kavram ağırlıklı fotoğraf çekiyor .. Siyah-beyaz'ı sevdiği fotoğraflarında modelleri çoğu kez arkadaşları .. Portrelerde beliren üçgen ışıklar, bileziklerin dayandığı yüzlerde bıraktığı izler .. sigara içen, kolyeli kızların fotoğraflarını çekiyor .. Ama bazan da ayakkabıları, kilitleri fotoğraflıyor .. Genç kızlar çimenlere uzanıyorlar fotoğraflarında .. Çok şey anlatıyor Meriç KARA fotoğraflarında, ama onun fotoğraflarını anlatmak yetmez, görmek gerek.

Hobileri arasında grafik yönü olan gazoz kapakları ve kibrit toplamak da var. Bunları adeta 'kolleksiyonkolik'cesine topluyor, ama henüz ne yapacağını da bilemiyor gibi .. Kibritlerinin çoğunu aslında bu hobisini bilen arkadaşları ona getiriyorlar .. Bu da Fabrica'da çalışmanın başka bir güzel yanı olmalı .. ama kibritleri sadece toplamıyor, tasarlıyor da !

Seyahat etmeyi, yeni yerler görmeyi çok seviyor, ama bir de son gittiği Prag'daki gibi çantasını, fotoğraf makinesini çaldırmasa ..

Biraz da hobi olarak Radyo Bilkent'te DJ olarak üniversite yıllarında başladığı çalışma yaşamı henüz 10 yılı doldurmamış olmasına karşın; Domus Academy (Milano, İtalya)'de, 'Benessere' Projesi'ndeki asistanlığını takiben, gene İtalya'da, ama bu kez Treviso'da Benetton Fabrica'da çalışmaya başlamış. Halen Fabrica'nın Tasarım Bölümü'nde görevli

Katıldığı sergiler, yayınlar ve fuarlar saymakla bitecek gibi değilse de, bir kaç şöyle:

Ayin Tasarımcısı, İtalya 2004

Sergi: Nişantaşı Yeni Yıl Festivali'nde, Benetton and Sisley enstallasyonları, İstanbul, 2004

Fuar: Inside Design Amsterdam, Proje: "Random", 2003

Sergi: The 2003 Coroflot Members Show, New York, Londra "Canary in a Coalmine", Proje: "The Loft Couch" (100% Design, Londra), 2003

Sergi: Future Concept Lab, Genius Loci Team, Milano, "New Basics and New Luxury", Proje: "Straw", 2003

Sergi: Salone del Mobile, Milano, "3M Slightly Domestic", Proje: "33M & OSF", 2002

Dergi: Case da Abitare, #60. Sayısı, s. 87 - Resim.10 "33M", 2002

sharing.

ERDOĞAN ve Cumhurbaşkanımız Sayın Necdet SEZER'in Kurultay için ilettikleri özel mesajları da bilişimin bir kalkınma aracı olarak gerekli önem verilerek desteklenmesi anlamında kapsamlarıyla mutluluk verici bir kararlılık ifade etmekteydi.

ODTÜ Kültür Kongre Merkezi'nde düzenlenen etkinliğe dinleyici olarak bürokratlar, kamu görevlileri, akademisyenler, öğrenciler, sektör temsilcileri ve medya mensuplarından oluşan 3573 kişi katıldı. 2500 kişinin Web'den kayıtlı ve davetli olarak katıldığı Kurultaya binin üzerinde katılım da etkinlik sırasında yapılan kayıtlarla oluştu.

Bir çok değişik sektörden 200'ü aşkın kişinin konuşmacı olarak katıldığı Kurultay'da toplam 14 adet açık oturum ve çalışma grubu toplantısı ile 40 akademik ve teknik bildirinin sunulduğu 12 bildiri oturumu gerçekleştirildi. Bu etkinliklerde önceki yıllarda akademik bildirilerin yer aldığı oturumlara ilginin genellikle sınırlı kalmasının aksine, 21.Kurultay Bildiri Oturumlarında salonların kapasiteyi aşacak kadar dolu olması, bilişim alanındaki akademik çalışmalara ilginin hayli arttığını ifade eden sevindirici bir göstergiydi.

Yoğun katılımın sevindiriciliği ötesinde, Kurultay sırasında oluşan heyecan ve sinerji, Kurultay'ın ana teması olan "Bilişimle Dönüşüm" arzusunun tüm kesimlerde en az bilişimciler kadar

benimsendiğini gösteriyordu. Kurultay sırasında oluşan mesajların karar vericiler üzerindeki etkisi, katılımcıların coşkusu ve oluşan sinerjide, etkinliğin Ankara'da yapılmasının da önemli bir payı olduğu bir çok katılımcı tarafından ifade edildi.

21. Kurultayımız, etkinliği destekleyen kuruluşlar açısından da bugüne kadar en yoğun destek sağlanmış olanıydı. Kurultay'a katılan siyasiler ve bürokratlar aktif olarak panellerde ve açılış konuşmalarında yer aldılar.

Kurultay ile ilgili bizi sevindiren gözlemlerimizden biri de siyasilerin ve bürokratların sadece ikna olan bir anlayışla değil, dönüşüme inançları ve özellikle Ülkemizin Avrupa Birliği sürecinde yeni bir döneme adım attığı bugünlerde, küresel rakabette başarının anahtarı olan dönüşüm için gerekli olan unsurların yerine getirilmesi konusunda kararlılık sergilemeleri olmuştur.

Gerçekleştirdiğimiz etkinliğin katılımcılar tarafından açık bir takdirle karşılanması, etkinliğin toplumdaki dönüşüm arzu ve çabalarına verdiği katkıyı gösterdiği gibi, TBD açısından da onur vericidir.

TBD 21.Ulusal Bilişim Kurultayı TBD üyelerinin ve ülkemiz bilişimcilerinin Ülkemizin yarınları için büyük özveriler ile desteklediği bir oluşumdur. Ancak, görmekteyiz ki, bu destek ve coşku artık tüm sektörlerde her seviyede bireyimizin sözel olarak değil, gerçek anlamda

desteklediği, desteklemek istediği bir platform haline gelmiştir. Uzun yıllar süren çabaların beraberinde getirmiş olduğu bu noktada, toplumumuzun tüm kesimleriyle aynı amaçta bütünleşmiş bir Sivil Toplum Kuruluşu olmak en büyük kıvancımızdır.

Uzun yıllar süren çabaların

beraberinde getirmiş

olduğu bu noktada,

toplumumuzun tüm

kesimleriyle aynı amaçta

bütünleşmiş bir Sivil

Toplum Kuruluşu olmak

en büyük kıvancımızdır.

TBD İstanbul Şubesi ve Bursa Şubesi Olağan Genel Kurullarını gerçekleştirdi.

TBD İstanbul Şubesi 16/01/2005 tarihinde gerçekleştirilen Genel Kurul Toplantısıyla yeni Yönetim, Denetim ve Onur Kurulunu belirledi.

TBD İSTANBUL ŞUBESİ

YÖNETİM KURULU

Meriç M. AYKOL	Başkan
Yasemin ALTUN	II. Başkan
Sevinç GÜLSEÇEN	Yazman
Emrah KAYA	Sayman
Sami GÖKTAŞ	Üye
Kutluk ÖZGÜVEN	Üye
Atalay TAŞKOPARAN	Üye

DENETİM KURULU

1. Osman TUNÇELLİ
2. Ahmet TOSUNOĞLU
3. Tandoğan TONBAK

ONUR KURULU

1. Erdal BALABAN
2. Ahmet L. ORKAN
3. Vedat ŞARAPÇI

TBD Bursa Şubesi Genel Kurulu 11/01/2005 tarihinde yapılarak yeni çalışma dönemi için Yönetim, Denetim ve Onur Kurulunu belirledi.

TBD BURSA ŞUBESİ

YÖNETİM KURULU

Güngör GÜNALÇIN	Başkan
Kadir ÖZSEVİMLİ	II. Başkan
A.Gökhan DAĞHAN	Yazman
Yücel AKKUL	Sayman
Fatih KİLCİ	Üye
Tuncer PEKİYİ	Üye
Şadiye SİDAR	Üye

DENETİM KURULU

- 1- Nasuh SÜLÜN
- 2- Selma ÇUBUKCU
- 3- H.İbrahim CANORUÇ

ONUR KURULU

- 1- Kaynak KÜÇÜKPINAR
- 2- Halim ÖZKARTAL
- 3- İlker YEĞİN

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

25.OLAĞAN GENEL KURUL TOPLANTISI

Değerli Üyemiz,

Türkiye Bilişim Derneği 25. Olağan Genel Kurul Toplantısı, 31 Ocak 2005 Pazartesi günü saat: 13:00'de, Çetin Emeç Bulvarı 4. Cadde., No : 3 / 12 A.Öveçler / ANKARA adresindeki dernek merkezimizde yapılacağı duyurulmuştur. Genel Kurul, bu tarihte çoğunluk sağlanmadığı için 27 Mart 2005 Pazar, 11:00, TOBB Atatürk Bulvarı No:149 Bakanlıklar / ANKARA adresinde çoğunluk aranmaksızın yapılacaktır.

Dernek çalışmalarımızla ilgili ayrıntılı bilgileri içeren çalışma raporumuz Genel Kurulumuz'da sunulacaktır. Siz değerli üyelerimizi 25. Olağan Genel Kurulumuzda görmeyi diler, sevgi ve saygılarımızı sunarız.

Türkiye Bilişim Derneği

Yönetim Kurulu

TBD 25. OLAĞAN GENEL KURULU

Tarih : 27 Mart 2005 Pazar, 11:00

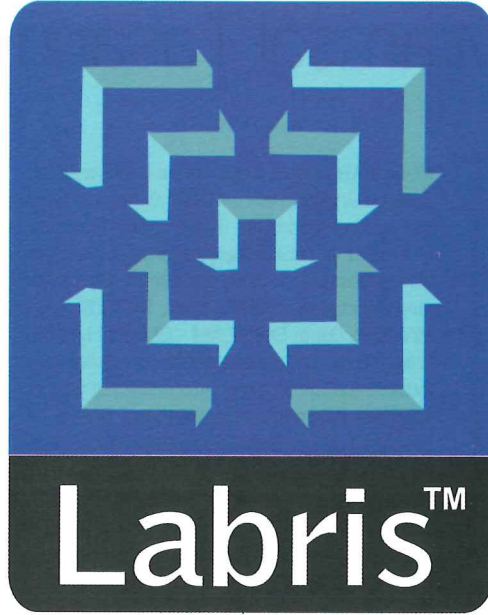
Yer : TOBB Atatürk Bulvarı No:149 Bakanlıklar / ANKARA

GÜNDEM

1. Açılış ve saygı duruşu
2. Divan Kurulunun seçimi,
3. Yönetim ve Denetim Kurulu Raporları'nın okunması, görüşülmesi,
4. Yönetim ve Denetim Kurullarının aklanması,
5. Tüzük değişikliği önerilerinin görüşülmesi ve onaylanması,
6. Yönetim Kurulu'na gayrimenkul satın alma ve satma yetkisi verilmesi
7. Bütçe önerisinin görüşülmesi ve onaylanması,
8. Dilekler ve öneriler,
9. TBD Yüksek Danışma Kurulu üye sayısının belirlenmesi
10. Yeni şube kuruluş taleplerinin değerlendirilmesi ve onaylanması
11. Yönetim, Denetim, Onur Kurulları seçimi
12. Seçim sonuçlarının açıklanması ve kapanış

“yerli uluslararası”

“Üç yıldır ‘Labris’ markasıyla yürüttüğümüz çalışmalarımızda edinmiş olduğumuz başarı, 2005 yılına girerken faaliyetlerimizin bağımsız bir şirkete ‘Labris Teknoloji’ ismiyle taşınması (spin-off) kararını getirmiştir. Yine, birlikte, başarılı projelere imza atabilmek ümidiyle...”

Güvenlik Duvarı (Firewall, VPN, Bandwidth Management)
Saldırı Tespit Sistemi (IDS/IPS)
Güvenlik , Zayıflık Tarama Sistemi (SS/VA)
Antivirüs-Antispam Gateway
Mesajlaşma Sistemi (Mail, Collaboration, Centralized Authentication)
Web Cache-Filtre
Yüksek Bulunurluk (Load Balancer, Cluster)
Kiosk ve Kiosk Merkezi Yönetim Yazılımı
Merkezi Yazılım Yönetim Mimarisini (LMC)
Kurum-özel Yazılım Geliştirme (Software Development Frameworks)
(İş akış, süreç, kurumsal portal, doküman, personel, envanter, arıza yönetim sistemleri)
Linux ve Açık Kaynak Kodlu yazılımlar destek ve danışmanlığı

Dünden Bugüne...

TBD 21. Ulusal Bilişim Kurultayı Ankara'da yapıldı (4-6 Ekim 2004)

TBD ve Anadolu Üniversitesi ECDL İşbirliği Protokolü İmzaladı (5 Ekim 2004)

E-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu STK İzleme Komitesi 1. Raporu Açıklandı (5 Ekim 2004)

ECDL Dünya CEO'lar Toplantısı İstanbul'da yapıldı (7-8 Ekim 2004)

TBD Kamu-BİB Çalışma Grubu, Sayın Cemal Tura başkanlığında yeniden yapılandı

"1. Uluslararası Gelecek için Öğrenme Alanında yenilikler: e-Öğrenme Konferansı" 26-27 Ekim 2004 tarihlerinde İstanbul Üniversitesi'nde yapıldı.

TBD Yüksek Danışma Kurulu toplandı (26 Kasım 2004)

TOBB Bilişim Sektör Kurulu toplandı (26 Kasım 2004)

TBD KİK Çalışma Grubu, Kamu İhale Yasası'nın Bilişim Sektörüne Etkileri ve Çözüm Önerilerini içeren raporunu TOBB Bilişim Sektör Kurulu'nda sundu. (26 Kasım 2004)

Yapı ve Kentte Bilişim etkinliği 2-3 Aralık 2004 günlerinde Ankara'da yapıldı.

"Tıp ve Sağlıkta Bilişim Paneli" Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Eskişehir İl Sağlık Müdürlüğü, Eskişehir ve Bilecik Tabip Odası ve Tıp Bilişimi Derneği'nin katkılarıyla, TBD Eskişehir Şubesi tarafından, 3 Aralık 2004 günü Osmangazi Üniversitesi'nde düzenlendi.

Türkiye Bilişim Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Rahmi AKTEPE'ye, TOSYÖV "15 Yılın En Başarıları" Ödülleri kapsamında Jüri Özel Ödülü verildi (7 Aralık 2004)

Anadolu Üniversitesi'nde ECDL Tanıtımı yapıldı (14 Aralık 2004).

Türk Cumhuriyetleri Bilgi Teknolojileri Çalışma Grubu IV. Bilişim İşbirliği Forumu Bakü'de yapıldı (15-17 Aralık 2004)

Türkiye Bilişim Derneği Bilişim Dergisi'nin düzenlediği Bilim Kurgu Öykü Yarışması Ödül

Töreni ve TBD Yeni Yıl kokteyli Ankara'da gerçekleştirildi (24 Aralık 2004)

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından koordine edilen Türkiye Bölgesel ve Sektörel Ekonomi Şurası 5 Ocak 2005 günü gerçekleştirildi.

Elektronik İmza Kanunu Yönetmeliği yayınlandı (6 Ocak 2005)

TBD ve Türkiye Zeka Vakfı arasında işbirliği protokolü imzalandı (Ocak 2005).

Ana teması "Bilişim ve İletişim Teknolojileri ve İnsani Gelişme" olan 2004 Türkiye İnsani Gelişme Raporu yayınlandı (11 Ocak 2005)

TBD Bursa Şubesi Olağan Genel Kurulu 13 Ocak 2005 günü yapıldı.

TBD İstanbul Şubesi Olağan Genel Kurulu 16 Ocak 2005 günü yapıldı.

Yazılım Üreticileri ve Eser Sahipleri Meslek Birliği (YESAM), 464 kurucu üyesiyle kuruluş başvurusunu 17 Şubat'ta Kültür Bakanlığı'na teslim etti.

Akdoğan Özkan tarafından hazırlanan "Anı ve Fotoğraflarla Bilişim Tarihimiz" kitabı, Microsoft'un desteğiyle yayınlandı, Ocak 2005.

Bill Gates Türkiye'de (31 Ocak 2005)

Akademik Bilişim'2005 Etkinliği Gaziantep'te yapıldı (2-4 Şubat 2005)

TBD Yazılım Çalışma Grubu yeni yapısıyla ilk toplantısını yaptı (12 Şubat 2005)

Ticaret ve Sanayi Odaları'nda oluşmuş meslek gruplarının meslek komitelerinde ve oda meclislerinde temsil edilmek için oluşturulacak ortak listenin seçilmesini sağlayacak etkin ve kitlesel bir seçim işbirliği yapmak üzere; TBD, TÜBİDER, TÜBİSAD, YASAD ve YESAM tarafından İstanbul Ticaret Odası seçimlerinde mesleki güç birliği ve dayanışmayı gerçekleştirmek üzere Bilişim Sektörü İTO Seçim Platformu oluşturuldu (Şubat 2005).

TBD 1. Kobiler ve Bilişim Zirvesi 15 Şubat 2005'te Eskişehir'de yapıldı.

Türkiye Bilişim Derneği Eskişehir Şubesi, Eskişehir Valiliği ve KOSGEB, kenti Avrupa'nın bilişim merkezi haline getirmek amacıyla,

Eskişehir Yazılım Üssü'nün kurulmasına ilişkin ön protokolü 15 Şubat tarihinde imzaladı.

1998-2004 yılları arasında TBD Bilişim Dergisi Bilimkurgu Öykü Yarışmalarında dereceye giren eserlerden seçilen öykülerden oluşan "Bilimkurgu Öyküleri" kitabı Remzi Kitabevi tarafından yayımlandı (Şubat 2005).

TBD 6006 Nolu Üyesi Abdullah Haldun İnce (1967-...) 21 Şubat 2005 günü, genç yaşta aramızdan ayrıldı. Merhuma Tanrı'dan rahmet, başta kederli ailesi ve çalışma arkadaşları olmak üzere, kalanlara sabır ve başsağlığı dileriz.

Yarının Getirdikleri...

TBD İstanbul Şubesi'nin düzenlediği Veri Madenciliği Paneli 5 Mart 2005 günü İstanbul'da yapılıyor.

E-Devlet Konferansı ve Sergisi 7-9 Mart 2005 tarihlerinde Ankara'da yapılıyor.

TBD 25. Olağan Genel Kurulu 27 Mart 2005 günü yapılacak.

Bilgi İşlem Merkezi Yöneticileri Semineri (BİMY-12) Antalya-Kemer'de 7-10 Nisan 2005'te yapılacak;

İnternet Haftası 11-24 Nisan 2005 tarihlerinde kutlanacak;

2. Polis Bilişim Sempozyumu 14-15 Nisan 2005 tarihlerinde Ankara'da yapılacak.

TBD, İnternet Haftası kapsamında 19-20 Nisan 2005 günlerinde Van'da etkinlik düzenleyecektir.

Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim (BTIE'2005) Etkinliği 24-26 Mayıs 2005'te Ankara'da yapılacak.

TBD Kamu-BİB VII. Verimlilik Platformu 26-29 Mayıs 2005'te Antalya-Belek'te yapılacak.

BİLTEK'2005 Uluslararası Bilişim Kongresi 10-12 Haziran 2005'te Eskişehir'de gerçekleştirilecek.

TBD 22. Ulusal Bilişim Kurultayı 12-14 Ekim 2005 tarihlerinde yapılacak.

Yapı ve Kent'te Bilişim Sempozyumu 8-9 Aralık 2005 tarihlerinde yapılacak.

Cybersoft

vision@work to make IT happen

KURUMSAL BİLGİ SİSTEMİ UYARLAMADA ÖNCÜ

CYBERSOFT...

1995'ten bu yana tamamı Türk sermayeli, Türkiye'nin lider yazılımevlerinden biriyiz.

Uzmanlık alanımız; büyük ve orta ölçekli kuruluşlar için yazılım çözümleri ve teknolojiye dayalı BT çözümleri üretmek.

İleri yazılım teknikleri ve en son yazılım mimarileri alanında çözümler üretmek konusunda rakipsiziz.

"Kurumsal ölçekli bilgi sistemlerinin uyarlanması" konusunda Türkiye'nin öncüsüyüz.

Dünya Bilişim Oscarı'nı kazanan ilk Türk teknoloji firmasıyız.

CYBERSOFT ENFORMASYON TEKNOLOJİLERİ LTD. ŞTİ.

www.cybersoft.com.tr

cybersoft@cs.com.tr

TBD Kamu-BİB Çalışmaları yoğun bir tempoda sürüyor

Türkiye Bilişim Derneği'nin 1982'den buyana sürdürmekte olduğu Kamu Bilgi İşlem Birimi Yöneticileri çalışmaları her geçen yıl daha da başarılı ve etkili sonuçlar alarak bugüne kadar gelmiştir.

Ülkemizde ve dünyadaki e-dönüşüm oluşumlarının da etkisiyle giderek daha fazla önem kazanan kamu bilgi işlem uygulamalarında gerekli çözüm önerilerinin boyutlarının gelişmesi paralelinde TBD Kamu-BİB de gelişmektedir.

Bu kapsamda Kamu-BİB çalışmalarını gerçekleştiren Yürütme Kurulu'nun yanısıra ilgili alanda geniş çaplı danışma desteği sağlamak üzere Kamu-BİB Danışma Kurulu oluşturulmuştur.

Danışma Kurulu ilk toplantısını 6 Aralık 2004'te Ankara TEB Otel'de gerçekleştirmiştir.

KamuBİB VII. Verimlilik Platformu kapsamında ele alınacak e-İmza konusunda çalışma gruplarının rapor hazırlıkları sürmektedir.

Türk Cumhuriyetleri IV. Bilişim İş Birliği Forumu

Azerbaycan Rabıta ve Telekomünikasyon Teknolojileri Nazırlığı (RITN) ile Türkiye Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA) ve Türkiye Bilişim Derneği (TBD) tarafından ortaklaşa düzenlenen Türk Cumhuriyetleri Bilgi Teknolojileri Çalışma Grubu (TCBTÇG) IV. Bilişim İş Birliği

Forumu, Azerbaycan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moğolistan, Tacikistan ile Türkiye temsilcilerinin ve bilişim ve iletişim alanında faaliyette bulunan Azerbaycan ve Türkiye kamu kurumları ile Sivil Toplum Kuruluşlarının yetkililerinin katılımıyla 15-17 Aralık 2004 tarihlerinde Bakü'de gerçekleştirildi.

TBD Yüksek Danışma Kurulu Toplantısı

Derneğimiz Yüksek Danışma Kurulu ilk toplantısını 26.11.2004 tarihinde gerçekleştirdi.

Türkiye Bilişim Derneği'nin kurumsallaşma sürecinde attığı adımlardan biri olan Yüksek Danışma Kurulu, 2003 yılı Genel Kurul'unda alınan kararla tüzüğümüzde yer alan bir organdır.

TBD Yüksek Danışma Kurulu görevleri Tüzüğümüzde şöyle tanımlanıyor:

1. TBD olarak görüş belirlenmesi gereken konularda daha önce hazırlanmış olan inceleme veya araştırma raporlarını değerlendirerek görüşünü Merkez Yönetim Kuruluna sunmak;
2. Derneğin stratejik planı ve çalışma programlarını değerlendirerek görüşünü Merkez Yönetim Kuruluna sunmak;
3. Bilişim toplumu yolunda sağlıklı, düzenli ve verimli bir biçimde ilerleme ülküsünün gerçekleşmesi ile ilgili her türlü olumlu ve olumsuz uygulama ve gelişmeleri izlemek ve bilişim mesleği ve teknikbilimi açısından incelemek, uygun gördüğü takdirde bu konular hakkında görüş belirleyerek MYK'ya sunmak;

4. Derneğin konferans, kongre, seminer, sempozyum gibi faaliyetleri sonunda varılan sonuçları irdelemek;
5. TBD için yeni ufuk ve ana görev belirlemeleri konusunda düşünce geliştirmek.

İlk toplantı, TBD'nin çalışmaları hakkında genel bilgi verilmesi, süren ve gelecekte planlanacak çalışmalar kapsamında görüşlerin paylaşılması ağırlıklı olarak gerçekleşmiş ve sonuç olarak 33 yıldan bu yana Bilişim alanında ilk ve öncü STK olan TBD'nin, bugün bulunduğu noktada "Türkiye'nin Bilişim Toplumuna Ulaşması" vizyonu doğrultusunda ulusal, toplumsal ve sektörel anlamda çok önemli adımlar atmış bir kurum olarak yüksek saygınlık sağladığı

Kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerden olmak üzere 200'e yakın kişi, ikincil düzenleme hazırlık çalışmalarına teknik ve hukuki konularda çeşitli yönlerden katkı sağlamıştır.

"Altyapı", "Bilgi Güvenliği ve Standartlar" ve "Hukuk ve Düzenlemeler" olmak üzere 3 adet Çalışma Grubu kurulmuştur.

Kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerden olmak üzere 200'e yakın kişi, ikincil düzenleme hazırlık çalışmalarına teknik ve hukuki konularda çeşitli yönlerden katkı sağlamıştır. Gönüllülük esasıyla sağlanan bu büyük katılım sayesinde "Elektronik İmza Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" 6 Ocak 2005 tarih ve 25692 sayılı Resmi Gazete'de, "Elektronik İmza ile İlgili Süreçlere ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ" 6 Ocak 2005 tarih ve 25692 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Ayrıca söz konusu kanunun 13. maddesi uyarınca elektronik sertifika hizmet sağlayıcısının elektronik imza kanunundan doğan yükümlülüklerini yerine getirmemesi sonucu doğan zararların karşılanması amacıyla Hazine Müsteşarlığı ile yapılan işbirliği ve koordinasyon neticesinde hazırlanan "Sertifika Mali Sorumluluk Sigortası Yönetmeliği" 26 Ağustos 2004 tarih ve 25565 sayılı Resmi Gazete'de ve bu çerçevede Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan "Zorunlu Sertifika Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları" ile "Sertifika Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatı", 27 Ocak 2005 tarih ve 25709 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Kurumumuz, tüm taraflara açık, şeffaf bir süreç içinde, dünyayla ortak dile sahip ve mümkün olabildiğince teknoloji nötr, ulusal

güvenlik gereklerini dikkate alan, tek sertifika ile birden çok işlem yapılmasına imkan vermek suretiyle vatandaşla hizmeti esas alan, kamu ve özel sektörün farklı ihtiyaçlarını karşılayabilecek esnekliğe sahip, varolan hizmetlerin elektronik ortama taşınmasını teşvik edecek, yeni uygulamaların önünü açacak, bir taraftan yeni yatırımları ve yabancı sermaye girişini özendirirken diğer taraftan mükerrer yatırımlar sonucu oluşacak kaynak israfını ve ülkemizin teknoloji çöplüğüne dönmesini engelleyecek ve ülkemizde e-dönüşümün gerçekleştirilmesine destek olacak düzenlemeler yapmayı hedeflemiştir.

Bu çerçevede "e-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu"nun 10 Haziran 2004 tarihinde yapılan toplantısında TÜBİTAK-UEKAE bünyesinde "Kamu Kurum ve Kuruluşları İçin Sertifikasyon Merkezinin Oluşturulması" hususu karara bağlanarak ülkemizin elektronik imza altyapı modeli belirlenmiş ve sözkonusu Karar, 2004/21 sayılı Başbakanlık Genelgesi olarak 6 Eylül 2004 tarih ve 25575 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Bu genelge çerçevesinde, e-imza alt yapısı çalışmaları Tüm kamu kurum ve kuruluşlarının kurumsal sertifika ihtiyacının karşılanması için TÜBİTAK-UEKAE (Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Araştırma Enstitüsü) görevlendirilmiştir. TSK, MİT, EGM gibi istisnalar dışında kamu kurum ve kuruluşları hiçbir şekilde kendi içlerinde ESHS kuramayacaklardır. Bu yapının gözden geçirilmesi ve uygunluğunun izlenmesi görevi

Telekomünikasyon Kurumu'na verilmiştir. Kamuda Tek bir SHS Olması, Kurumların Kayıt Kurumu gibi Çalışmaları ve Kamu Çalışanlarına Tek Elden Sertifika Dağıtılması

- Kamuda bilgi güvenliği ve gizliliğin sağlanması
- Kurumlar arası güven sorunları
- Kurumlar arası koordinasyon
- Yazılım ve donanım yatırımlarının getireceği yükün en aza indirilmesi
(Mükerrer yatırımlar, emek ve kaynak israfı (3 – 7 milyon \$),)
- Tek elektronik sertifika ile birden çok işlem
- Piyasada rekabet ortamının korunması
- Özel sektör yatırımlarının teşvik edilmesi gibi faydalar sağlayacaktır.

Sonuç olarak bilgi ve iletişim teknolojilerinin baş döndürücü bir hızla geliştiği ve hayatımızdaki hemen hemen her şeyin sayısallaşmakta olduğu günümüzde, ülkemizde her alanda büyük değişimlere ve gelişmelere sebep olacak e-imza hususunda, önümüzde kısa bir süre kalmasına rağmen, ülkemizin teknolojik gelişmelere açık insan potansiyeli, konuyu büyük bir heyecan ve ilgi ile takip eden kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör, sivil toplum örgütleri ve üniversiteleri ile birlikte en kısa sürede ülkemizde olumlu gelişmeler olacağını beklemekteyiz. Bu gelişmeler ülkemizin bilgi toplumuna dönüşümüne de önemli katkılar sağlayacaktır.

ELEKTRONİK İMZA

UYGULAMALARI VE DÜZENLEMELERİ

Çağımızda devletin; tüm vatandaşlara etkin, verimli, şeffaf, tasarruflu ve güvenilir hizmet sunması için her alanda bilgi ve iletişim teknolojilerini ve elektronik ortamı etkin kullanması şarttır. Bu çerçevede, sınav ve pasaport başvuruları gibi her türlü başvurunun, vergi ödemelerinin, vatandaşlık ve nüfus işlerinin, sağlık ve sosyal güvenlik uygulamalarının ve elektronik oy verme işlemlerinin elektronik ortama taşınmasına yönelik yapılan çalışmalar büyük önem taşımaktadır. Elektronik ortam, diğer yandan bankacılık ve sigortacılık işlemleri ile elektronik sözleşme ve elektronik sipariş gibi ticari işlemlerin güvenli bir şekilde yapılabilmesine ve ofislerin kağıtsız hale getirilmesine de imkan tanımaktadır.

E-imza konusundaki mevzuat çalışmaları esas itibarı ile Birleşmiş Milletler bünyesinde yer alan UNCITRAL (United Nations Conference on International Trade Law-Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Konferansı) tarafından sırasıyla 1996 ve 2001 yılında kabul edilen "E-ticaret" ve "E-imza" konusunda hazırlanarak kabul edilmiş bulunan iki model kanun referans alınarak yürütülmektedir. Zira, UNCITRAL tarafından model olarak hazırlanan bu model kanunlar, Birleşmiş Milletler tarafından diğer ülkelere arzu ettiği takdirde örnek teşkil etmek üzere hazırlanmış ve sadece genel çerçeveyi belirtmektedir. Arzu eden ülke, bu çerçeve kanunu referans alarak ekonomik, sosyal ve teknik hususlar da dahil olmak üzere kendine özgü ülke şartlarını gözönüne alarak kendisine has bir kanun hazırlamaktadır. Ayrıca, e-imza ve e-ticarete ilişkin olarak AB tarafından hazırlanmış bulunan 99/93/EC ile 2000/31/EC sayılı Direktiflerin temelini de bu model kanunlar oluşturmaktadır.

Günümüzde başta ABD ve AB üyesi olmak üzere bir çok gelişmiş ülkede 1990'lı yıllardan itibaren kullanılmakta olan e-imza ve teknolojilerinin bu kullanım oranının her geçen gün artmakta olduğu dikkate alınarak ve ülkemizin AB mevzuatına uyum çalışmaları çerçevesinde Adalet Bakanlığı tarafından e-imzaya yönelik olarak yasa taslağı hazırlık çalışmaları 2003 yılında başlatılmıştır.

Yapılan bu çalışmaların sonucunda elektronik ticaretin ve elektronik devlet uygulamalarının önünü açmayı amaçlayan ve elektronik ortamda gerçekleştirilen işlemleri hukuki açıdan geçerli kılması dolayısıyla büyük önem taşıyan 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu 23 Ocak 2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Kanunun yürürlük tarihi 23 Temmuz 2004 olarak öngörölmüş ancak 23 Ocak 2005 tarihine kadar düzenlemeler için süre tanınmıştır. Düzenleme ve denetleme yetkisi de Telekomünikasyon Kurumu'na verilmiştir.

Elektronik İmza Kanunun 20. maddesi uyarınca Kurumumuz, Güvenli Elektronik İmza Oluşturma Araçları, Güvenli Elektronik İmza Doğrulama Araçları, Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcısı, Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcısının Yükümlülükleri, Nitelikli Elektronik Sertifikaların İptal Edilmesi, Sertifika Mali Sorumluluk Sigortası Ve Yabancı Elektronik Sertifikalar konularında ikincil düzenlemeleri yapmakla görevlendirilmiştir.

Bu çerçevede, Kurumumuz bünyesinde elektronik imza çalışmalarını takip etmek ve söz konusu Kanunda belirtilen ikincil düzenlemelerin açık ve şeffaf bir süreçte hazırlanabilmesini teminen Kurumumuzun koordinatörlüğünde "E-İmza Ulusal Koordinasyon Kurulu" oluşturulmuştur. Söz konusu Koordinasyon Kurulu bünyesinde

Elektronik ortam, diğer yandan bankacılık ve sigortacılık işlemleri ile elektronik sözleşme ve elektronik sipariş gibi ticari işlemlerin güvenli bir şekilde yapılabilmesine ve ofislerin kağıtsız hale getirilmesine de imkan tanımaktadır.

ve bu rolünü pekiştirmek üzere özellikle ülkemizin uluslararası rekabette üstün bir yer edinmesi çizgisinde tüm sektörlerle ve kamu/özel sektör bağlamında bilişim sektörüne artı değer üretme yönünde destek olacak çalışmalarda odaklanarak, etkin konumunu güçlendirerek sürdürmesi için sözkonusu olabilecek her adımın atılması gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Yüksek Danışma Kurulu'nun ikinci toplantısında bu yönde belirlenecek gündem maddeleri üzerinde somut çalışmaların sürdürülmesi görüşü ile birinci toplantı sona ermiştir.

Yapı ve Kentte Bilişim'04

Türkiye Bilişim Derneği, Türkiye Belediyeler Birliği ve Türk Mühendisler Birliği Derneği tarafından bu yıl üçüncüsü düzenlenen Yapı ve Kentte Bilişim'04 Ulusal kongresinin ana teması Kent'te-Dönüşüm olarak seçildi ve işlendi.

Kentte-Kamu, Kent-e Sağlık, Kent-e Belediye ve Kent-e Hizmet konularının işlendiği kongreye Türkiye'nin dört bir yanından belediye başkanları, kamu kurum ve kuruluşların ve belediyelerin Bilgi İşlem Merkezleri, üniversitelerin mimarlık, mühendislik fakülteleri ve şehir ve Bölge planlama bölümleri, mühendislik ve mimarlık odaları katıldılar.

TOSYÖV 15. Yıl Jüri Özel Ödülü Rahmi AKTEPE'ye verildi.

Türkiye Bilişim Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Rahmi AKTEPE'ye, TOSYÖV "15 Yılın En Başarıları" Ödülleri kapsamında Jüri Özel Ödülü verildi.

Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı'nın (TOSYÖV) 15. yıl kutlamaları 7 Aralık 2004 tarihinde İstanbul Hilton Convention Center'da gerçekleştirildi. Bu törende 15 yılın en başarılıları ödülleri de sahiplerine verildi.

Girişimcilik, Teknoloji Geliştirme, Ürün Geliştirme, Marka Oluşturma, Pazar Büyütme, Yılın Bürokrati, Yılın KOBİ'si, Yılın KOBİ Bankası, Yılın Basın Kuruluşu (TV, Gazete, Dergi) Yılın Bilgi Teknolojileri Uygulamaları (İşletim Sistemi, Yazılım, Donanım) Yılın Çevre Duyarlılığı Ödülü (Sanayi Öbekleri için), TOSYÖV Şeref Ödülü dallarında verilen ödüllerin dışında ayrıca Jüri Özel Ödülleri kapsamında son 15 yılın en başarılıları seçildi.

Belbim'in düzenlediği "e-Belediye'ye ilk adım, e-imza ve uygulamaları" seminerinde TBD'nin görüşleri aktarıldı.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Belbim A.Ş tarafından ve TÜBİTAK-UEKAE'nin katkılarıyla 8-9 Aralık 2004 tarihlerinde İstanbul'da "e-belediye'ye ilk adım, e-imza ve uygulamaları" konulu bir seminer düzenlendi.

e-Devlet Projeleri, e-belediye uygulamaları, e-güvenlik konuları ile kriptoloji ve e-imza alanında çalışmaların ağırlıklı olarak yer aldığı seminere gerek kamu gerekse de özel sektörden üst düzey ilgililer konuşmacı ve dinleyici olarak katıldılar.

Seminerde, TBD Yönetim Kurulu Başkanı Rahmi AKTEPE bir konuşma yaparak, e-Devlet, e-Belediye ve e-İmza konularında Türkiye Bilişim Derneği'nin görüş ve çözüm önerilerini dile getirdi.

Görüş ve önerilerin paylaşılmasının yanısıra seminerde konu ile uygulamalar üzerine tanıtıcı sunumlar da yer aldı.

Biltek 2005 Uluslararası Konferansı

BİLTEK 2005, Türkiye Bilişim Derneği (TBD) tarafından, araştırmacıların, uygulamacıların, özel sektörün, kamu kurum/kuruluşlarının ve eğitimcilerin bir araya gelerek, bilişim teknolojilerindeki yenilikleri, deneyimleri, en yeni fikirleri, gelişmeleri ve yaklaşımları tartışmaları amacı ile başlatılan kongreler serisinin ilkidir.

BİLTEK2005'in ana teması Yazılım olarak belirlenmiştir. Bilişim teknolojilerindeki ilerlemelerle birlikte, yeni programlama değerler dizisi, yeni yazılım araçları ve yazılım geliştirme ortamları hızla geliştirilmektedir. Bu toplantıda, bir yandan araştırmacıların orijinal çalışmaları akademik oturumlarda tartışılırken, diğer yandan, yazılımın ekonomik boyutları, standartları, açık kaynak kodlu sistemler, e-Dönüşüm alt-yapısı ve sorunları özel sektör ve kamu kurum/kuruluşlarının yetkililerince paneller ve açık oturum platformlarında masaya yatırılacaktır. Kongre ile ilgili genel bilgilere, kongre yerine ulaşım ve katılım bilgilerine, yazarlar için makale hazırlama kılavuzuna <http://www.biltek2005.org.tr> adresinden ulaşabilirsiniz.

TBD KİK Çalışma Grubu,

TOBB Bilişim Sektör Kurulunda yaptığı sunuş ile Kamu İhale Kurumu yetkililerine Bilişim Sektörüne özgü düzenlemelerin yapılmasını istedi.

E-Dönüşüm'ü kullanabilmek? İnsan Bilgisayar Etkileşimi, kullanılabilirlik ve

e-devlet projeleri

Haziran 2004 tarihli TBD dergisinde çıkan "İçerdekiler dışardakiler" başlıklı yazıda yazar geleceğe bir yolculuk yapmıştı. Ben de yazıma böyle bir seyahat ile başlayacağım. Olay e-dönüşüm projesinin gerçekleştirilip gerekli teknik altyapının ve yazılımların kurulduğu bir zaman diliminde geçiyor. Bütün kamu kurumlarının servisleri İnternet'ten ulaşılabilir hale gelmiş, hepsinin bilgi bankaları birbirleri ile sorunsuz konuşuyor, vatandaşlar her yerden İnternet'e ve dolayısı ile e-devlet servislerine hızlı ucuz ve hatta ücretsiz şekilde ulaşabiliyor. Ama ortada bir gariplik var. İnsanlar kendilerine sunulan hizmetlere elektronik ortamdan ulaşmak yerine hala işleri için devlet dairelerine gitmek ve işlemleri yüz yüze halletmek istiyorlar. O tarihte bir bilişim dergisinde yayınlanan yazılardan birinde teknoloji kökenli bir yazar kullanıcıların meraksız olduğunu ve kendilerine sunulan bu mükemmel hizmeti kullanmayı öğrenmek için gerekli çabayı göstermediklerini iddia ediyor. Peki ama ne olmuştur? Neden insanlar bu hizmetlere elektronik ortamdan "kolayca" ulaşabilecekken hala devlet dairelerine gitmek istiyorlar? Sorunun cevabını arayanlar TBD arşivinde yaptıkları taramada şu an okumakta olduğunuz bu makaleye ulaştıklarında cevabın 2004 yılında zaten verildiğini görürler. Neden kullanıcılar teknoloji harikası sistemleri kullanmıyor ya da daha doğrusu kullanamıyorlar? İşte, bu sorunun cevabı "kullanılabilirlik (usability)" konusu altında yatıyor.

Kullanılabilirlik aslında tek başına ortaya çıkmış bir terim değil. Nispeten yeni ve çok hızlı gelişen "İnsan Bilgisayar Etkileşimi – Human Computer Interaction" alanının bize sunduğu çok önemli bir kavramdır. Türkiye'de de kullanılabilirliğin adı zaman zaman geçse de pek çok kimsenin onun ne olduğunu tam olarak bilemediği bir "şey" demek daha doğru bir açıklama olur. Peki neden kullanılabilirlik? Ve onu bu kadar önemli kılan nedir? Bu yazıda kısaca bunlardan bahsedilecek ve daha sonraki yazılarda konu üzerinde derinlemesine tartışmalar yapılacaktır.

2002 yılında ABD'den Türkiye'ye döndüğümde hesap açtırmak için gittiğim banka müdürünün odasında otururken içeriye bir müşteri girdi ve

memurların çok yavaş çalıştıklarından, içerideki kuyrukların çok uzun olduğundan şikayet etti. Müdür konu ile hemen ilgileceğini söyledi ama bir şey yapmadı. Ardından bana dönüp bu insanların aynı işi ATM makinelerinden yapabilecekleri halde şubeye girip yapmayı tercih ettiklerinden şikayet etti. Benim belki ATM sisteminin kullanımının çok zor olabileceği şeklindeki görüşümü de kabul etmedi ve kendisinin ATM'lerdeki her türlü servisi sorunsuz kullandığını belirtti. ATM kartım bir kaç hafta sonra elime geçtiğinde cihazın önünde geçirdiğim bir kaç dakika bana o müşterinin ne kadar da haklı olduğunu gösterdi. Aslında olayın nedeni çok basitti ve bu olay hayata geçirilen hemen tüm bilişim sistemlerinde yaşanan klasik bir durumdu: Sistemi tasarlayan teknik kişiler tasarım sürecine son kullanıcıyı dahil etmemişlerdi. Kullanılabilirlik çalışmaları yapılmamış, üretilen yazılım üretim esnasında ve kullanıma geçirilmeden gerçek kullanıcılarca test edilmemiş, sadece tasarımcıların varsayımları ya da beğenileri üzerine kurulmuştu. Sıradan kullanıcı ile sistem tasarlayıcılar arasında mevcut olan düşüncü biçimlerindeki (mental model) farklılık sistemi kullanan sıradan kişiler için bir engel teşkil ediyordu. Bu konuya biz bilişimcilerin son kullanıcıyı aşışmak için kullandıkları espriler de başka bir örnektir. "Embesil" kullanıcı teknik destek birimini arar ve sorununu iletir. Teknik adam için sorun o kadar basittir ki bunun soruluyor olması bile çok aptalcadır. Teknik servisler bu aptalca soruları yayınlayıp kullanıcı ile eğlenmekten de geri kalmaz.

Aslında dalga geçilen bu durumların ekonomi üzerindeki etkisi oldukça fazladır ve bu etki her geçen gün de artmaktadır. Bir ATM makinasındaki kötü tasarlanmış bir arayüz nedeniyle kullanıcı başına 30 saniye fazla zaman harcanması toplamda çok ciddi mali rakamlara ulaşabilmektedir. Ya da kullanımı zor olan bir ürün nedeniyle müşterinin teknik servisi arayıp 3-5 dakika boyunca arama merkezindeki personeli meşgul etmesinin toplam maliyetinin astronomik meblağlara ulaşabileceği kolayca tahmin edilebilir. Etrafımızda böyle kötü tasarlanmış yüzlerce sistem olduğu için bu tür örnekler ile sık sık karşılaşmaktayız.

Neden insanlar bu hizmetlere elektronik ortamdan "kolayca" ulaşabilecekken hala devlet dairelerine gitmek istiyorlar?

BİLBERK

GELECEKTEKİ BAŞARILARINIZ İÇİN...

www.bilberk.com.tr

www.bilberk.com.tr

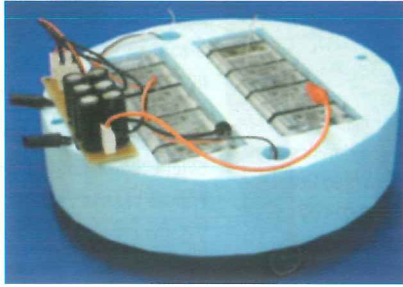
Adres: Yüksel Cad. 8/19-20-21 Kızılay - Ankara Tel: (0312) 419 36 57 Fax: (0 312) 418 48 46

YETKİLİ TEST MERKEZİ

Robot Teknolojisinin Kronolojisi

Bristol Üniversitesi (İngiltere) Araştırma Merkezince kendi kendini uyarlama imkanı sağlayan, serbest olarak şarjını dolduran EcoBotII robotu 2004'te tanıtıldı. Bu robotun özelliği, gerekli olan elektrik enerjisini, sinekleri "hazmederek" biyoelektrokimyasal

hücreler yardımıyla kendi kendiliğine elde etmesidir. Hücrelerdeki bakteriler kanalizasyon yakınlarındaki sinekleri "yakalayarak" parçalar ve bu bakterilerin metabolizması sırasında elektrik enerjisi üretilmektedir. 8 hücreden oluşan EcoBot II, yaklaşık 10 cm/saat hızla hareket etmektedir ve her 12 dakikada 2 cm hareket yapabilmesi için gerekli enerjiyi üretebilmektedir. Bir seferde deposunu 8 sinekle "dolduran" robot 5 gün aralıksız yürümektedir. Kendi kendine şarj olan bu sinek yiyci robotlar yeni değildir. 1953 yılında G.Walter tarafından Pavlov'un şartı refleksinin fonksiyonel modeli olan "Speculatrix" aygıtı da kendi enerjisini kendi üretebilmekteydi.

ASIMO

Adı yazar Asimov'u çağrıştıran ASIMO, 120 cm'lik boyu(en 45cm, kalınlık 44cm) ve 52 kg ağırlığında olup aldığı enerjiyle 30 dakika kadar ayakta kalabilmekte ve 3 km/saat hızla yürüyebilmektedir. Aküsünün doldurulması 4 dakikadır. ASIMO, konuşanı kısmen anlamakta, sesli bir takım isteği yerine getirmekte, dans yapabilmekte ve kablosuz olarak yürüyebilmektedir. Hava durumuyla ilgili bir soru yöneltildiğinde internette veya diğer ağ kaynaklarında tarama yapan ASIMO, uygun cevabı verebilmektedir. Japonya'nın Ulusal Müzesinde NMESI (National Museum of Emerging Science and Innovation), sekreter ve kılavuz olarak çalışan ASIMO, giderlerini kiraya verilerek karşılayabilmektedir. ASIMO'nun yıllık kirası 161500 dolarıdır. ASIMO dışarıdan bilgisayarla kontrol edilen bir robottur ve otonom değildir.

ATRON/EMROS

Danimarka Meer Enstitüsü tarafından kendi formunu değiştirebilen otonom robotlar üretilmiştir.

Küre şekline geçerek yuvarlanabilen ve yılan gibi hareket edebilen bu robotun erişilmesi zor alanların araştırılmasında faydalı olacağı düşünülür. 11 cm yüksekliğinde olan bu robotlar çokmodüllü aygıtlardan olup ATRON diye anılmaktadır. Fakat boyutları bu robottan daha küçük olan robotlar da vardır. Örneğin Seiko EPSON'un EMRoS robotu madeni para büyüklüğündedir.

ORANGUTAN ROBOT

Yapay zeka ile donatılmış orangutan robot, elma ile muz 50 bin yapay nöron (yapay sinir ağı) yardımıyla tanıyabilmektedir. Ayrıca bira için robotların tasarımı ile de uğraşmaktadır. Amaç insan tepkisinin modellenmesidir.

- 1920 Çek yazar Karel Çapek tarafından "robot" (Çekçe robota , zorla çalıştırma) kelimesi ortaya atıldı.
- 1945 Amerika Birleşik Devletleri Hava Kuvvetleri'nin isteğiyle, sayısal kumanda sistemleri incelenmeye başladı. Amerikan nükleer sanayii için, sevk ve işleme aygıtları tasarlanarak geliştirildi.
- 1954 George C. Devol, programlanabilir bir robotun patentlerini aldı.
- 1960 Devol'un patentlerine göre, Unimatiin tarafından yapılan ilk sanayi robotu Unimate tanıtıldı.
- 1961 Hidrolik olarak sürülen Unimate robotu alüminyum kalıp dökme makinesinin yönetilmesi için Ford Motors Şirketinde hizmete girdi.
- 1968 Unimate robotunun patentleri elde eden Japon Kawazaki firması tarafından robotbilimin temelleri atıldı.
- 1973 İsveç firması ASEA, "tamamen elektrikli" Irb6 isimli ilk robotu imal ederek piyasaya tanıttı.
- 1974 Unimation lisansı altında Kawasaki, motosiklet tekerlekleri için kaynak işlemlerini gerçekleştirecek bir düzenek kurdu.
- 1977 ABD'de ileri robotbilim araştırmaları ve Japonya'da "insansız fabrika" programı başlatıldı.
- 1982 "Üretim bilim" kavramı ortaya atıldı. Renault fabrikasında görsel tanıma sistemleri kullanan ilk sanayi robotu hizmete girdi.
- 1985 Osaka Evrensel Sergisi'nde org çalan robot Wasibot tanıtıldı.
- 1988 Fabrikalarda ve çeşitli elektronik görme sistemleri ve yerel bilgisayar ağları giderek daha yaygın olarak kullanmaya başladı.
- 1990 Robotbilim, bilgisayar destekli tasarım ve üretim kavramıyla bütünleşti.
- 2004 EcoBotII

(*) Karadeniz Teknik Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

İşte 1970'lerde ortaya çıkıp 1990'ların sonuna doğru büyük bir hızla popüler olan yeni bir disiplinler arası alan, "İnsan Bilgisayar Etkileşimi"bu sorunları ortadan kaldırmak ya da en az seviyeye indirmek için çalışmaktadır. Daha kullanılabilir veya diğer bir deyişle "kullanıcıya şeffaf" bilgi teknolojileri sistemlerinin nasıl kurulabileceğini araştırmaktadır. Bu çalışma doğal olarak pek çok disiplinin katkısını gerektirmektedir. Bunlar arasında psikoloji, bilişsel bilimler, ergonomi, organizasyonel bilimler, eğitim, bilgisayar bilimleri ve sosyoloji gibi alanlar hemen ilk akla gelenlerdir.

Herhangi bir bilgi sisteminin bir kullanıcısının o sistemi ne kadar etkin, verimli ve tatminkar kullandığını bulmak/ortaya koymak için kullanılan araştırma yöntemlerine de "kullanılabilirlik testleri" deniliyor. İnsan Bilgisayar Etkileşimi alanında yapılan araştırmalar sonucu halihazırda değişik durumlar için değişik şekillerde kullanılabilen pek çok formal kullanılabilirlik metodları bulunmaktadır. Hatta bu konudaki uzmanlığın ancak bir üniversite derecesi ile elde edilebileceği duruma da gelinmiştir. Ama temel prensiplerden biri gerekli kullanılabilirlik testlerinin üretim esnasında, üretim sonunda ve ürün kullanıma açıldıktan sonra da devam etmesidir. İkinci önemli prensip ise testlerde gerçek hedef kitle ve ortamın kullanılmasıdır.

Peki kullanılabilirliğin e-dönüşüm ve e-devlet gibi kullanıcı en fazla olan sistemler üzerindeki etkisi nedir? Aslında baş tarafta verilen senaryo örneğinden de görüleceği gibi etkisi son derece önemlidir. Günümüzde pek çok bilgi teknolojisi hizmetini ağırlıklı olarak bilgisayar okuryazarı olan ve eğitim seviyesi nispeten yüksek olan bir kitle kullanmaktadır. Ama e-devlet hizmetlerinde hedef kitle toplumun tümüdür. Dolayısıyla okur yazarlığı olmayan ya da düşük seviyede eğitim almış vatandaşların da bu servisleri sorunsuz kullanabilmesi gerekmektedir. Zira sonuçta her şey vatandaşların e-devlet'i kullanıp kullanmama kararında yatmaktadır. Eğer sistemlerin kullanımı kolaysa, sıradan vatandaş hiçbir zorluk çekmeden sistemleri kullanabiliyorsa, bu sistemleri doğal olarak tercih edecektir. Aksi takdirde son derece atıl bir yatırım gerçekleştirilmiş olacaktır. Kaldı ki kullanıcıların sistemleri kullanabilmesi de tek başına yeterli olmamaktadır. Kullanımın etkin ve verimli olması da e-dönüşüm projesinin başarı anahtarlarından biridir. Zor kullanılan sistemler vakit ve paranın boşa harcanması anlamına gelmektedir. Günde milyonlarca kere kullanılacak sistemlerdeki bir saniyelik verim kaybına yol açan bir tasarımın getireceği maliyet inanılmaz boyutlara ulaşabilir. Türkiye'deki e-dönüşüm projeleri üzerinde yapılan ufak çaptaki bir çalışma ile bu sorunların bazıları gözlemlenmiştir.

Halihazırdaki e-devlet uygulamaları arasında seçilen bir grup Web sitesinin formal kullanılabilirlik testleri ile test edildiği bir çalışma kapsamında incelenen sitelerde ciddi sorunlar tespit edilmiştir (Akıncı, 2003). 2003 sonbahar döneminde verdiğim İnsan Bilgisayar Etkileşimi dersimde gerçekleştirilen bu proje kapsamında MEB, Sağlık Bakanlığı, EGM, Nüfus ve vatandaşlık işleri dairesi, Türk Telekom ve Ankara Belediyesi Web siteleri incelenmiştir. Çalışma göstermiştir ki menu tasarımları, link etiketleri, içerik sunumu, çalışmayan linkler ve sorunlu arama servisleri problemleri tüm sitelerde görülmektedir. Bunların yanı sıra siteler vatandaşın aradığı bilgiyi sunmaktan çok uzaktır. Bu sitelerin kurumdaki hizmet alan vatandaşlara yönelik değil kurum içinde çalışan kişiler ya da Web tasarımcısının kişisel beğenileri göz önüne alınarak hazırlanmış olduğu gözlemlenmiştir. İstenen bilgiler site içinde çok zor bulunmakta ve bazı durumlarda bulunamamaktadır. Genelde raporlanan bir diğer sorun da güncelleme ile ilgilidir.

TBD tarafından hazırlanan ve Şubat 2004 tarihinde yayınlanan "e-Dönüşüm Türkiye: Kısa Dönem Stratejik Hedefler" dokümanında yer alan Stratejik hedefler – Politikalar başlığı altında "kolay kamu servisleri sunulması" önerisi yapılmakta, portal önerisinde böyle bir sistemin "kolay" olması gerektiği belirtilmektedir. Yine kritik başarı faktörleri başlığı altında "Vatandaş tarafından anlaşılabilir, kullanımı kolay bir bilgi sunum portalinin açılması" söylenmektedir. Ancak dört kategoride ele alınan risk planı kapsamında kullanılabilirlik konusu hiçbir risk kategorisinin altında belirlenmemiştir. Oysaki, sistemin kullanılmaması aslında risklerin en büyüğüdür.

TBD dergisinin 86. sayısında Zülfikar Doğan'ın yazısında dediği gibi "Maalesef ülkemizde, en kolay tasarruf edilecek şey insana yatırımdır." Kullanılabilirlik de aslında tamamen insana yatırımdır; zira günümüzde bilgi sistemleri çoklukla sıradan vatandaşın kullanımı için tasarlanmaktadır. Nasıl teknik donanım için gerekli masrafların yapılması gerekiyorsa, hazırlanan bilgi ve iletişim sistemlerinin kullanılabilirlik seviyelerinin en üst düzeye getirilmesi ve hatta kullanıcıya teknik açıdan şeffaf sistemler sunulabilmesi için e-dönüşüm projelerinde kullanılabilirlik başlı başına bir harcama kalemi ve çalışma paketi olarak görülmelidir. E-dönüşüm proje grupları içinde işi sadece sistemlerin kullanılabilirlik yönlerini araştırmak olan ve sürekli olarak bu servislerin daha da iyileştirilmesi için çalışan "kullanılabilirlik mühendislerine" yer verilmelidir.

Referans:

Akıncı, D. (2003). Usability selected six Turkish e-government Web-sites. IS573 Human Computer Interaction dersi dönem projesi, ODTÜ.

Peki kullanılabilirliğin
e-dönüşüm ve e-devlet
gibi kullanıcı en fazla
olan sistemler
üzerindeki etkisi nedir?

Yazılımın tuzu biberi...

Tamamlanan işin deneyimini
gelecekteki projeler için
saklar, püf noktalarına
değirir ve diğer projelerine
yönelir. Aynı ekip bir sonraki
projesinde işine öncekinden
farklı bir başlangıç yapar.
Yöntem aynıdır ama artık
baharatların kullanılan
ölçüleri ve karışımı
farklıdır....

Osmanlı döneminde İngiliz kraliyet temsilcileri ünlü Osmanlı yemeklerini çok beğenince deneyimli bir aşçı İngiliz sarayına konuk gönderilir. Osmanlı aşçının saray mutfağında çalıştığı sürece İngilizler aşçıların yemek yapma yöntemlerini, kullandığı malzemeleri, lezzeti nasıl yakaladığının formülünü öğrenebilmek için büyük çaba harcarlar. Konuk aşçının gitme zamanı yaklaştığında kraliçe sarayın aşçıbaşını çağırarak yemekler konusunda yeterli bilgi edinip edinmediğini sorar. Aşçı evet der ama zorlanarak. Kraliçe bu durumun nedenini sorduğunda ise aşçının yanıtı "Majesteleri Osmanlı mutfağında bir pişen yemek bir daha pişmiyor" şeklinde olur. Bu durumun, beğeni kazanmış, dünyaca kabul görmüş bir becerinin anlık yöntemlerle, aşçının ruh haliyle değişim göstermesi olmadığını, buna karşın alt yapısı sağlam oluşmuş yemek tekniğinin üzerinde aşçının cesurca yapabildiği kozmetik oynamalar olduğunu biliyoruz.

Yıllardır yazılım ve sistem geliştirme mühendisliğinde kalite standartları, yetenek olgunluk modeli yaklaşımları ile varılmak istenen hedefe böyle bakabilir miyiz?

Geliştireceğimiz yazılım için ne yapacağımızı biliyorsak (yöntemlerimiz varsa), ürünümüzü geliştirirken çekirdek kadromuzu gereken becerilere sahip deneyimli kişilerden oluşturabiliyor, yanlarına yetiştirmek ve üretimi birlikte yapmak üzere yardımcı kadroları verebiliyorsak, yöneticinin eline kabul görmüş yönlendirici bir klavuz ve ürün reçeteleri verebiliyorsak projenin üretim ve mühendislik alt yapısı tamam demektir.

Biraz da mutfağa bakalım. Günümüzde küçük bir aile mutfağına dahi yemeğin malzemesinin ve pişirenin becerisinin önüne geçen unsurlar var; kullanılan ocak, fırın, kesici öğütücü robot, pişirme kapları, raflarda yer alan çeşit çeşit baharat ve temel tüketim malzemeleri, saklama ortamları ve kalite kontrol yapmak üzere tencere yakınından sık sık geçenler gibi... Buradan projelerin geliştirildiği kurumsal ortama geçiş yaparsak, kullanıma sunulan ofis olanakları, kurumsal ve projeye dayalı kaynakların kontrolünü üstlenen konfigürasyon yöneticisi, geliştirilen ürünlerin kalite izleyicisi ve yönlendiricisi, dışarıdan sağlanan

kaynakların güvencesi için çalışan altyüklenici yöneticisi, kurumsal ve proje bazlı ihtiyaçları belirleyip kontrol altında tutan ihtiyaç yöneticisi, her şeyi bana sormayın, yaptığınız her şeyi yazın, benden sadece onay isteyin diyen bir yönetici varsa kurumsal altyapıyı da oluşturduk demektir.

Kurumsal bir ortamda işine nereden nasıl başlayacağını bilen yetkin bir proje yöneticisi ile yazılım üretimine başlayabilir, kendisine geliştirme döneminde destek sağlayabilir, izleyebilir ve denetleyebiliriz. Elindeki reçetelerine göre ürüne en uygun planı hazırlayan proje ekibi, planı adım adım uygulayarak, gerektiğinde değişiklikler yaparak projeyi geliştirir ve teslim eder. Yapılan işin izini bırakır ve geriye dönüp nasıl yapıyorum diye bakarsa hemen özüllü pürüzlü yerlerini görüp düzeltir ve devanında daha dikkatli olur. Tamamlanan işin deneyimini gelecekteki projeler için saklar, püf noktalarına değirir ve diğer projelerine yönelir. Aynı ekip bir sonraki projesinde işine öncekinden farklı bir başlangıç yapar. Yöntem aynıdır ama artık baharatların kullanılan ölçüleri ve karışımı farklıdır....

Yazılım Yetenek Olgunluk Modeli

Yazılım Yetenek Olgunluk Modeli ("Software Capability Maturity Model" SW-CMM) Software Engineering Institute (SEI) tarafından geliştirilmiştir(1). Taslak çalışması 1990 yılında, 1.1. sürümü 1993 yılında yayınlanan modelin yerini almak üzere aralık 2003 tarihinde kapsamı genişletilmiş olan Bütünleşik Yetenek Olgunluk Modeli ("Capability Maturity Model Integrated" CMMI) yayınlanmıştır(2). Olgunluk modeli yaklaşımı var olan deneyimleri girdi (yaygın bir deyiş ile "miras") kabul etmekte, yapılacak işlerin ve geliştirilecek yazılımın proje ekibi ve üst yönetimin kontrolü altında olmasını sağlamaktadır. Standartlar kadar zorlayıcı değildir ancak ayrıntıları belirterek kurumsal olarak projeler süresince neler yapılacağını çerçevesini dikte etmekte, nasıl yapılacağını vermemektedir. Beş seviyeli olan modelde çerçeveye bağlı kalarak kurumsal hedefler ve gerçekleştirenler denetlenerek değerlendirilmekte ve sonuçlara göre iyileştirme yapılarak devam edilmektedir.

K.Özer: Robot yapmak yerine kedi, köpek gibi hayvanların konuşup anlamalarını sağlamaya para harcanması durumunda insana hizmet açısından ipi bilinçli robotlar mı yoksa konuşan hayvanlar mı göğüsler?

V.Nabiyev: Konuşma sürecinde, beyinde konuşma merkezleri, beyin sapında solunum merkezi, solunum sisteminde gırtlak, yutak, burun ve burun boşlukları, yüz kasları, rezonans borusunun (vocal tract) uzunluğu, dişler, damak ve ağızdaki diğer yapılar önem taşır. Hayvanların ağız-boğaz yapısıysa bu seslerin çıkarılmasına uygun değil (eğer papağanların bazı taklitleri dikkate alınmazsa). Hayvanlar ödüllendirmeye dayalı öğrenme sonucunda genellikle “anılar” ama konuşamazlar. Bence yapılacak çalışmalarda sert bir ayırım yapılmamalı. Örneğin deprem sonrası kurtarma çalışmalarında bir köpek daha iyidir ama bir bombanın etkisiz hale getirilmesi sırasında veya radyasyonlu ortamda yapay sistemlerle çalışmak daha uygundur...

K.Özer: İnsanın pek çok organı günümüzde yapma. Zamanla insan gittikçe robotlaşabilir. Yani “Biyonik Adam”laşabilir. Yine aynı soruyu sormak istiyorum, insanın biyonikleşmesi mi önce olacak, yoksa robotların insansılaşması mı?

V.Nabiyev: Çok güzel sorudur. İnsanın biyonikleşmesi yolunda İngiltere’deki Reading Üniversitesi sibernetik araştırmacı, profesör Warwick’in Cyborg 2.0 projesini hatırlayalım. Projede koluna yerleştirdiği biyoçiplerle bilgisayarla iletişim kurulması amaçlanmaktaydı. Kendisinin insan olarak yaratılmış olmasının “bir yer ve zaman hatası” olduğunu söyleyen Warwick’in çalışmalarının bir de unuttuğumuz etik yönü var. Bilgisayar teknolojisindeki ilerlemeler çok büyük yarar sağlayabilecekleri gibi, eğer bu gelişmeler

iyi kontrol edilmezse insanlığa zarar da verebilir....Süper “sentetik” insanlar üretmek, insanlığın sonu anlamına gelebilir. Wired Dergisinin araştırmasına göre insan vücudu en çok 45 milyon dolardır(!). Dergideki fiyat listesi şöyle: Kemik iliği, kilosu 23 milyon dolar; DNA, 9.7 milyon dolar; antikorlar, 7.3 milyon; akciğer, 116 bin 400 dolar; böbrekler, 91 bin 400 dolar; kalp, 57 bin dolar. Fakat burada en önemli organımız olan beyin unutulmuş^[4]. Bu soruya biraz politik cevap vererek, sibernetiğin babası sanılan N.Wiener’in söylediği gibi insan için olanları insanlara, makineler için olanlarıysa makinelere bırakalım.

K.Özer: Sizce robotlar bilinçliliğe ulaşabilirlerse dünya yönetimini insanların elinden alma gayretine girebilirler mi, hatta insanları dünyadan kovabilirler mi?

V.Nabiyev: Eğittiğiniz çocuğu düşününüz. Kimse çocuğunu bir canı, gaddar olarak görmek istemez. Fakat her toplumda caniler de gaddarlar da vardır. Bilince sahip bir toplum (kendi aralarında ne kadar savaşırılsa savaşsınlar) hemcinsini kendisinden farklı yaratıklardan korumaya çalışacaktır. Bu mantıkla, bilimkurgusal olarak, “bilinçli robotlar” birbirlerini kollayarak kendi hegemonyalarını sağlamaya çalışacaklardır diyebiliriz. Bu durumda bir insanın, robot profesör tarafından robot öğrencilere tanıtılmasını düşününüz: “Değerli robot arkadaşlarımız, insan dediğimiz bu varlık, basit düzeyde de olsa bilince sahiptir ve tavandan asılmış bir muzı alabilmek için kutuları üst üste koyarak alet kullanabilir. Harika”

K.Özer: Gönülünü biyonik bir robota kaptıran (gönül bu) bir oğlanın babası olsanız ne yapardınız?

V.Nabiyev: Unutmayalım, Shakespeare’in Romeo ve Juliet’i, Nizami’nin , Füzuli’nin Leyla ve Mecnun’u

16-17 yaşındaki gençlerdir. Hiç Leyla’nın Mecnun’la evleneceğini düşündünüz mü? Herhalde söz konusu yazarlar, kahramanların mutlu sonla biten yaşamını kaleme alsalardı eserleri bu kadar ünlü olmazdı. Yaş ilerledikçe meraklar da küçülür... Her şeyi akarına bırakırdım. Kendisi, robotun (ne kadar gelişmiş olsa da) monotonluğunu farkedince ne yaptığını anlardı.... Çok şey geçicidir. Unutmayalım Turing testini geçen doğru düzgün bir yazılım henüz yok. Gelecekte olsa bile, yalnız sınırlı bir alanda geçerli olabilir. Yani kalbini robota kaptıran birisi, sonunda robotun sadece iyi bir oyuncak olduğunu anlar...

K.Özer: Animizim, insanın cansız doğaya ve insan dışı canlılara ruh atfetmesidir. Peki robotları insansılaştırmak (insan gibi davranmalarını) isterken acaba animizm damarımız mı kabarıyor.

V.Nabiyev: Sonsuz bir ilkeyle (ruhla) geçici bir yapının (vücut) melezi olan insan her zaman düş kurmuştur ve düş kuracaktır...

K.Özer:Bu e-söyleşi için çok teşekkür ederiz.

V. Nabiyev: Ben de güzel sorularınız ve sunmuş olduğunuz bu imkan için sizlere teşekkür ederim.

[1] Karadeniz Teknik Üniversitesi, Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi

[2] Robot kelimesi Çek dilindeki robota kelimesinden olup tercümede anlamı ağır, sıkıcı iştir.

[3] Umarım Asimov soyadı sizlerde, ünlü ASIMO ile bir çağrışım yaptı.

[4] Beyinde 100 milyar (10¹¹) nöron vardır. Kıyaslayabilmek için 70 yıl yaşayan bir insanın kalbi ise ortalama yalnız 2575440000*2.6*109 2.6 milyar defa atmaktadır.

hizmet robotlarını mıdır sözkonusu olan. Japonya'nın Honda firması tarafından 18 yılda geliştirilen Asimo 50'yi aşkın soruyu anlıyor ve cevaplıyor. 30 emri yerine getirebilen Asimo, kendine yaklaşan insanları tanıyor, onları takip ediyor, kendisine gösterilen yönde ilerliyor ve insan yüzlerini tanıyarak onlara isimleriyle sesleniyor. Bunlar alanın, nesne tanıma, görüntü işleme, doğal dil işleme kısımlarına girer. Üstte de söylediğimiz gibi şimdilik Asimo 3 yaşındaki çocuk düzeyinde basit zeka eylemleri gösteriyor. 2005 yılında Asimo'ya rakip olarak Kore'nin İleri araştırmalar Enstitüsünde (KAIST) imal edilen KHR-3 adlı iki ayaklı robot tanıtılacak. Özelliklerinin ayrıntıları bilinmemekle birlikte bu robot, 1.2 metre boyunda, 55 kg ağırlığında ve 40 motorla donatılmış durumda. Robotun, kendi aküleriyle 1 saat yürüyebildiği, Asimo gibi merdivenleri çıktığı, ağır kutular taşıdığı, belli sayıda kişileri tanıdığı bir takım konuşmaları da anladığı söyleniyor. Dört bacaklı, 90 cm lik Güvenlik dinozoru BANRYU gürültü ve yangın gördüğünde sesli uyarı sistemini çalıştırmakta ve mobil telefonla sahibine bilgi vermektedir. Toshiba firmasının 35 cm'lik en gelişmiş robotu ApriAlpha 100 farklı yüzü algılamakta, konuşmayı kısmen anlamakta ve cevaplayabilmektedir. Ayrıca çok sevimli olan müzisyen robotlar 2005 yılında Aichi robot fuarında yer alacak. Fakat, dikkat ediniz, bu teknik harikaların hiç biri günümüzün insanını çok şaşırtmıyor... ABD ve Japonya'da başlıca araştırma ve geliştirme programlarında robotlara önemli yer verilmektedir. Son yıllarda da askeri amaçlı robotlar üzerinde çalışılmaktadır. 2004 yılının mart ayında Pentagon'a bağlı DARPA (Gelişmiş Savunma Araştırmaları Projeleri Ajansı) 13 milyon dolar harcayarak 1 milyon dolar ödüllü robot geliştirme yarışması düzenledi. DARPA bu projeleri destekleyerek, 2015 yılına kadar robotların kullandığı insansız savaş araçları yapmak ve savaş sırasındaki asker kayıplarını en aza indirmek istiyor. Ama bu bir paradoks, en iyisi hiç savaşmamak değil mi?

K.Özer: Robotlar insanoğlu için aslında birer hizmet makinesidir. Bizler, robotların "akıllanıp" kendi kararlarını almasını beklerken, yola çıktığımız bu "hizmetçi" düşüncesiyle çalışmıyor muyuz? Örneğin gaz odalarını bilen artık iyice "bilinçlenmiş" aşçı robotun birinin Hitler'in şehriye çorbasına arsenik katması kimi kızdırdı?

V.Nabiyev: Robotlar bizim potansiyel kölelerimizdir. Onların akıllı olmasını isteriz; Fakat bir kölenin akıllı ve zeki olabileceği derecede... Bir robotun akıllı olması, algoritmalarla öğrenerek veri tabanına yeni bilgiler katıp, mantıksal çıkarım

yetisine sahip olmasıyla ölçülmektedir. Bu yapıda en küçük hata büyük sorunlar doğurabilir. Buna en basit örnek olarak kendi birliklerini bombalayan pilotsuz casus uçaklarıdır. Sonuçta robotlardan da psikolojik dengesizlikler (!) beklileyebiliriz.

BANRYU - güvenlik robotu

K.Özer: Robotlara gelecek zamanlarda bilinç biçen biz insanoğulları bilincin tanımını tam yapabiliyor muyuz?

V.Nabiyev: Burada bir kavram karmaşasının içerisine girmekteyiz. Bilinci anlamak insan beyninin, insan beynini incelemesini gerektiriyor. Fakat bunun bir sınırı olmalı değil mi? Özyinelemeli algoritmalarla fonksiyonlar kendi kendini

KHR-2

çağırarak çalışmaktadır ve bir sonlandırma koşulu vardır. Fakat insan bilincinin bir sonlandırma mekanizması yoktur. Zaten insanoğlu edindiği bilgilerle hiçbir zaman yetinmemiştir. İnsanın arzudan arzu doğuran bir yapısı var...

K.Özer: Konuyla pek ilgili değil ama, gittikçe kaliteli iş çıkarmak ve daha verimli üretmek için hergün çalışma hayatına yeni düzenler getirerek ölçülmedik bir saniye yaşam bırakmayan kalite vs gibi sistemler yoksa insanı robotlaştırıyor mu?

V.Nabiyev: Kesinlikle size katılıyorum. Aslında teknolojinin gelişmesiyle hem teknik hem bilinç açısından robotlaşıyoruz. Zamanın insan gereksinimlerine uygun olmayan biçimde ayarlanması da bu robotlaşmayı hızlandırır. Dünyadaki son olayları da düşünürsek daha çok robotlaştık. Örneğin, haritada Irak'ın yerini bilmeyen ama bu ülkeyi bombalayan birçok "robot insan" var.

K.Özer: İnsanın amacı kimine göre bilgi, kimine göre sevgi, kimine göre çalışmak. Evrimsel açıdan da asıl işimiz hayatta kalmak... İnsanların en zor terkettiği düşünce de kendini yok etmek. Pekî, bilinç sahibi bir robot neden yaşamak ister. Yani bir robotun varolmak için ne gibi bir nedeni/amacı olabilir.

V.Nabiyev: Burada umarım, robotik kelimesini öneren ünlü bilimkurgu yazarı Isaac Asimov'un^[3] robotlarla ilgili üç önemli yasasını hatırlatmamda fayda var: 1) Robotlar asla insana zarar vermemeli, ne de pasif kalarak insanı bir tehlikeyle karşı karşıya bırakmamalı.. 2) Bir robot, birinci yasaya aykırı olmamak koşuluyla, insanlar tarafından verilen emirlere uymak zorundadır. 3) Diğer yasaları bozmadan, robotlar kendi varlıklarını korumalıdır... İnsan köken anlamında hayvanıdır ve aslında vahşi toplum kuralları içerisinde yaşamaktadır. Ne yazık ki her zaman güçlü olan "doğrudur". Robotlar insanların potansiyel köleleridir. Her zaman her şeyi istediğimiz gibi yapmayı "yemin eden", her zaman bize saygılı ve mesafelidir robotlar. Onları biz yönetir, biz bozarız. Unutmayalım eğer insanın sol beyin yarıküresi algoritmik biçimde çalışırsa, sağ beyin yarıküresi soyut nesnelerle çalışmaktadır. Aslında robotta insan sol beyin yarıküresinin işlevlerini modellenmektedir. Yani robot bilinci dediğimizde aslında programlanmış algoritmik bilgiler düşünülür. Beyaz perdeyle gerçekler birbirinden her zaman farklı. Düşününüz, uzaktan kumandalı bombalar yapan insanoğlu bir cep telefonu kumandasıyla bir robotun "hayatına" da son verebilir.

Günümüzde yeni başlangıç yapan bir yazılım firması kurumsal olarak ISO 9001:2000

kalite sistemi ile süreç tanımlarını yapmış olarak iş ortamına atılırken insan kaynaklarının

eğitiminde, bilgi birikiminde ve deneyiminde ISO anlayışı, CMM/CMMI kavramları,

kurumsal kültür yaklaşımı bulunuyor.

Kurumsal yetenekler ile ürüne yönelik hedeflenen olgunluk seviyesine ulaşabilmek için öncelikle kurumsal politikalar ve süreç tanımlarından oluşan altyapı çalışmalarının tamamlanması ve yazılım kalite sisteminin kurulması gerekir. Bu sistemin yönlendirmesi ile her yazılım projesinin başlangıcında yaşam döngüsünü içine alan bir iyileştirme planı hazırlayarak ürün teslimine kadar olan süreçte denetimler yapılmakta ve çıkan uygunsuzluklar, sapmalar iyileştirilmektedir. Bu yaklaşım ile durağan bir kalite sisteminden uzak, tüm süreçleri ve ürünün hedeflenen kalitesi sürekli izlenen ve kurumsal hedefler doğrultusunda erken aşamalarda iyileştirilen bir yazılım kalite sistemi kurulmuş oluyor.

CMMI ile CMM Farklılıkları

CMMI, CMM deneyimi (mirası) üzerine kurulmuş, modelin kapsadığı alan genişletilmiş, yazılım ile birlikte sistem geliştirme ve diğer disiplinler de dikkate alınmıştır. Yeni yaklaşım, yazılım ile birlikte anahtar teslimi projeler ve sistem entegratörlüğü yapan kurumlar için daha uygun ve kolaylaştırıcı olmuştur.

CMMI'nin önceki modele doğrudan şu katkıları olmuştur:

- Projeler kadar ürüne de odaklanmaktadır
- Sistemi ve ilgili hizmetleri kapsamına almaktadır
- Süreçlerin yeterliliğine ve kurumsal olgunluk seviyesine önem vermektedir
- Ölçme ve değerlendirmeyi üretimin başından itibaren dikkate almaktadır
- Mühendislik süreçlerini daha kapsamlı şekilde ele almaktadır
- Kurumun tüm bileşenleri için bütünlüklü ve iyileştirmeyi değerlendirmeye almaktadır
- Değerlendirmeler daha verimli ve etkin, iyileştirmeler ise birden fazla disiplin üzerinden ve disiplinler arası olabilmektedir.

CMMI'nin kurumsal yaklaşımıyla dolaylı faydalar da sağlanmaktadır:

- Teklif edilen performans, maliyet ve zaman planının gerçekleşmesi
- Proje etkinliklerine tanımlanan tüm paydaşların katılımı
- Rekabetçi ürün ve hizmetler sunulması
- İşletme, iş dünyası ve mühendislik bakış açılarını bir araya getirmesi
- Sistem ve yazılım üretiminde bütünlük ve iyileştirilen ortak süreçlerin kullanımı
- Proje yönetiminde proaktif yöntemlerin kullanımını
- Ortak süreçlerin projeler arasında ekip üyelerinin yer değiştikliğine olanak tanınması
- İş dünyası ile gelen değişikliklere uyum sağlayabilen süreçlerle çalışılması
- Eğitimler ve deneyim kazanma için öngörülen süreçler ve maliyetler azalması, kaynak kullanımının daha verimli olması
- CMMI seviye 3'ün ISO 9001:2000 dengi olması.

CMMI ve ISO Sinerjisi

Bilişim teknolojisi gibi kendini hızla yeniyen bir alanda kurumsal ve kaliteye yönelik yaklaşımların aynı kalması düşünelemez. Günümüzde yeni başlangıç yapan bir yazılım firması kurumsal olarak ISO 9001:2000 kalite sistemi ile, süreç tanımlarını yapmış olarak iş ortamına atılırken insan kaynaklarının eğitiminde, bilgi birikiminde ve deneyiminde ISO anlayışı, CMM/CMMI kavramları, kurumsal kültür yaklaşımı bulunuyor. Üstelik başlangıç döneminde bu kalite sistemlerini hedef koyan firmalar için çalışan sayısının başlangıçta çok yüksek olmaması sonucu, değişim ve iyileştirme için ayrılacak kaynakların düşük olacağı, tanımlama ve yaygınlaştırma aşamasının oldukça kolay gerçekleşeceği açık. CMMI

uygulanmasında küçük ölçekli kurum yaklaşımı üzerinde pilot projelerle çalışmalar sürüyor⁽³⁾.

Artık kalite sistemleri ciltlerce yazılmış el kitaplarından uzaklaşarak yönlendirici bilgi kaynakları şeklinde intranet-web sayfalarında yaşayan kaynaklar şeklinde yerini alıyor. Yazılım projelerinin yaşam döngüsü süreleri ve işgücü gereksinimleri nasıl kullanılan teknolojiler ve biraraya gelen deneyimler sayesinde değişim gösterdi ve aşağıya çekilebildiyse, ISO 9001:2000 ve CMMI gibi kalite sistemlerinin kurulması ve kurumsallaşması için gerekli işgücü ve süreler için de aynı durum geçerli. En olumlu gelişme ise kurumsal kalite sistemleri ve yazılım kalite yaklaşımlarının sinerjisinin ön plana çıkıyor olması⁽⁴⁾. Bu sinerji ortamına geçişte süreç odaklı ISO 9001:2000 sistemi ile kurumsal süreçlere önem veren CMMI yaklaşımının rolü çokönemli. Söz konusu sinerji ile yazılım kalite sistemi kendi başına, ulaşılması zor bir ada olmaktan çıkıp, kurum süreçleri ile bütünlüğe için tanımlama, uygulama ve yaygınlaştırma aşamalarında katılım daha güçlü, kabul görme ve benimsenme süresi daha kolay oluyor.

Sistemleri benimseyerek bilişimci yeteneğimizi günlük işimize yansıtmak, bilişim teknolojileri kadar kurumsal ve proje odaklı süreçlerden faydalanarak yazılım geliştirmeyi hedeflemek zorunluluk. Yoksa ürünün tadı eksik kalır, yaparı da kullanarı da mutlu etmez.....

(1): <http://www.sei.cmu.edu/cmm/>

(2): <http://www.sei.cmu.edu/cmmi/>

(3): Sandra Cepeda, Mary Jo Staley, SuZ Garcia, Gene Miluk, "Workshop on Applying CMMI in small Business Settings", 2004 Carnegie Mellon University.

(4): Boris Mutafulija, Harvey Stromberg; "Exploring CMMI-ISO 9001:2000 Synergy when Developing a Process Improvement Strategy" 2003 BearingPoint, Inc. & Hughes Network Systems.

(*): Anektodunu çok sevdiğim bir büyüğümünden (Necdet BETİL) dinlemiştim, aktarımda hata olabilir.

(**): SEI'nin sponsorluğu Amerikan Savunma Dairesi (DoD), işletimi Carnegie Mellon Üniversitesi'ndir

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ (BT) YÖNETİM STRATEJİLERİ

Kritik bilgilerin bulunduğu sistemlerin performansı, güvenliği ve anlık kesintilerin getireceği büyük problemler, şirketlerde BT yönetiminin belirli politika ve prosedürleri içeren stratejilere sahip olmasını gerektirmektedir.

Teknolojinin önemli olduğu büyük ölçekli şirketlerin birçoğunda BT yapılanması birbirinden kopuk vaziyettedir. Bu şirketlerde BT organizasyon yapısı ve stratejileri, şirketin kuruluşundaki yapıdan fazla farklılık göstermemektedir. Oysa hızla gelişen teknolojiye BT yapılanmasını ve stratejiyi, organizasyon ihtiyacı, kaynakların kapasitesi ve iç politikalar belirlemektedir.

BT Yönetiminin Tanımlanması

BT yönetimi, kuruluşun işlerinde teknolojilerin kontrolünün sürekli olması, bakım ve yeni uyarlamaların nasıl yapıldığını belirten güvenli prosedürlerden oluşmaktadır. Kuruluş içerisinde kullanılan teknolojiye göre BT yönetiminin sağlıklı olması için araçlara (donanım ve yazılım) ve fıkirlere (strateji, politika ve prosedürler) ihtiyaç vardır. BT yönetim metodları ve mekanizmalarını, kuruluş organizasyonunun işlevi içindeki teknik ihtiyaçlar, parasal kaynaklar ve teknoloji yönetiminin yapılması için oluşturulan stratejik iş fonksiyonları belirlemektedir.

BT Yönetiminin Temel Faktörleri

Varlık Yönetimi: Varolan ve kullanılan donanım ve yazılımın izlenmesini sağlamaktır.

Değişiklik Yönetimi: Sistemlerde yapılacak değişikliklerin güvenli ve sistemlerin yapısına uyumlu olacak şekilde yapılmasıdır.

Beklenmedik Durum Planları: Sistemlerin herhangi bir nedenle kısmen veya tamamen çalışamaz duruma geleceği düşünülerek verileri ve yazılımları güvence altına almaktır.

Son-Kullanıcı Desteği: Kurum içerisinde uygulamaları kullanan son kullanıcıya yardımcı olmak ve sorunlarını çözmektir.

Güvenlik Yönetimi: Sistemler üzerinde bulunan işlerin, (veri kaybı, virüs veya herhangi biri tarafından zarar verilmesi ihtimallerine karşı) güvenlik önlemlerinin alınmasıdır.

Yazılım Lisans Kontrolü: Yazılımların lisanslarını kontrol etmek ve lisans politikaları geliştirmektir.

Sistemlerin İdaresi: Kullanıcı bilgileri, uygun erişimler, ihtiyaç duyulan seviyeler ve bellek kapasitelerinin yönetilmesidir.

Sistemlerin Yönetimi: Donanım ve yazılım konfigürasyonlarından beklenen performansın elde edilmesini sağlamak ve performansın sürekliliği için yönetim dökümantasyonlarının oluşturulmasıdır.

Teknoloji Standartlarının Yönetimi: Sistemlerin güvenilirliğini ve uygulanabilirliğini yönetmek için düşük maliyet desteği ile standartlar oluşturmaktır.

Virüs Koruma: Virüs ataklarının yol açabileceği hasarlara karşı server ve desktop bilgisayarların korunması.

BT Yapıları

BT yönetim stratejileri BT organizasyonlarının kendi yapıları içerisinde geliştirilmelidir. Bu da çeşitli yöntemlerle organize edilebilir. Geleneksel BT yapıları; merkezleşmiş (teknoloji fonksiyonlarının tümünün rapor edilerek yönetilmesi), insan merkezci (teknolojik sorumluluklar çoklu raporlama şeklindedir), dış kaynaklı (BT yönetim sorumlulukları dış servisler tarafından yapılmaktadır), karışıktır (üçünün kombinasyonu). Bu yapılar, sistemlerin yönetim sorumluluklarını belirler ve aynı zamanda otorite ve mülkiyet açısından çelişkili ve karışık potansiyel yaratır.

Yönetim Desteği

BT planları ve prosedürleri için yeterli yönetim desteğine sahip misiniz? Sistem yönetim prosedürleri için sistemin erişilebilirliği ve kullanılabilirliği önemli bir etkidir. Bazen son-kullanıcının bağımsızlığını ve etkisini kısıtlamak yönetim desteği olmadan yapılamaz. Özellikle alt yapıda önemli kararların alınmasında yönetimin desteği alınmalıdır.

BT Yönetim Riskleri

BT Yönetim Politikaları geliştirmek gerektiği durumlarda, efektif proses ve prosedürler için sık sık en iyi çözümlere başvurulur. Aşağıdaki durumlarda BT riskleri oluşur;

- Yönetim maliyetlerinin yükselmeye başlaması
- Sistemin kullanımı ve erişimi üzerindeki kısıtlayıcı kontroller,
- Sistemi verimli kılmak için müdahale isteği
- Teknik personelin BT yönetim yönergelerinden geri kalmış olması
- Zorunlu BT yönetim yönergelerinden yoksun kalınması
- Uyarlama planları, standartlar ya da kontrol için prosedürler olmayışı

BT Yönetim Programı Uyarlanması ve Planı Ne Olmalı ?

Adım Bir - Hazırlığı Değerlendirme : Derecelendirilmiş ilişkili raporlar dikkate alındı mı? BT itibarı ve yönetim desteği, sistem yönetim stratejileri içerisinde önemli bir faktör olmalı.

Adım İki - Tanımlanmış Hedefler- BT yönetim programında başaracağınız veya sonuçlandıracağınız ne ?

Adım Üç - Tanımlanmış Teknik İhtiyaçlar: Operasyonel hedefler ile teknik ihtiyaçların BT yönetim uygulamaları içerisinde yeri ne olacak ?

Adım Dört - İç Kapasiteyi Değerlendirme: Yönetim programınızı uyarlamak için araçlara, kaynaklara ve yeterli bilgiye sahip misiniz?

Adım Beş - Yönetim Programını Geliştirme: Geliştirilen ve dökümanite edilen BT yönetim programınız ve elde edilen yazılım/donanım araçlarınız, yönetim objelerinizi oluşturmak için ihtiyaç duyulan etmenlerdir.

Adım Altı - Test Yönetim Programı: Otomatik süreçleri ve/veya yeni operasyonel prosedürleri, BT yönetim programının bir parçası gibi düşünmelisiniz.

Adım Yedi - Son-Kullanıcı İletişimi&Yönetim: Eğitim ve bütün BT yönetim planları için süreçler ve prosedürleri oluşturulmalıdır.

Adım Sekiz - Uyarlama ve İzleme: Uyarlama ve etkilerin, sürekli izlenmesini BT yönetim programı içerisinde koymalısınız.

V.Nabiyev: Bugün yaygın olarak kullanılan robot kelimesi ilk defa 1921 yılında Çek yazar Karel Çapek tarafından Rossum'un Evrensel Robotları^[2] (Rossum's Universal Robots) adlı eserinde bir oyunun anlatımında kullanılmıştır. Oyunda, Rossum ve oğlu topluma hizmet etmek için robot olarak isimlendirdikleri insan görümlü yaratıklar oluşturmaktadır. Günümüzdeyse genel kabul gören robot tanımı, parçaları, alet veya özel düzenleri programlanabilir şekilde hareket ettirmek üzere tasarlanmış çok fonksiyonlu bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Robot söylediğiniz gibi, verilen birkaç alternatiften birini seçmektedir. Fakat bu seçimini gerçekleştirdiğinde akıllıca karar verebilmelidir. Bir anlamda zeki otomat terimini kullanabiliriz. Aslında yapı itibarıyla robotlar yapay zekadan önce doğmuştur. Hatırlayalım, satranç oynayan Mekanik Türk veya ötücü kuş geçen yüzyıllarda yapılan mekanik araçlardır. Günümüzün robotu, işlevselliğiyle sanayi ve hizmet robotları olarak ikiye ayrılabilir. Sanayi robotlar, tümüyle makineleşmiş ve otomatikleşmiş büyük atölyelerde olduğu kadar, küçük ve orta çaplı işletmelerde de, tehlikeli, zor ve sürekli tekrarı gereken işlerin yapılmasını sağlar: Parçaların taşınması, aktarılması, imalat ve montaja hazır hale gelmesi; birleştirme veya elektrik kaynağı, elektromekanik bileşenlerin montajı, tabancayla boyama, lazerle veya çok yüksek basınçlı bir sıvı püskürterek kesme gibi... Yapay zekayla donatılmış olan hizmet robotlarıysa meyve bahçelerinde meyve toplama, ormanlık alanları çalı çırpıdan temizleme, tren ve metro peronlarının süpürülmesi, kömür çıkarma, deniz altından geçen petrol boru hatlarını tamir etme, kaynak yapma, Atlas Okyanusunun derinliklerinde Titanik'in enkazını arama, hatta kazaya uğramış bir nükleer santralin reaktör kalbine müdahale etme, uzayda yörüngedeki bir uydunun antenini onarma, çeşitli malzeme depolarında, hatta hapishanelerde bekçilik etme gibi görevleri üstlenmektedir. Aynı zamanda özürllülere yardım etme, hassas bir göz veya kalp ameliyatında cerrahın çok dikkat gerektiren hareketlerini onun adına gerçekleştirmek, ev

kadınının işlerinde yardımcı olma (akıllı süpürge) gibi işler de imalat alanına yönelik olmayan, hizmet robotbilimi ilgi alanlarına girer.

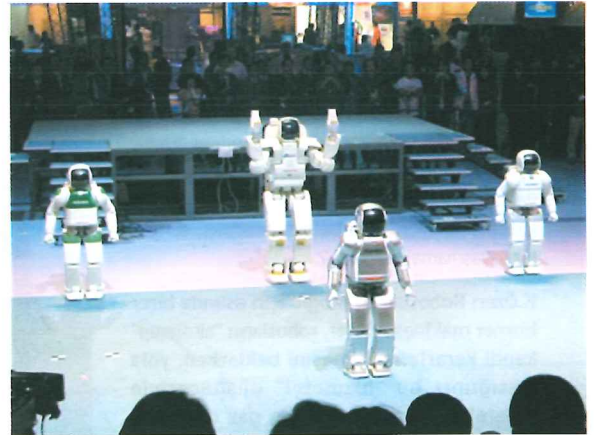
K.Özer: Kendi kendine karar alıp bunu kendi birikimine/dağarcığına katacak robotları ne zaman görebileceğiz sizce.

V. Nabiyev: Bu konuda kötümserim. Kendi kendine şimdi de karar alan bir robot yaratmak mümkün. Karşısındaki kişinin eylemlerini değerlendirerek silahını ateşleyen bir robot yaratmak günümüzde çok zor değil. Önemli olan, bu kararların akıllıca ve anlam alanının geniş olması ayrıca robotun kendisinin güvenliğinin bulunmasıdır.. Aslında robotların yaşlılar için düşünülen bir ürün olduğunu söyleyebiliriz. Yani günümüzün gençleri yaşlanıp yalnız kaldığında herhalde bu ürünleri yeterince değerlendirip alacaklardır.

K.Özer: Robot yapımında karşılaşılan zorluklar nelerdir?

V.Nabiyev: Soruyu belki açmakta fayda var. Robotbilim, mekatronik dediğimiz mekanik, elektronik ve bilişim alanlarının tümünü kapsamaktadır. Ayrıca kendisinin karar verebilmesi için yapay zekayla donatılması gerekir. Eğer mekanik açıdan bakılırsa serbestlik derecesinin artırılması, dengenin korunması, en azından insanda var olan iki yüzden fazla kemiğin eklem bağlantılarının işlevselliğinin aktarılması gerekir. Burada dikkat edilmesi gereken bir konu genellikle insanoğlunun kendine benzeyen yapay makinelerle daha meraklı olmasıdır. Yani robot, iki ayağı üzerinde yürüyecek, tokalaşacak, konuşacak, gülecek vb. Elektrik kısmına gelince, çok önemli bir soruyla karşılaşıyoruz: Güç kaynağı. Örneğin, Türkiye'de de "konuk olan" Asimo aldığı enerjiyle

yalnız otuz dakika ayakta kalabilmektedir. 3 km/saat hızla hareket eden Asimo üstelik insandan iki kez daha yavaş yürüyor. Robotların yapay zekayla donatılması ise günümüz araştırmaların en önemli problemidir. Bir robot, gördüğünü akıllıca algılamalı, yüzü, nesneleri tanımalı, doğal dili ve konuşmayı anlamalıdır. Ayrıca belli bir alanda uzmanlaşmalı ve mantıksal karar mekanizması olmalıdır. Daha doğrusu mantıksız kararları da mantıklı biçimde alabilmelidir. Günümüzün konuşan ve tanıyan en iyi robotları bu anlamda yalnız 3-4 yaşındaki çocuk zekası seviyesindedir... Robotların insan hareketlerini taklit etmesi pratik olarak mümkün olsa da gerçek bir aşkın, nefretin veya üzüntünün programlanarak robota geçirilmesi olanaksızdır. Fakat küreselleşen dünyamızdaki son olaylar, herhalde robotların insanlaştığını değil, biz insanların robotlaştığını tezini güçlendirmektedir.

Honda'nın robotları Önde ASIMOnun son versiyonu. Arkada eski versiyonlar (kaynak pc.watch.impress.co.jp).

K.Özer: Bugün dünyada yazılımı en gelişmiş robotlar nelerdir?

V.Nabiyev: Yazılımı gelişmiş dediğimizde burada konuya açıklık getirmek gerekir. Sanayi mi yoksa 37

Robotlar: Gerçek mi, Yoksa Bilimkurgu mu?

Doç.Dr. Vasif V. NABIYEV

"Yapay zeka: Problemler, Yöntemler, Algoritmalar"

kitabının yazarı Doç.Dr. Vasif V. NABIYEV^[1] robotlar üzerine e-söyleşi

Öte yandan, kahvaltımızı hazırlayan, çamaşırlarımızı yıkayan, odayı süpüren, bizimle satranç ve futbol oynayan bir robotumuz olduğunu varsayalım.

Üstelik bu robot teoremler ispatlasın, arabalar tasarlasın, buluşlar yapsın. Peki bu durumda hayat çok sıkıcı olmaz mı?

K.Özer: Sanırım son zamanlarda genetik alanında ve bilişimde yaşanan yenilikler son yüzyılın popüler konusu olan robotları biraz kenara itti. Ayrıca yapay zekanın umulandan daha yavaş ilerliyor olması da bu durumun tuzu biberi oldu (hala kahvaltımızı hazırlayacak bir robot yok ortada). Sizce robotlar bugün biraz gündemden düştüler mi?

V. Nabyev: Robotların gündemden düştüğü pek söylenemez. Genetik mühendisliğinin gelişimi aslında yapay zekanın gelişmesiyle bir paralellik gösterir. Henüz kanser, şeker, genetik hastalıklar dahil birçok hastalığın şifresi çözülmemiş değil. Fakat bu hastalıkların yaşı ve bunlarla ilgili araştırmalar yapay zeka problemlerine nazaran daha eskilere dayanır. Bilim, düşüncenin çözülmesine, biyo-işlemcilere, dolayısıyla biyoteknolojiye doğru gidiyor. Robotların daha zeki olmaları yönünde de yavaş da olsa bir ilerleme söz konusu. Düşüncenin "okunmasıyla" ilgili son deneyi hatırlayalım. Deneyde, maymunun beynine yerleştirilen elektrotlar yardımıyla sinir sistemindeki sinyaller, radyo verici yoluyla bilgisayara gönderilerek, maymunun içerisinde yiyecek olan kafesin kapısını açması sağlanmıştı. Aslında robot

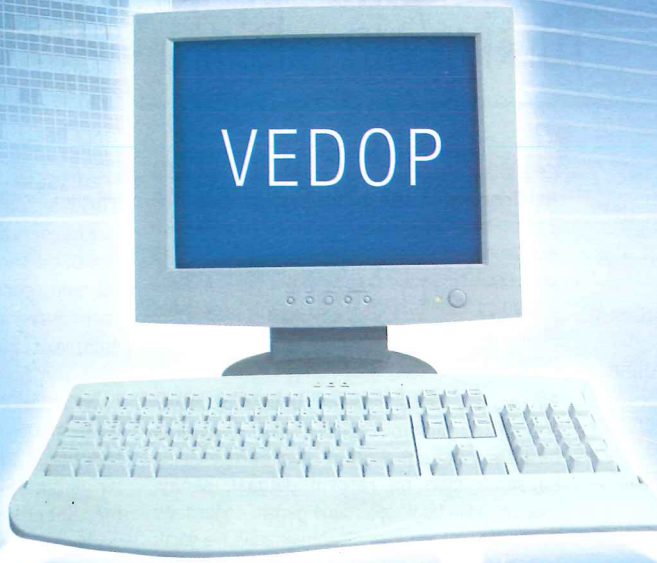
deyince, hareket edebilen bir otomatik aygıt düşünülür. Oysa bu makinenin beyni daha önemlidir. Yapay zeka alanına da giren görüntü, ses tanıma, doğal dili anlama, uzman sistemler bir gelişim içerisindedir. Örneğin, her gün 3 milyar iletişimi kontrol altında tutan ECHELON sistemi aslında bir "güvenlik bilgisi" toplayan robottur. Bir robota havayla ilgili bir soru sorulduğunda, robot bu soruya kablolu internet bağlantısı yardımıyla web'de ilgili sayfalarda arama yaparak mantıklı bir cevap verdiğinde bunu makinenin zeki davranışı olarak kabul edebiliriz. Burada bir de akıllı robotlarla ilgili çalışmaların bir çoğunun askeri amaçlı olduğu ve bu nedenle çalışmaların önemli bir bölümünün gizli tutulduğu unutulmamalı. Öte yandan, kahvaltımızı hazırlayan, çamaşırlarımızı yıkayan, odayı süpüren, bizimle satranç ve futbol oynayan bir robotumuz olduğunu varsayalım. Üstelik bu robot teoremler ispatlasın, arabalar tasarlasın, buluşlar yapsın. Peki bu durumda hayat çok sıkıcı olmaz mı? Ayrıca buna gerek var mı?

K.Özer: Verilen işi otomatik olarak yapan ve birkaç alternatiften birini seçebilen bir makine bir robot mudur? Ya da şöyle soralım, neye robot denir?

Veritabanında Sybase Gücü

Türkiye’de ekonominin kayıt altına alınmasında önemli bir adım olarak gösterilen VEDOP’un (Vergi Dairesi Otomasyon Projesi) arkasında Sybase teknolojisi var.

Tüm vergi dairelerinin tek bir otomasyon sistemine dahil edilmesini hedefleyen VEDOP, bugün Türkiye’nin 81 ilinde 299 vergi dairesinde 19.000 kullanıcı tarafından uygulanıyor.

Sybase teknolojisi, Gelirler Genel Müdürlüğü’nün 1,5 terabyte’lık merkezi veritabanını destekliyor.

E-beyannameden İnternet Vergi Dairesi’ne, pek çok hizmet, Sybase teknolojisinden güç alıyor.

VEDOP projesi, ABD’de düzenlenen 2003 Computerworld Honors Ödülleri’nde “Devlet Uygulamaları Alanında Büyük Ödül”e hak kazandı. Ayrıca, 2002 CeBIT-Eurasia Bilişim’de TÜSIAD tarafından “Devletten Bireye” kategorisinde büyük ödüle layık görüldü.

Sybase Yazılım Ürünleri ve Bilişim Hizmetleri Ltd. Şti.

Karanfil Cad. 4. Aralık No: 4
34330 Levent - İSTANBUL
Telefon: (212) 325 41 14 pbx
Faks: (212) 325 41 19

Abidin Daver Sok. No: 3/8-11
06680 Çankaya - ANKARA
Telefon: (312) 440 66 67 pbx
Faks: (312) 440 91 55

SYBASE®

Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Türkiye'nin gelişimi

Prof. Dr. Ziya SELÇUK

Öğretmen yetiştirme, ders kitapları, öğretim materyalleri, e-portal ihtiyacı, öğretimsel yazılım desteği, okulların fiziksel şartları ve benzeri daha birçok değişken ezberci ve niteliksiz eğitimi tetiklemektedir.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı olarak ilköğretim ve orta öğretim programlarını yenilemeye başlamış bulunuyoruz. Neden bir yenilemeye ihtiyaç duyuldu? Hemen hepimiz Türk Eğitim Sistemi'nin ezberci, günlük hayattan kopuk ve öğretmen merkezli olduğuna dair yüzlerce şikayet duymuşuzdur. Bu şikayetlere çözüm olarak çok sayıda proje geliştirilmiş ancak istenilen netice alınamamıştır. Bunun temel sebebi, geliştirilen projelerin yetersizliği değil, hayatiyet kazanabilecekleri bir eğitim alt yapısının bulunmamasıdır. Geliştirilen her yeni proje, ekonomiye ve demokrasiye duysarsız. eğitim sistemiyle doku uyumsuzluğu yaşamış ve bu yüzden başarılı olamamıştır. Mesele yalnızca öğretim programlarıyla da sınırlı değildir. Elbette yalnızca öğretim programlarını değiştirmek yaşanan sorunları çözmede yeterli olmayacaktır. Öğretmen yetiştirme, ders kitapları, öğretim materyalleri, e-portal ihtiyacı, öğretimsel yazılım desteği, okulların fiziksel şartları ve benzeri daha birçok

değişken ezberci ve niteliksiz eğitimi tetiklemektedir. İşte bu nedenle, genelde Milli Eğitim Bakanlığı olarak, özelde Talim ve Terbiye Kurulu olarak sistemin kritik öğelerinin tümünü senkronize bir şekilde projelendirmiş bulunuyoruz.. Sizlere şu anda takdimini yaptığımız bu çalışma, Milli Eğitim ana projemizin sadece öğretim programlarıyla ilgili olan bir alt projesidir.

Bilindiği gibi, hemen hemen gelişmiş tüm ülkeler son birkaç yıldır bir eğitim reformu girişimi başlatmış bulunmaktadır. Son derece geniş kapsamlı olan bu reform dalgası, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişin doğurduğu bir zorunluluktan kaynaklanmaktadır. Ne yazık ki geçtiğimiz on yıllarda, bilhassa İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, dünyada gerçekleştirilmiş olan eğitim reformlarının hemen hepsini ülke olarak görmezlikten gelmiş vaziyetteyiz. Bunun doğal bir sonucu olarak, dünyayla entegre olamamış, eğitim-üretim bağlantısını kuramamış, milli ve evrensel hassasiyetlere duyarlı olmayan, üzerindeki fonksiyonlarını icra edemeyen bir eğitim sistemi ortaya çıkmıştır. Günümüzde yaşanan küreselleşmenin baskısı, sistemin yetersizliğini iyice açığa çıkarmaktadır. Küreselleşme bugün milli ve yerel olan her şeyi tehdit eder hale gelmiştir. 50 yıl sonra milli kültürlerin, yerel zenginliklerin güçlü bir şekilde varlığını sürdürebilmesi küresel olanla milli olanın, dengeli konfigürasyonuna bağlıdır. Öğretim kademeleri bir bayrak direğine benzetilecek olursa, bayrak direğinin üst kısmı yüksek öğretim, alt kısımları ise ilk ve orta öğretindir. Yüksek öğretim doğası gereği, küreselleşmenin savrulma alanı içindedir. Bologna Deklerasyonu, mesleklerin mobilizasyonu, öğrenci dolaşımı, uluslararası meslek standartları vb etkenler bunu gerektirmektedir. Ancak, ilköğretim ve orta öğretim, ulusal savunma mekanizmalarının, kültür direnç hatlarının kurulması gereken yerlerdir. Aksi bir durum 20-30 yılda küresel olanın milli olanı yok etmesine

sebeptir. Bunun önüne geçmede Atatürk'ün, Türkiye Cumhuriyeti projesini kurgularken uyguladığı strateji, yol gösterici olacaktır. Bilindiği gibi O, dil, tarih, coğrafya ve sanatı milli zemine oturtmuş; bununla birlikte, bilim zihniyetini temsil eden "muasır medeniyet"i, ülkenin vizyonu haline getirmek suretiyle de ulusaldan evrensel ilkesini izlemiştir. Bu iddiayı sürdürebilmek için, gelecek on yıllardaki eğilimleri iyi okumak ve özgün bir insan modeli tasavvur etmek zorundayız. Bu tasavvurun eğitim felsefesi temelini oluşturarak bir an önce eylem planına geçmek vazgeçilmez bir önceliktir. Öğretim programlarının yenileştirilmesiyle ilgili bu çalışma, söz konusu önceliğin bir yansımasıdır.

Bu çalışmaya başlarken bazı ilkelerle yola çıktık. Bunlar;

1. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda Atatürk'ün çizdiği vizyonu esas almak,
2. Dünyadaki gelişmeleri dikkate almak,
3. AB normlarını gözden geçirmek,
4. Anayasal ve yasal çerçevede öngörülen insan yetiştirme modelini dikkate almak,
5. Bilim zihniyetini yapılan çalışmaların merkezine oturtmak,
6. Katılımcı bir yaklaşım izlemek,
7. Uygulamaların görüşlerini öne çıkarmaktır.

Program geliştirme çalışmalarına başlamadan önce, eğitim sistemi bir bütün olarak ele alınmış ve "nasıl bir insan modeli?" sorusu yukarıda belirtilen ilkeler çerçevesinde cevaplandırılmaya çalışılmıştır. Bunun için, anayasa, yasalar, kalkınma planları, şuralar, akademik tezler, araştırmalar vb. kaynaklar gözden geçirilmiştir. 12 yıllık zorunlu eğitim vizyonuyla hareket edilerek öğretim

TURKTICARET.Net Anadolu'ya yayılıyor!

TURKTICARET.net

www.turkticaret.net | info@turkticaret.net

Bursa Genel Merkez : Sakarya Caddesi No 115 Altıparmak - Bursa
Tel : 0 224 224 86 40
Fax : 0 224 224 95 20

Bursa Destek ve Operasyon Merkezi: Bahar Mah. Ulubatlı Hasan Bulvarı Falcon Merkezi No:66/9 Bursa
Tel : 0 224 256 27 02
Fax : 0 224 256 27 56

İzmir Ofis:

Ali Çetinkaya Bulvarı
9/5 Alsancak -İzmir
Tel : 0 232 463 63 01
Fax : 0 232 463 08 53

Adana Ofis:

Cevat Yurdakul Caddesi Sular
Plaza İş Merkezi 65/27 Adana
Tel : 0 322 453 53 80
Fax : 0 322 453 54 90

Konya Ofis:

Sultanşah Cd. Darülsifa Sok.
Aktif İş Merkezi 7/501 Konya
Tel : 0 332 353 85 45
Fax : 0 332 350 08 74

İstanbul Ofis :

Nispetiye Caddesi Safir
Apt. 9/ 5 Levent - İstanbul
Tel : 0 212 325 85 48
Fax : 0 212 325 85 49

Ankara Ofis:

Cinnah Caddesi 43/17
Çankaya -Ankara
Tel : 0 312 440 36 00
Fax : 0 312 440 02 20

Kocaeli Ofis:

Körfez mah.Rafet Karaca Sok. Eren
Apt.A Blok Kat :3 D:6 İzmit/KOCAELİ
Tel : 0 262 323 88 83
Fax : 0 262 324 06 60

TBD Eskişehir Şubesi Gençlik Çalışma Grubu

Türkiye Bilişim Derneği bünyesinde kurulmuş olan TBD Eskişehir Şubesi Gençlik Çalışma Grubu'nda, Osmangazi ve Anadolu Üniversitelerinde bilişim konusunda eğitim almakta olan ya da bilişime ilgi duyan öğrenciler görev almaktadır. 2005 yılı Ocak ayında faaliyetlerine başlayan grup, TBD Eskişehir Şubesi'nin gençler arasında örgütlenmesini sağlayan bir yapı niteliği taşımaktadır. İstanbul Şubesi'nden sonra bu alanda açılan ikinci gençlik grubu olması nedeniyle misyonu daha da önem kazanmıştır.

Amaçlar

Grubun amaçlarının başında, üyelerinin topluma yararlı bireyler olarak yetişmesine katkıda bulunmak gelir. Grup bu amaç doğrultusunda, üyelerini, kişisel bilgi ve becerilerini toplum yararına kullanmaya yönlendirir. Bu kişisel gelişim sürecinin dışında, öğrencilere iş hayatında çok katkı sağlayacak liderlik, takım ruhu gibi birçok özellik kazandırır. Ayrıca, bilişim sektörünün önde gelen isimleri ve üniversitede bölümünde uzmanlaşmış kişilerle tanışma ve onların tecrübelerinden faydalanma fırsatı sunar.

Dernek bünyesinde kurulacak laboratuvarlar ile teknik bilgileri pratiğe dökme olanağı sağlanacak ve belli bir proje çerçevesinde çalışmalar sürdürülecektir. Bu çalışmalarda kendi alanlarında uzman eğitimciler üyelerine yardımcı olacak, çeşitli hızlandırılmış eğitimlerle öğrencilere gerekli teknik destek sağlanacaktır. Yeterli donanımına sahip olan üyeler ise çeşitli panel ve konferanslar ile bilgilerini diğer öğrencilerle paylaşma şansına sahip olacaktır.

Tüm bu teknik ve akademik getirilerin yanında, üyeler kendilerini sosyal anlamda da geliştirmektedirler. Dernek etkinliklerinde birçok aşamada görev alarak özgüvenlerini arttıran öğrenciler, çeşitli mevki ve kademeden insanlarla tanışarak vizyonlarını da genişletmektedirler. TBD Eskişehir Şubesi Gençlik Çalışma Grubu'nun en önemli hedeflerinden biri de insanlar arası bu etkileşimi uluslararası platforma taşımaktır. Grup, bu doğrultuda, Avrupa'nın önde gelen üniversitelerinin öğrenci klupleriyle bağlantıya geçerek onları ilimizde ağırlamayı ve yeni arkadaşlık köprüleri kurmayı amaçlamaktadır.

Projeler

TBD Eskişehir Şubesi Gençlik Çalışma Grubu'nun ilk projesi, il çapında bilişime ilgi duyan herkesin katılma şansına sahip olacağı bir tanıtım etkinliği olacaktır. Bu etkinlikle, TBD Eskişehir Şubesi Gençlik Çalışma Grubu, hem konseptini ve projelerini tanıtma fırsatını bulacak, hem de bu doğrultuda çalışabilecek bilişimseverlere yol gösterecektir. Böylece faaliyetler belli bir zümrenin dışına çıkıp, halk ile etkileşim içinde olan bir platforma taşınacaktır.

Tanıtım etkinliğinden sonraki proje, başta köy okulları olmak üzere, bilişimin yeterince tanınmadığı yerlerde çeşitli eğitimler vermektir. Bu eğitimlerde Çalışma Grubu üyelerinden başka çeşitli kurumlarda çalışmakta olan uzman eğitimcilerden de yardım alınması hedeflenmektedir. Bu organizasyonlarda bilişim hakkında bilgi verilirken aynı zamanda bilgisayar üzerinde uygulamalı teknik eğitimler de sunulacaktır. Bilişim konusunda yeterli donanımına sahip olmayan kurumlara bu konuda da destek verilmeye çalışılacaktır. Bu eğitim projesi sadece bilişimin ulaşamadığı uca köşelerde değil, aynı zamanda şehirdeki lise ve dengi okullarda da uygulanmak istenmektedir. Buradaki amaç ise köy okulları projesinden farklı olarak bilişim konusunda belli birikim ve ilgiye sahip kişileri, kendilerini geliştirmeye ve bu birikimlerini kullanmaya teşvik etmektir.

Grup aynı zamanda TBD Eskişehir Şubesi'nin diğer organizasyonlarında da yer alarak gelecek için önemli tecrübeler edinecek ve geleceğin yöneticileri olarak çalışmalara şimdiden katkıda bulunacaklardır.

10-12 Haziran 2005 tarihleri arasında şehrimizde düzenlenecek olan BİLTEK 2005 Uluslararası Bilişim Kongresi bu bağlamda Çalışma Grubu üyeleri için önemli bir fırsat niteliği taşımaktadır. Bu organizasyona gerek yurtiçi, gerekse yurtdışından büyük katılım beklenmektedir. Özellikle yurtdışından gelecek gençlik gruplarının ağırlanması bizzat TBD Eskişehir Şubesi Yönetim Kurulu koordinasyonunda, TBD Eskişehir Şubesi Gençlik Çalışma Grubu'nun sorumluluğuna verilmiştir. Böylece gençler arasında önemli dostluk köprüleri kurulurken, Türkiye Bilişim Derneği olarak toplumsal sosyal sorumluluk alanında kültürlerarası buluşma da sağlanmış olacaktır. Tüm bu çalışmalar aynı zamanda TBD'nin gençlere ve onların çalışmalarına verdiği önemi göstermektedir.

Tüm bu hedef ve beklentilerle kurulan TBD Eskişehir Gençlik Çalışma Grubu, bilişimin Eskişehir başta olmak üzere tüm yurttaki hak ettiği konuma gelmesi için elinden geleni yapmaya hazırdır. Grup, gençliğin verdiği dinamizm ve TBD gibi köklü bir kurumun desteğiyle çalışmalarını sürdürecektir.

10 yıl sonra çocuklarımızın gözüne vicdan rahatlığıyla bakabilmek için
var gücümüzle meslek haysiyetimizin gerektirdiği gayreti göstermek zorundayız.

kademeleri bütünsel olarak yapılandırılmıştır. Bu amaçla aşağıda belirtilen iş ve işlemler gerçekleştirilmiştir.

1. Dokuz ülkenin eğitim sistemi ve programları gözden geçirilmiştir.
2. PISA, TIMMS, PIRLS vb uluslar arası araştırmalar sonuçları itibarıyla değerlendirilmiştir.
3. 114 akademik tez incelenmiş ve programlar hazırlanırken bulgularından yararlanılmıştır.
4. 37 sivil toplum kuruluşu Başkent Öğretmenevi'ne davet edilerek programlar hakkındaki görüşleri paylaşılmıştır.
5. 25 sivil toplum kuruluşuna resmi yazı yazılarak görüşleri istenmiştir.
6. Toplam 2133 öğretmenin görüşleri programların çeşitli aşamalarında dikkate alınmıştır.
7. Programlar hazırlanırken 697 müfettişin görüşleri programa yansıtılmıştır.
8. 9192 velinin çeşitli programlara ilişkin görüşlerinden yararlanılmıştır.
9. Programlar hazırlanırken öğrencilerin görüşlerine de başvurulmuş ve 26304 öğrencinin görüşleri dikkate alınmıştır.

Bu çalışmanın getirdiği yenilikler ana başlıklarıyla aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. 1940'lerden beri ilk kez Milli Eğitim müfredatı uluslararası mukayese yapılarak bütünsel olarak ele alınmıştır.
2. Katı davranışçı program anlayışından kognitif ve yapılandırıcı (konstruktif) bir yaklaşıma geçilmiştir.
3. Okul öncesi, ilköğretim ile genel orta öğretim ve meslekî orta öğretim, bir amaç birliği içinde yeniden tasarlanmıştır.
4. Sadece öğretim yerine, insanımızın eğitimi de kapsamlı olarak ele alınmıştır.
5. İlkokul ve orta okul mantığına göre düzenlenmiş olan parçalı program anlayışı

yerine, programlar sekiz yıllık kesintisiz eğitime uygun hâle getirilmiştir.

6. Dünya ile entegrasyon ve AB standartları dikkate alınmıştır.
7. Programlar hazırlanmadan önce insan yetiştirme modelimizin felsefî temeli oluşturulmuştur.
8. Oluşturulan felsefenin bir sonucu olarak tüm dersler için yedi ortak beceri saptanmıştır.
9. Her bir dersin 12 yıllık ilk ve orta öğretim için kavram analizleri yapılmıştır.
10. Dersler sınıf seviyelerine göre kavram analizlerine tabi tutulduğu gibi, dersler arası karşılaştırmalar da yapılmış ve tüm dersler birbirleriyle ilişkilendirilmiştir.
11. Spor kültürü ve olimpiik eğitim, sağlık, çevre, rehberlik, kariyer gelişimi, girişimcilik, afet bilinci ve deprem gibi ara disiplinler derslerin içine yerleştirilmiştir.
12. Yüzeysel davranış ifadesi yerine bilgi, beceri, anlayış ve tutumları içerecek şekilde kazanımlar kullanılmıştır.
13. Baskın lineer düşünce yerine, karşılıklı nedensellik ilkesi ve çoklu sebep-çoklu sonuç anlayışı öne çıkarılmıştır.
14. Programlar, etkinliklerle zenginleştirilerek öğretmen merkezli olmaktan, öğrenci merkezli hale getirilmiştir.
15. Çeşitli semboller marifetiyle programa açıklamalar kısmı yerleştirilmiştir.
16. Ölçme değerlendirme anlayışında sonuca dayalı bir anlayış yerine, süreci de değerlendiren bir anlayışa geçilmiştir.
17. Türkçe'ye duyarlılık tüm derslerin ana becerisi haline getirilmiştir.

Bu yeniliklerin dışında yüzlerce konuda farklı yaklaşım ve uygulamalara yer verilmiştir. Elbette müfredatın değişmesi tek başına istenilen amaçların gerçekleşmesi için yeterli değildir. Bundan dolayı, Bakanlığımızda müfredatları destekleyecek başka

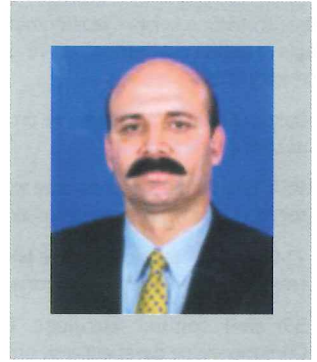
projeler de hayata geçirilmektedir. Bunlardan birkaçını şöyle sıralamak mümkündür;

- Ders kitaplarının uluslararası kitap yazma standartlarına göre yeni bir bakış açısıyla hazırlanması,
- Ders kitaplarının öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitaplarıyla birlikte set olarak başvurusunun yapıma şartının getirilmesi.
- Yapılandırıcı yaklaşım, öğrenme stilleri, çoklu zeka, öğrenci merkezli sunuş stratejileri, otantik ölçme-değerlendirme vb konularda 20 kitapçığın hazırlanıp İnternet ortamında ve kitap olarak öğretmenlerimizin hizmetine sunulması.
- Hizmet-içi eğitimde uzaktan öğretim modellerinin yaygınlaştırılması
- Eğitici çalışmalar, eğitsel kollar ve belirli günler-haftalarla ilgili mevzuatın güncellenmesi ve müfredatla ilişkili hâle getirilmesi.
- İlköğretimin mesleki öğretimle ilişkilendirilmesi
- Ana dersleri destekleyecek öğretim yazılımlarının 2005 yılından itibaren öğrenci ve öğretmenlerimize ücretsiz olarak verilmesi,
- 2005 sonuna kadar internet alt yapısının tamamlanması.
- E-portal hazırlanması ve yüz binlerce sayfa dokümanın hazır hâlede İnternet ortamında sunulması.

Yukarıda yer verilmeyen diğer projeler de düşünüldüğünde Türk Eğitim Sistemi'nde bilgi toplumuna yönelik ciddi bir dönüşümün gerçekleşeceği söylenebilir. Ancak bütün bunların ötesinde ve üzerinde bir şey daha var: O da, siz meslektaşlarımızın katkısı ve gönülden desteğidir. Eğer bu olmazsa, sonuç alabilmek mümkün değildir. 10 yıl sonra çocuklarımızın gözüne vicdan rahatlığıyla bakabilmek için var gücümüzle meslek haysiyetimizin gerektirdiği gayreti göstermek zorundayız. Çabalarımızın yeşermesi ve aydınlık bir yarına birlikte imza atmak dileğiyle.

AB'YE TAM ÜYELİK SÜRECİNDE REKABET HUKUKU ve POLİTİKASININ ROLÜ ve ÖNEMİ

Rekabet Hukuku ve Politikası

Rekabet hukuku, kısaca, teşebbüslerin rekabeti tamamen veya kısmen ortadan kaldırmayı hedefleyen eylem ve işlemlerini yasaklayan kurallar bütünü olarak tanımlanabilir. 100 yılı aşkın bir geçmişe sahip olan rekabet hukuku üç temel yasaklamayı içermektedir. Öncelikle, teşebbüslerin aralarında yaptıkları anlaşmalarla (yazılı ya da sözlü hiçbir şekli kurala bağlı olmaksızın) rekabeti sınırlamaları yasaklanmıştır. Bunların en bilinen örnekleri fiyat ve pazar paylaşım anlaşmalarıdır. İkinci olarak ilgili pazarda belli bir pazar gücüne sahip olan teşebbüslerin, rekabet hukukunun jargonu ile söylersek hakim durumda olan teşebbüslerin, bu durumlarını kötüye kullanmaları, örneğin diğer teşebbüsleri pazar dışına itme yönündeki eylem ve işlemleri, yasaklanmıştır. Rekabet hukukunun üçüncü ayağını, rekabeti önemli ölçüde azaltan birleşme ve devralmaların yasaklanması, bu amaçla kullanılan birleşme/devralmaların kontrolü enstrümanı, oluşturmaktadır.

Bütün bu yasaklar niçin getirilmektedir? Rekabetten ne elde edilmek istenmektedir?

Rekabet;

- Kaynak tahsisini iyileştirmektedir.
- Daha az maliyetle daha fazla üretim yapılmasını sağlamaktadır.

- Teknolojik gelişmeleri teşvik etmektedir.
- Girişimciye yatırım, tüketiciye seçim serbestisi vermektedir.

Fiyat mekanizması, ancak serbest rekabet ortamında kendisinden beklenen faydayı ortaya çıkarabilmektedir. Bu yönüyle rekabet piyasa ekonomisinin merkezinde yer almaktadır. Dolayısıyla rekabetin korunması ve sürdürülmesi ekonomik sistemin korunması ve sürdürülmesi anlamına gelmektedir. Bu noktadan bakılınca, bu işin (rekabetin korunması ve sürdürülmesi işinin) tek başına yukarıda üç başlık altında özetlenen rekabet kurallarının (rekabet hukukunun) uygulanması ile sağlanamayacağı, başka politikalarla desteklenmesi gerektiği kolayca anlaşılabacaktır. Bu nedenle rekabet politikası rekabet hukukuna ilaveten, serbestleşme, özelleştirme, serbest dış ticaret rejimi gibi rekabeti artıran, geliştiren, destekleyen politikaların tümünü kapsamaktadır.

AB'de Rekabet Politikası

Bugünkü adıyla AB 1952 yılında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) olarak kurulmuş ve bunu 1957 yılında kurulan AET takip etmiştir. AET ile başlangıçta kurucu ülkeler arasında bir Gümrük Birliği oluşturulması ve daha sonra da ekonomik ve siyasi birlik oluşturulması hedeflenmiştir. Bu çerçevede AB'nin kuruluşundan başlayarak Rekabet Politikası kilit bir rol oynamıştır. Roma Antlaşmasının 3'üncü maddesinde "Topluluk içinde rekabetin

bozulmamasını temin eden bir sistem" 2'nci maddesinde yer alan amaca ulaşmak için kullanılacak temel bir araç olarak sayılmıştır.

Rekabet politikası AB ülkeleri arasındaki ekonomik birliğin önemli bir ayağıdır. Ekonomik birlik içerisinde üye ülkeler arasındaki ticaretin tamamen serbestleştirilmesi ve tek pazar yaratılması amacına yönelik olarak tüm ticari engellerin kaldırılması öngörülmüştür. Ancak, uygun bir rekabet politikası ile desteklenmedikçe ticaretin önündeki hukuki engellerin kaldırılmasının yetersiz kalacağı düşüncesinden hareketle, teşebbüslerin yaratacağı suni pazara giriş engelleri ve rekabeti bazı teşebbüsler lehine bozan devlet yardımları ile mücadele etmek üzere rekabet politikası geliştirilmiştir.

Roma Antlaşmasının belki de teşebbüsler bakımından doğrudan uygulanan az sayıda hükümlerinden önemli bir kısmını rekabet kuralları oluşturmaktadır. Antlaşmanın 81-89. maddeleri arasında yer alan "Rekabet Kuralları" Başlıklı bölümü AB rekabet politikasının yasal zemini.

Özetle denilebilir ki, rekabet politikası AB'nin, önce 6, sonra sırasıyla 9, 12, 15 ve 25 üyeli ama tek pazarlı bir yapıya ulaşmasında tayin edici bir rol oynamış ve oynamaya devam etmektedir.

Tam Üyelik ve Rekabet Politikası

Rekabet politikası, Türkiye'nin AB ile olan gümrük birliğinde de yukarıda özetlenen AB'nin ekonomik entegrasyonundakine benzer bir rol oynamaktadır.

i-Bekçi

www.i-bekci.com.tr

E1

E3

V.35

ADSL

METRO ETHERNET

e-Türkiye' yi

i-Bekçi koruyor

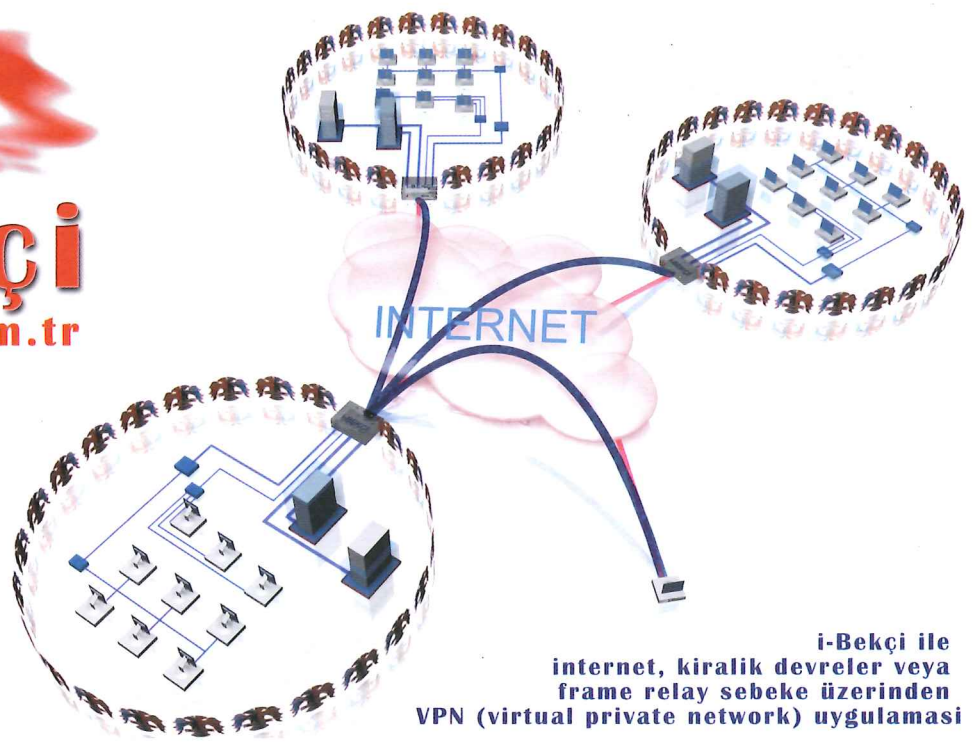
Router

Kripto

Firewall

Content Filter

Load Balancer

i-Bekçi ile
internet, kiralık devreler veya
frame relay sebekesi üzerinden
VPN (virtual private network) uygulaması

z-sistem

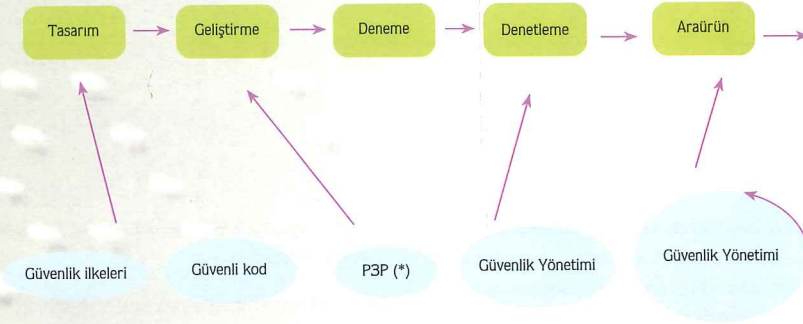
www.z-sistem.com.tr

Dicle caddesi Dalaman Sokak No:10, Beysukent, Ankara

Telefon : + 0 312 236 31 91

Faks : + 0 312 236 31 94

Çizim-2) Sistem geliştirme Sürecinde Güvenli Kod üretiminin yeri

Toplam Güvenlik; Bilişim Varlıkları diyebileceğimiz, donanım, yazılım ve veri bütününe içine alır ve bunların rasgele ya da kasıtlı zarar görmesine, değiştirilmesine, bilgi/verinin yetkisiz ve izinsiz yayılmasına, gizliliğinin sürmesine ve güvenliğinin sağlanmasına karşı koruması işlevini tanımlar. Bunu sağlamak amacı ile, kullanıcı topluluğunun özellikleri, iletişim gereksinimleri ve tehdit ya da saldırı düzeylerine ya da riskine göre donanımsal ve yazılımsal altyapı güvenlik katmanları hazırlanır. Bunları kısaca; yasal, örgütsel, fiziksel, ve elektronik veri ve yazılım olarak özetleyebiliriz. Özellikle elektronik veri ve yazılım güvenliğinin, alışılmamış bir güvenlik politikasına ve güvenlik yönetimine dayanması gerekir. Donanımsal önlemlerin yanında hazır yazılım paketleri ile sunulan güvenlik yazılımları güvenlik altyapısının oluşturulmasında önemli araçlardır.

Yazılım Mühendisliği, Sistem Tasarımı ve Geliştirme sürecinde güvenlik ilkeleri ve planlamasında belirlenen kurallar yanında Geliştirme Sürecinin yazılım geliştirme aşamasında yazılımın içinde, yazılımı etkileyecek etmenlere karşı kod düzeyinde önlemler yaratma gibi yeni bir bakış açısı geliştirilmesi ek bir kural ve yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Çizim-2

Güvenlik Riski

Güvenlik risklerini ölçme ve yönetme konusu üniversitelerle işbirliği yapan araştırmacı yazılım evlerinin başta gelen konusu olma yolunda geliyor. Örneğin, Purdue ve George Washington Üniversiteleri ile Ounce Laboratuvarları araştırma takımları: "yazılım güvenliği riskini ölçme ve savunmasızlık kaynaklarını araştırma ve güvenlik riskini değerlendirme" konularında; "Prexis" adını verdikleri bir yazılım, 2004 yılı "Yeni Teknolojiler" kesiminde yılın ürünü olarak seçildi ve gümüş madalya ile ödüllendirildi (5). Bu

noktaları belirlenip giderilme çözümleri önerileri üretiliyor ve böylece yazılımın kodlama düzeyindeki hata ve açıklarının ortaya çıkarılması sağlanıyor.

Araştırmacılar, yazılım geliştiren uzmanlar ve öğrencilerin, hazırladıkları yazılımın savunmasızlık şiddetini belirlemeleri ve onarılma yöntemlerini geliştirmelerine büyük katkı sağlandığını belirtiyor (5)(4).

Sistem güvenliğinin düzeyi onun risk alma konumu ile orantılıdır. Diğer taraftan, yeterli güvenlik

Çizim-3) Zarara Uğrama Tehlikesi (Risk) Belirleme Süreci

düzeyinin ve parasal uygunluğunun belirlenmesi oldukça karmaşık bir nesneler kümesi ve beraberinde ölçülebilir olmayan öğeler içerir. Çizim-3 Risk çözümlemesinde farklı yaklaşımlar söz konusudur. Araştırmacılar bu konuyu ikiye bölerek incelenmesinde kolaylık görmekte. Nicel

Çözümleme ve nitel Çözümleme. Birincisinde olay ve kayıp olasılık düzeyinde incelenir. İkincisinde ise, somut tehditler, saldırıya açıklar, saldırı denetimi düzeyleri ve denetimi – caydırıcı, engelleyici, düzeltici, etkisizleştirici vb- öğeler etkinliklerinin değerlendirilmesi söz konusudur (7).

Ne kadar Güvenlik

Sistem yöneticileri tüm örgütün ve bilişim varlıklarının tam güvenli olmasını arzu ederler. Fakat deneysel olarak bu pek de olanaklı değildir. Ancak "Yeterli Güvenlik" uygulanabilir, yönetilebilir ve gerekenen güvenlidir (8)(10). Diğer taraftan biliniyor ki, her veri/bilgi aynı gizlilik, korunabilirlik ya da saklanabilirlik değerinde değildir. Karmaşıklık ya da maliyet yaratmadan uygulanabilen koruma, yeniden oluşturma ve yedekleme yöntemleri geleneksel güvenli ortam yaratma yaklaşımları olmakta ağırlıklarını sürdürmektedir.

Kaynaklar:

Intelligence-based Threat Assessment for Information Networks & Information

Infrastructure, A White Paper, By K. Anderson, 2004, Global Technology Research Inc. USA

What Is Security Engineering, Ross Anderson's Home page

Why Your Data is At Risk? By Randy Nash, 20.Dec.2004, @RISK online

Writing Secure Code, M. Howard & D. LeBlanc, Microsoft Publication, 2003

Ounce Labs Team, Security in Software Development. 14.Dec.,2004, Once Lab.Inc. USA

Security in System Development LifeCycle, Software Productivity Consortium, Teleconference Summary, Oct.2004

Introduction to Risk Analysis, Cobra Risk Consultant, 2004,USA

How Much Security is Enough?, By Julia Allen, 2004, Cert, Org. USA

Writing Security Code, Security Tips, Microsoft, Security Center, 2004, By M. Howard

Preemptive Protection, Internet Security System Inc. 2004, iss.net

N.Kaya Kılan, Başkent Üniv. Bilgisayar Müh. Bl., Ocak 2005, Ankara

Gümrük Birliği çerçevesinde AB ile Türkiye arasındaki tüm gümrük duvarlarının ve eş etkili uygulamaların kaldırılması Gümrük Birliğinin tam anlamıyla işlerlik kazanması için yeterli değildir. Gerek rekabeti bozan devlet yardımlarının varlığı ve gerekse teşebbüslerin rekabeti bozan davranışları Gümrük Birliği alanında serbest ticaretin sağlıklı bir zeminde gelişmesinin önünde önemli birer engeldir. Bu engellerin giderilmesi uygun bir rekabet politikasının uygulanmasını zorunlu kılmaktadır.

1/95 sayılı Gümrük Birliği Kararı bir yandan AB-Türkiye arasındaki Gümrük Birliği'ni etkileyecek rekabeti kısıtlayıcı eylemlere yönelik ayrıntılı hükümlere yer verirken, diğer taraftan Türkiye'de ulusal seviyede AB'deki rekabet mevzuatında ortaya çıkan prensipleri dikkate alacak şekilde bir rekabet politikası uygulanmasını, bu amaçla bağımsız bir Rekabet Kurumu oluşturulmasını ve genel olarak Türk rekabet mevzuatının AB rekabet mevzuatındaki prensipler doğrultusunda oluşturulmasını öngörmektedir.

Nitekim, T.B.M.M. de 1994 yılı sonunda AB'deki temel prensiplere paralel olarak hazırlanan 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kabul edilmiş, 1997 yılında bağımsız bir kurum olarak oluşturulan Rekabet Kurumu ile de bugüne kadar Rekabet Kanunu uygulanagelmıştır.

Hepimizin bildiği gibi Gümrük Birliği bir geçiş aşamasıdır ve nihai hedef tam üyeliktir. Türkiye'nin AB'ne tam üye olması durumunda, bu defa Türkiye'nin de dahil olduğu ortak ekonomik alanda rekabet politikası aynı işlevi görmeye yani gerek rekabeti kısıtlayıcı teşebbüs davranışlarından ve gerekse rekabeti bozucu devlet yardımlarından kaynaklanan engellerin önlenmesi amacıyla hizmet etmeye devam edecektir. Diğer yandan tam üyelik durumunda ulusal rekabet politikasına ilave olarak AB rekabet kuralları da doğrudan uygulanmaya başlayacaktır.

Esasen rekabet hukuku ve politikasının AB'ye tam üyelik sürecinde oynayacağı rolü yine en iyi şekilde AB kaynakları ortaya koymaktadır. Son İlerleme Raporunun (6 Ekim 2004) Rekabet Bölümünde yer alan aşağıdaki ifadeler bize söylenecek fazla bir söz bırakmamaktadır.

"Tüm rekabet kurallarının etkin bir şekilde uygulanmasının sağlanması gerekli olup, Rekabet Kurumu'nun ekonomik politika üretme sürecindeki rolü önemli ölçüde güçlendirilmelidir."

"Rekabet Kurumu antitröst kurallarının uygulanmasında sorumlu tek organdır.

Bununla birlikte, TBMM dahil tüm kamu kurumları mevzuat hazırlarken veya idari kararları alırken rekabetin bozulmamasına dikkat etmeleri gerekmektedir. Hem kanunlardan hem de ikincil mevzuattan kaynaklanan mevcut hukuki engeller, rekabette ciddi bozulmalara neden olmaktadır. Rekabet üzerine etkisi olabilecek her türlü mevzuat hazırlanırken Rekabet Kurumunun görüşlerinin dikkate alınması gerekmektedir."

İlerleme Raporunda yer alan bu ifadelerden 17 Aralık 2004'de önemli bir dönemeci dönülen ve 3 Ekim 2005'de hız kazanacak olan AB'ye tam üyelik sürecinde Rekabet Kurumuna çok iş düşeceği tereddüte yer bırakmayacak şekilde anlaşılmaktadır.

DOSYA HABER

Türkiye'nin En Büyük e-Öğrenim Projesi Gerçekleşiyor

Türkiye'nin en büyük e-Öğrenim Uygulaması Anadolu Üniversitesi ve TBD işbirliği ile gerçekleştiriliyor.

Anadolu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Engin Ataç ve Türkiye Bilişim Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Rahmi Aktepe'nin 5 Eylül 2004 Salı günü imzaladıkları protokolle Anadolu Üniversitesi Avrupa Bilgisayar Yetkinlik Sertifikası, ECDL (European Computer Driving Licence) ile Bilişim Toplumu olma doğrultusunda Türkiye'nin en büyük e-Öğrenim uygulamasını gerçekleştiriyor.

Anadolu Üniversitesi ECDL eğitimlerini, akademik ve idari personelinin yanı sıra bir milyonu aşan Örgün Eğitim ve Açık öğretim öğrencilerine de açmış olacak.

Aynı zamanda Avrupa'da ve dünyanın birçok ülkesinde geçerli olan ECDL sertifikasına sahip olan öğrenciler temel bilişim dersinden de muaf olabilecekler.

Türkiye'nin en büyük e-Öğrenim projesinde Anadolu Üniversitesi çalışanları ve öğrencileri, InterMedia A.Ş.'nin merkezi İrlanda'da bulunan ECDL Foundation ve TBD tarafından onaylanmış olan çevrimiçi içeriği ile Internet üzerinden ECDL eğitimini Türkçe, Almanca ve İngilizce olarak alabilecekler.

Anadolu Üniversitesi ECDL A.Ş. ile yaptığı anlaşma ile Türkiye'deki en büyük Test Merkezi olmuş olacak. Anadolu Üniversitesi aynı zamanda Almanya ve Kuzey Kıbrıs'ta eğitim alan öğrenciler için de bu ülkelerde Test Merkezi açacak.

ECDL Avrupa çapında ve tüm dünyada 135 ülkede uygulanan ve kişilerin bilgisayar yetkinliklerini objektif ve güvenilir biçimde ölçen bir sertifika sistemidir. ECDL, sertifika sahibinin temel bilişim teknolojileri kavramına sahip olduğunu ve kişinin bilgisayar ve genel bilgisayar programlarını verimli bir şekilde kullanabildiğini gösteren bir belgedir.

Çoğu Avrupa Birliği üyesi ülkelerde, çok uluslu birçok firma ve kamu sektörü tarafından standart olarak benimsenmiştir. Avrupa Birliği'nin standart bilgisayar okur yazarlık diploması oluşturulması talebine karşılık Avrupa Birliği Alt çalışma Grubu ESDIS tarafından ECDL örnek gösterilmiştir.

IRC Anatolia

ODTÜ Teknokent, Ankara Sanayi Odası ve KOSGEB'in oluşturduğu konsorsiyumca yürütülen IRC Anatolia, AB'nin 6. Çerçeve Programı kapsamında alınmış bir proje. Yaklaşık 700,000 Euro'luk hibe ve ortakların katkılarıyla finanse edilen IRC Anatolia, 33 ülkede kurulu 71 IRC Ağı'nın bir parçası.

1995'te oluşturulmaya başlanan IRC (Innovation Relay Center - Yenilikçilik Aktarım Merkezi) Ağı, kapsadığı ülkelerdeki KOBİ'ler, araştırma merkezleri ve üniversitelerin teknoloji alanında işbirliği yapmalarına aracı olmayı hedefliyor. Ağı'nın Türkiye'deki iki üyesi olan IRC Anatolia ve IRC Ege, Nisan 2004'ten bu yana faaliyet gösteriyor.

IRC Ağı'nın Misyonu

IRC Ağı'nın temel hedefi, kendi ağına bağlı firmaları Avrupa'daki eşlenikleriyle teknoloji işbirlikleri yapabilmeleri amacıyla bir araya getirmek. Görevin kapsamı, firmaları eşleştirdikten sonra yapılacak tüm görüşmeler boyunca ihtiyaç duyulacak her alanda danışmanlık ve yönlendirmeleri de içeriyor. Kısaca, firmalar bir teknoloji işbirliği ortağı ile anlaşma yapana kadar, istedikleri anda yanlarında IRC'yi bulabilirler.

Söz konusu sektör "Bilişim Teknolojileri" olduğunda, teknoloji işbirliğinin kapsamı daha da genişlemiş oluyor: Örneğin bir yazılımın bir ülke ya da kullanım alanı için özelleştirilmesi için yerel firmalarla işbirliği yapılması, diğer sektörlerle kıyaslandığında daha sık karşılaşılabilecek bir durum. Dolayısıyla bu sektörde pek çok uluslararası teknoloji işbirliği kurulabileceğine inanıyoruz.

IRC Anatolia Veritabanı

Firmaların kendileriyle ilgili teknolojilerden haberdar olabilmesi için IRC Anatolia veritabanına üye olmaları yeterli. Üyelik tamamen ücretsiz olup, www.irc-anatolia.org.tr adresinden yapılabilir. Burada firmalardan istenen tek şey, kendileri ile ilgili "Teknoloji Anahtar Kelimeleri"ni oradaki listeden seçmek. Bu şekilde, havuzdaki toplam yaklaşık 3 bin Teknoloji Teklifi ve Talebi filtrelenerek, e-posta yoluyla kendilerine iletilecek. Firmalar, ilgilerini çeken profilleri IRC Anatolia'ya bildirdiklerinde, olası bir teknoloji işbirliğine giden ilk adımı atmış olacaklar.

Şu an itibarı ile, bu şekilde başlatılmış 60'ın üzerinde firmalar arası görüşme devam etmekte.

Bir işbirliği anlaşmasına kadar uzanmasını umduğumuz tüm bu süreçte IRC Anatolia'nın firmalara sağlayacağı hizmetlerin tamamı, Nisan 2006'ya kadar bedelsiz olarak sunuyoruz.

Firmaların bir araya getirilmesi: Etkinlikler

Türk firmaların Avrupalı eşlenikleriyle teknolojik işbirliği yapmalarına aracı olma misyonunu taşıyan IRC Anatolia, bu amaçla bir dizi etkinlikte rol almaya başladı.

IRC'lerin düzenlediği "işbirliği etkinlikleri"nin temel karakteri, aynı konuda faaliyet gösteren firmaların yüz yüze toplantı yapabilmelerini sağlamaları. Bunun için, firmaların etkinliklerin Internet sitelerine kendilerini kaydettirerek, aynı yerden profillerini izleyebildikleri diğer firmalardan toplantı talep etmeleri yeterli oluyor. Bu şekilde almış oldukları randevularla etkinliğe katılan firmalar, fuarlara katılarak ürün incelemekten çok daha fazlasını, uluslararası işbirliği için direkt bağlanma kurma şansını elde ediyor.

Bu amaçla Bilişim Teknolojileri sektöründe düzenlenen en yakın işbirliği etkinliği, Hannover'deki CeBIT 2005 Fuarı'nın çatısı altında gerçekleştirilecek.

CeBIT - IRC Future Match 2005

Almanya'nın Hannover kentinde 10-16 Mart tarihlerinde gerçekleştirilecek olan CeBIT 2005, geçen yılki 500,000'den fazla ziyaretçisiyle Bilişim Teknolojileri alanında dünyanın en büyük fuarı konumunda.

IRC'ler, bu fuar kapsamında düzenleyecekleri "IRC Future Match 2005" etkinliğiyle firmaları yüz yüze görüşme yapabilecekleri yakınlığa getirmeyi amaçlıyor.

Firmaların yapması gereken, benzeri şekilde, etkinliğin Internet adresinden profillerini havuza kaydetmek. Bunu tamamladıklarında firmalar, firmalar alacakları randevular doğrultusunda IRC Future Match 2005'te teknoloji işbirliği yapabilecekleri potansiyel ortaklarla toplantı yapabilecek konuma gelmiş olacaklar.

Yine benzer şekilde, IRC Future Match 2005 etkinliğine katılım ve IRC Anatolia'nın tüm hizmetleri ücretsiz olarak sunuluyor.

IRC Future Match 2005 etkinliğine kayıt ve detaylı bilgi için;

<http://www.irc.cordis.lu/futurematch>

<http://www.irc-anatolia.org.tr/futurematch>

adreslerini ziyaret edebilirsiniz.

IRC Anatolia olarak, önümüzdeki yıllarda oldukça yoğun bir yurtiçi ve yurtdışı etkinlik programımız olacak. Bu etkinliklerden kendileri ilgili olanlardan haberdar olabilmek için, firmaların yapmaları gereken tek şey, kendilerini IRC Anatolia veritabanına kaydederek Anahtar Kelimeleri'ni bize bildirmek.

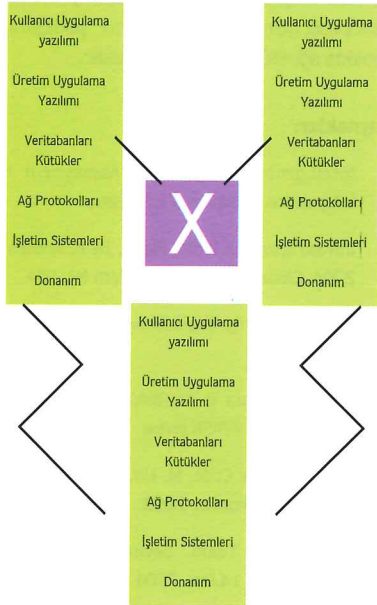
Ülkemizin teknoloji üretme potansiyelini daha da canlandırmayı amaçlayan tüm bu faaliyetlerimizi doğru yöne odaklayabilmemiz için, firmalarımızdan yalnızca bize kendilerini bu şekilde tanıtmalarını bekliyoruz.

IRC Anatolia ve IRC Ağı hakkında detaylı bilgi için;
<http://www.irc-anatolia.org.tr>
<http://www.irc.cordis.lu>
e-posta: irc@irc-anatolia.org.tr
telefon: 0312.210 6400

Stratejik, coğrafya ve teknolojik koşulları ile saldırı türlerinin değişmesi ile askerlik alanında değişen koşullara uyum sağlamak için alınan önlemler, yeni düzenlemeler, yeni kavramlar, yeni eğitimler ve yatırımlar gerekiyorsa, çok benzer bir yaklaşım bilişim varlıkları güvenliği için de söz konusu olduğu kolayca söylenebilir.

Ağ altyapısı içindeki "Bilişim Varlıkları"nı işlevlerine bakarak Çizim-1 de görüldüğü gibi şöyle özetleyebiliriz:

Çizim-1) Yalınlaştırılmış bir Ağ yapısı Sistemi

- a- Uygulama Yazılımları: Kullanıcı Uygulama Yazılımı ve Üretim Uygulama Yazılımı¹¹ Uç kullanıcılarına açık, üzerine bilgi/veri alışverişi yapılan, çok amaçlı uygulama programı.
- b- Elektronik Veri: Veritabanları- Kütükler, iletiler.
- c- İletişim yazılımı :Ağ Protokolları,
- d- İşletim Yazılımı: İşletim Sistemleri (Windows, NT, Nowell, Unix, Linux vb.) ve
- e- Donanım: Sunucular, İstemciler, İş istasyonları, Yönlendiriciler, Giriş kapıları, Alıcı/vericiler, yerel ya da uzak telli, telsiz ağlar vb(1).

Bilişim varlıklarını saldırılardan korumak için Güvenlik Yazılımı Kuruluşlarının geliştirdiği sayısız yazılım, ağırlıklı ürünün ya da sistemi oluşturan bilişim varlığını çevreleyerek ona gelecek zararlı saldırıyı önleme ya da önlem için haber verme yaklaşımlarına yöneliktir.

Örneğin çok sözü edilen, Saldırı Belirleme Sistemleri , Ateş Duvarları, Anti virüsler, Giriş kapısı Güvenliği Yöntemleri , İçerik Filtreleme gibi ürünler bilişim varlıklarını çevresel korumaya alan genel kapsamlı yaklaşımlardır.

İster web servisi, ister istemci uygulaması geliştirme süreci olsun, tasarım stratejisinde güvenlik konusunun önemli bir inceleme ve tasarım bölümü olarak yer alması gereğinin kaçınılmaz olduğu kuşkusuzdur. Tasarıma iki yönden bakılabilir; eğer uygulama, kullanıcıdan ver/bilgi topluyorsa ya da kullanıcılar için bilgi/veri yaratıyorsa farklı güvenlik ilmekleri söz konusu olacaktır.

Elektronik veri iki temel ortamda yer alabilir. Büyük hacimde ve değişik yapılarla depolanan veriler- veri tabanları ya da kişisel kütük toplulukları- "saklanan veriler". İkincisi ise ağ üzerinde hareket eden- taşınan küçük boyutlu veri kümeleri-telde ya da radyo dalgalarında iletilen- "gezgin veriler".

Veri ister saklı ister gezgin ortamda olsun "tehdit-kural dışı zarara uğrama olasılığı" -riski vardır. Çünkü, bilgiyi birlikte paylaşma Internet ya da ağ yapısının temel ilkesidir. Böylece açık kullanma alanında "kötü ya da merakla-kurcalama niyetlilerinin" bulunması riski doğması kaçınılmazdır (3).

Güvenli Yazılım/Güvenli Kod

İç ve dıştan karma tehdit ve saldırılarla savaşılabilmek için geliştirilen bir güvenlik yaklaşımı "Güvenli Kod Yazma Teknikleri" adı verilen konuda toplanmaktadır. Bu yaklaşım kısaca, Bilişim varlığı yazılımı/programı hazırlanırken programı ve çevresini koruyacak yapısal tasarım, programın kendi içinde dış saldırılara karşı korunma ve açık

birakmamayı sağlayacak içerikte kodlar üretilmesi olarak özetlenebilir.

Arabellek denetiminde geliştirilen teknikler ve algoritmalar güvenli kod yaratılmasında ağırlık kazanıyor. Arabellek denetiminde C/C++ karakter dizgisi fonksiyon kitaplıkları bu güvenli program yapılandırmasında, yardımcı olmakta. Diğer taraftan, "erişim denetimi düzenleri", "Veri tabanı giriş/çıkış denetimi düzenleri" ve işletim sistemi içine ki "Güvenlik tanım düzenleri" güvenli kod geliştirme tekniklerinin yer aldığı başlıca uğraş alanlarını oluşturuyor (4)(9).

Veri giriş çıkışı ile, yetkiye dayalı erişilme gereksinimleri taşıyan Web ve Üretici Uygulama Programlarının tasarımında yeni bir aşama; "Program Geliştirmede Güvenli Kod" konusu olarak "Yazılım Mühendisliği" ne girmiş bulunmakta (5). Diğer taraftan çoklu erişim ve paylaşımın ortaya çıkardığı güvenlik sorunlarının gerek yazılım geliştirme gerekse toplam güvenlik tasarımında ve yürütümünde karmaşılaşan ve yeni yöntem, kurallar ve araçların; etkinlik kapsam alanlarını genişleyip özelleştiği söylenebilir. Bu nedenle, kurumsal gereksinmenin ve altyapının tasarım, geliştirme, uyarlama ve denenmesinde konuyu bilişim sisteminin hayat döngüsüne ekleyen "Bilgi Güvenlik Mühendisliği" dalı kendine özgü yöntemleri ile gelişme yoluna kısa zamanda girebilir. Kimi eğitim programlarında özel yerini almaya başladığı da görülmektedir (5). Açık Kaynak Kodu yaklaşımlarının bu girişimlerde önemi tartışılabilir.

Yazılım Mühendisi, yazılımın gereksinmelerinin belirlenmesinde, tasarımında, gerçekleştirilmesinde, sınanmasında ve bakımında en yüksek verimliliği ve etkinliği sağlayacak bilimsel yöntem ve teknolojileri uygulanmasını sağlar. İşlevsel gereksinimler içinde yer alacak bir gereksinme türü de "Güvenlik Gereksinmesi"dir. Sistem çözümleme sonucunda önerilen sistem modeli içinde yer alır. Böylece, tasarlanması gereken "ortak alt-sistemler" içinde "Güvenlik alt sistemi " açılım gerektiren alt konular içerir(6).

ALTYAPIDA, AĞ GÜVENLİĞİ – GÜVENLİ YAZILIM

Bu gelişmeler doğal olarak gerek kamu, gerekse özel sektörün ve hatta kişisel kullanımın bilişim altyapısında güvenlik önlemlerini artırma gereklerine neden oluyor.

Bilgi güvenliğinin, bilişim alanında korkulan bir konu olma özelliğini her gün biraz daha artırdığı kolayca söylenebilir. Bilgisayar korsanları, teröristleri, yasa dışı eylemcileri, kurcalama meraklıları bu olguyu doğruluyor. Bir çok kuruluşun bu saldırılar nedeni ile zarara uğradığı izlenen haberler arasında. İngiltere Ulusal Bilgisayar Merkezi parasal hırsızlıkların %60 arttığını, Bilgisayar Güvenlik Enstitüsü bilişim ortamı deliklerinin yakalanış oranının her yıl %16 çoğaldığından söz ediyor⁽¹⁾. Diğer taraftan, sanal bilişim ortamlarının hızla genişleyip çoğaldığı da kaçınılmaz bir oluşum.

Bu gelişmeler doğal olarak gerek kamu, gerekse özel sektörün ve hatta kişisel kullanımın bilişim altyapısında güvenlik önlemlerini artırma gereklerine neden oluyor. Ne yazık ki, önlemler gerek saldırıların sayısında gerekse parasal büyüklüğünde ve zarar verme düzeyinde bir azalma eğilimi gösteremiyor. Toplumsal etik eksikliği önemli bir etmen.

Şirketler, bankalar, eğitim kurumları, bakanlıklar, sosyal güvenlik kurumları ile daha pek çok kuruluş yurt içinde birlikte çalışmak, bilgi alışverişinde bulunmak, son kullanıcıya çevrim içi hizmet vermek ve gereğinde yurt dışı kuruluşlarla ilişki kurmak ve bilgi alışverişinde bulunmak için; en kolay ve ucuz iletişim ortamı veren ortak ağ yapısı INTERNET'i kullanıyor.

Heryerden Bilgi İşlem

Internet bağlantısı; anabilgisayarın terminalleri ve sunucular/istemiciler üzerinden, kişisel bilgisayarlarla tarayıcılar ve ara-yüzlerle ve 2003'lerden sonra gelişen üçüncü yol, geleneksel bir bilgisayar ortamı taşımayan gezgin cep telefonu, cep bilgisayarı gibi aygıtlardan erişim de olanaklı. Her halde bilgisayar dan çok bağlanabilir telefon ağı düşündürücü bir girdi olacak. Yakın gelecekte, kalp aygıtlarının, bilet satış noktalarının, hırsız alarmlarının, elektrik sayaçlarının, IP bağlantıları geliştirilecektir. 2010'larda "Heryerden Bilgi İşlem" (Ubiquitous Computing) yapılarının yaşamın bir parçası olması bekleniyor⁽²⁾.

Internet, hemen tüm dünyayı kapsayan sanal ağı ile oluşan yaygın ortamında her bağlanana kendi

dünyasını açık tutuyor. Diğer taraftan Internet'in ağ güvenliğini tehlikeye sokan saldırılar için bir yol oluşturduğu da bir gerçek. Ağ iletişim yollarının çeşitli olabilirliği, ağ güvenliğinin "zarara uğrama tehlikesini-riskini" artırıyor.

Bilgi çağının herkes tarafından görülen bir gerçeği de; Internet başta olmak üzere, her köşeye uzanan ağ altyapılı sistemlerin, insanın nasıl yaşayacağını nasıl çalışacağını şekillendirdiğini yaşıyor olmamızdır. Böylece yaratılan yaygınlık ve erişebilirliğin her konuda kişiye ve kuruma katma değer yaratan sayısız yararları sağlaması ve çağdaş olmanın aracı haline gelmesindeki gerçek de yadsınamaz.

Ortak Ağ Yapısı

Günümüzde ağ güvenliği teknolojileri, sürekli ortaya çıkan güvenlik açıklarını keşfedip, tehditlerinden korumak için yeni yöntem ve teknolojiler oluşturuyor. Son yıllarda bu alana yapılan yatırımlar artarken, sıyasal güvenlik konusu gerek yazılım ve gerekse donanım alanında çok hızlı gelişen bir sektör olarak ortaya çıkmış ve bilgisayar araştırmacıları bu konuda yeni yöntemler yaratma çabasını hızlandırmışlardır.

TÜRKİYE'NİN İNTERNETİ

Merkez:

**ODTÜ Teknokent İkizleri, İnönü Bulvarı,
06531, Ankara**

Telefon: (0312) 295 9000 Faks: (0312) 295 9494

Ankara Ofis:

**Anadolu Bulvarı, Çamlık Sokak 3,
Macunköy, 06370**

**Telefon: (0312) 591 0050 Faks: (0312) 591 0099
Yardım Masası: (0312) 295 9595**

İstanbul Ofis:

**Halaskargazi Caddesi 351, Kat: 2,
Şişli, 80220**

**Telefon: (0212) 233 7667 Faks: (0212) 241 1312
Yardım Masası: (0216) 542 9000**

Sanal Mağaza
SMS Gönderimi
E-Faks
Genel Hizmetler
WWW Ev Sahipliği
Kablosuz İnternet
ISDN
Statik IP
Sunucu Ev Sahipliği
E-posta Ev Sahipliği
ADSL
MPLS-VPN
VPDN
XDSL
Kiralık Hat / Frame Relay
Bireysel İnternet Bağlantısı
Elektronik Ticaret (Sanal Kule)
Anahtar Teslim İnternet Projeleri
Sunucu&İnternet Servisleri Kurulumu

Avrupa Birliği projelerinde açık yazılım

Açık kaynak kodlu yazılım alanındaki çalışmalar, Avrupa Birliği'nin bilgi toplumu alanındaki en önemli öncelikleri arasında

AB, açık yazılımlara yönelik katma değer sağlayacak yeni projeleri sonuna kadar destekliyor. Bunun en önemli nedeni açık kaynak kodlu yazılımın bağımsız, güvenli BT altyapısı kurmak ve Türkiye gibi genç nüfuslu iş gücüne sahip ülkelerde yerel bilişim sektörünü büyük, rekabetçi bir ekonomik güç haline getirmek için mükemmel bir fırsat yaratmak.

Genel olarak çerçeve programları (ÇP), AB'nin AR-GE projelerini desteklemek için en önemli aracı ve bu amaçla KOBİ'lere, üniversitelere ve enstitülere önemli miktarda maddi destek veriliyor. 2002 yılı sonunda başlatılan Altıncı ÇP, AB'nin öncelikli olduğuna karar vererek odaklandığı araştırma alanlarında rekabet gücünü arttırmak ve güçlü bir "Avrupa Araştırma Alanı" oluşturmak amacını güden ÇP'lerin sonuncusu. Bu program 2006 yılı sonuna kadar devam edecek. Ardından farklı tematik öncelikler ile yedinci çerçeve programı başlatılacak.

Bu çerçeve programlarına AB'nin üye ülkeleri dışında, AB'ye aday ülkeler ve daha birçok Avrupa ve Dünya ülkesi çeşitli düzeylerde katılabilir; ancak 6. ÇP'nin Türkiye için özel önemi şu ki, Türkiye ilk kez 6. ÇP'na AB üye ülkeleriyle eşit statüde ve herhangi bir sınırlama olmaksızın giriyor. Bu ayrıcalık da bedava değil: Türkiye bunun için programa 300 Milyon Euro'ya yakın bir katkı yapmış durumda.

AB'nin 6. ÇP'ndaki hedefi "sürdürülebilir ekonomik büyümesini ve sosyal dayanışmasını gerçekleştirebilen, daha fazla ve daha kaliteli iş alanları yaratabilen, dünyanın en büyük bilgi tabanlı ekonomisi olmak". Bu hedefe erişebilmek için ise tümleştirilmiş araştırmalara yönelmek, araştırma alanlarını birleştirmek, kadın araştırmacıları desteklemek, dikey ve yatay entegrasyonu gerçekleştirmek gibi yol ayrımları belirlenmiş.

AB neden açık yazılımlara öncelik veriyor?

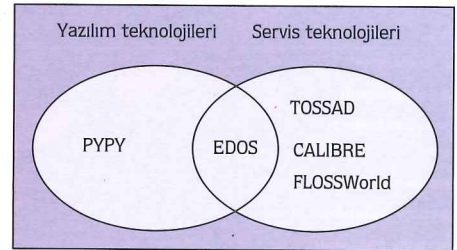
Almanya, İspanya, Fransa, Meksika, Brezilya, Çin, Kore, Hindistan gibi bir çok ülke, kamu kurumlarında açık kaynak kod yazılımlarının kullanımını şimdiden benimsedi ve bilgi toplumu stratejilerinin bir parçası yaptı. Avrupa Birliği, UNESCO, Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası gibi kuruluşlar güvenlik ve tasarruf gibi gerekçelerle açık kaynak yazılımlarını öneriyor. Dünya üzerindeki hemen her ülke kendi gereksinimlerine göre açık kaynak kodlu bir Linux dağıtımı geliştiriyor. Ülkemizde de TÜBİTAK'ın öncülüğünde benzer bir proje (Ulusal Dağıtım Projesi) başlatıldı ve Pardus adı altında ilk ürün internetten dağıtımına olanak verildi.

Açık veri standartları ve masaüstünde açık yazılım çözümleri, Avrupa'nın çeşitli kamu kurumlarında ve yerel yönetimlerde önemli önceliğe sahip projeler arasında. Özellikle maliyet ve fayda ilişkisi göz önünde alındığında,

analiz çalışması yapılırken güvenlik ve güvenilirlik konusu da ölçütler arasında yerleştirildiğinde, açık yazılımlar, akranlarına göre önemli avantajlar sağlıyor. CHP Uşak milletvekili Osman Coşkunolu da geçtiğimiz hafta bu konuyu TBMM'de gündeme taşıdı. Bir milletvekilinin konuyu "ulusal güvenlik sorunu" olarak dile getirmesi ve tartışmaya açması takdir edilecek bir durum. Almanya'nın kapalı yazılımlar kullanırken bir anda Leopard tank bilgilerinin dışarı sızmasına engel olarak Linux'u seçmesini unutmamak gerek.

Avrupa Birliği sadece açık yazılım projelerini desteklemekle kalmıyor, projelerin yaygınlaştırılması ve bilinç oluşturulması sürecinde ortaya çıkan veri, bildiri, rapor, toplantı raporlarının da açık olarak internetten yayınlanmasına önem veriyor. Hakemler, özellikle bu konuda eğitilmiş ve bilinçlendirilmiş. Projede elde edilenler açık yazılım dünyasına

Açık kaynak kod teknolojileri

Şekil: AB tarafından son 2 yılda desteklenen açık kaynak kodlu yazılım projeleri. TOSSAD projesinde, özellikle açık yazılımların benimsenmesi sürecinde servislerin daha verimli kullanılması için çalışmalar yapılacaktır.

kazandırılırsa, hanenize ek puan ekleniyor. Çünkü hedef, çok dilli, serbestçe erişilebilen bilgi ve deneyim sahibi olmak, verilerin bölgesel çapta bir havuzda toplanmasını sağlamak. Bu öncelik, yazımızın dördüncü paragrafında belirttiğimiz şekilde, AB'nin 6. ÇP hedefi ile birebir örtüşüyor.

TOSSAD

Towards Open Source Adoption and Dissemination

Şekil: TOSSAD projesi logosu

TOSSAD projesi

Geçtiğimiz yıl proje tasarımına başlanan TOSSAD da AB'nin desteklediği bu tür bir "açık" proje. Halen Avrupa çapında bir şekilde birbirinden haberdar olmayan grupların eşgüdümünü sağlamak amacıyla önerilen 1 milyon dolar bütçeli teklif, AB hakemleri tarafından kabul edildi ve 1 Şubat tarihi itibarıyla TOSSAD projesi başlatıldı. Organizasyonun ilk ayağı, diğer tüm AB bilgi toplumu projeleri gibi "kick-off" adıyla İstanbul'da yapıldı ve "medeniyetin, hoşgörünün ve açık yazılımların beşiği İstanbul" teması altında işlendi.

Proje, Türkiye dahil 15 Avrupa ülkesini kapsıyor. 19 farklı kuruluşun ortak olarak katıldığı ve "koordinasyon etkinliği" türündeki bu projenin koordinatörlüğünü UEKAE'den Kaan Erkan yürütüyor. Işık Üniversitesi'nden Prof. Selahattin Kuru ve ben de projenin yönetsel ve teknolojik açıdan alt koordinasyonunu sürdürüyoruz.

TOSSAD projesi başta olmak üzere tüm bu "açık projelerin" ortak ortak amacı, gelişmekte olan ülkelerde çok düşük maliyetli yatırımlarla, bilgi birikimine tamamen hakim olunabildiği için bağımsız şekilde yönetilebilen ve yönlendirilebilen büyük bir ekonomik güç yaratmak. TOSSAD projesinde Avrupa genelinde dağınık ve bölgesel yürütülen çalışmalar arasında koordinasyonu sağlayarak, bu alandaki büyük fırsatların yeterince değerlendirilememesine neden olan konulara odaklanmak da hedefler arasında.

Bu sayede her türlü bilişim geliştirme ve bakım çalışmalarının tamamen yerel iş gücüyle gerçekleştirilmesi ve bu harcamaların ülke içinde kalması sağlanabilecek. Bu pozitif ekonomik geri besleme yerel sektörün yeni yatırımlar, araştırma çalışmaları ve istihdam ile daha da güçlenmesini sağlıyor.

TOSSAD projesi 5 iş paketi içeriyor. Bunlar,

- Avrupa genelinde açık kaynak kodlu yazılım kullanımı ve önündeki engellerle ilgili bilgi toplama çalışması
- Ülkelerin ulusal bilişim politikaları için öneri niteliğinde kılavuzların hazırlanması
- Açık kaynak kodlu yazılımların yaygınlaşmasını kolaylaştıracak bir kullanılabilirlik çalışması
- Eğitimin değişik kademelerinde kullanılabilecek açık kaynak kodlu yazılım müfredatı hazırlanması
- Proje kapsamında elde edilen tüm bilgi birikimin paylaşılması ve haberleşme için kullanılacak bir portal tasarımı ve bilgilendirme çalışmaları

1 Şubat'ta başlayan projenin tüm ortak kuruluşlardan ilgili uzmanların katılacağı ilk toplantısı 4-5 Mart tarihlerinde İstanbul'da düzenlendi. Toplam süresi 24 ay olan projeye katılan ülkeler ise Almanya, Avusturya,

Bulgaristan, Belçika, Estonya, İngiltere, İrlanda, İtalya, İspanya, İsveç, Malta, Norveç, Slovenya ve Ukrayna.

Açık kaynak kod yazılımlar tasarruf ve güvenliğin ötesinde de bir ülke ekonomisinin güvenli işlemesi için de kritik öneme sahiptir. Ülkemiz kendi teknolojisini, özellikle bilgi teknolojisini, üçüncü parti firmalara bağımlılığı azaltmak için üretmek zorundadır. Açık kaynak ortamları, teknoloji üretebilecek gençleri yetiştirmenin etkin yollarından biridir. Bu sayede ithal, hazır, kuruma göre düzenlenmesi zor çözümlere arka çıkmak yerine, ülkemize, ülke insanına güvenmek, ona yatırım yapmak gelecekte daha özgün, daha sağlam bir temele ve iş modeline dayalı altyapılar kurmanın önünü açmak mümkün olacaktır.

Kaynaklar

- TOSSAD projesi,
- "AB 6. ÇP AR-GE destek fonları", Zübeyde Gülbay
- "Altıncı Çerçeve Programı Hakkında", Tübitak 6. ÇP programı Ulusal Koordinasyon Ofisi, E-döküman merkezi
- "European Union Network & Communication Technologies FP6 projects",
- "Açık kaynak kod bildirgesi", Açık kaynak kod platformu.
- Uludağ projesi,

Proje adı	Yürütücü ülke	Ortak sayısı	Süre
TOSSAD (towards open source adoption and dissemination)	Türkiye	19	24 ay
FLOSSWorld (free/libre open source software: policy support)	Hollanda	11	12 ay
PYPY (researching a highly flexible and modular language platform and implementing it by leveraging the open source python language and community)	Almanya	5	24 ay
EDOS (environment for distribution of open source software)	Fransa	11	36 ay
CALIBRE (coordination action for libre software)	İrlanda	12	24 ay
COSPA (consortium for open source in public administration)	İtalya	15 (+3 uluslararası gözlemci)	24 ay

Tablo: AB'nin desteklediği ve halen sürdürülen açık yazılım projeleri

Türkiye bilişimle kalkınıyor

Bilişim teknolojileri sıralamasında 49 ülke arasında 33. sırada olan Türkiye'yi daha yukarı sıralarda görebilmeyi...

Dijital ekonomiye dönüşüm sürecinde yine 49 ülke arasında 44. sırada olan Türkiye'yi ilk sıralara taşımayı...

Türkiye genelindeki okullarda 81 öğrenciye 1 bilgisayardan fazla bilgisayar kullanma imkanı yaratabilmesini...

Türkiye'deki okullardan %17'sinden daha fazlasını bilgisayarla buluşturmayı...

Kim istemez ki?

Ülkemizin daha hızlı kalkınmasını ve dünyanın ileri gelen ülkelerini yakalamasını kim istemez ki? Global pazarda başarıyı yakalayabilmek ve geleceği garanti altına alabilmek için bilişime önem vermeli, AR-GE'ye yönelik çalışmalar yapan firmaları desteklemeliyiz. Böylece Türkiye'yi teknolojiye yakınlaştırabilir, verimliliği ve üretimimizi artırabiliriz. Unutmayın, daha gelişmiş bir Türkiye istemek başarmanın yarısı demek.

Detaylı bilgi için: www.microsoft.com/turkiye/